

T.C.
BANDIRMA ONYEDİ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

Yüksek Lisans Tezi

VEYSEL ÇOLAK'IN ŞİİRLERİNDE YAPI VE TEMA

Şeyda KAZEZ
195061021

Tez Danışmanı:

Doç. Dr. Bahtiyar ASLAN

Bandırma 2023

T.C.
BANDIRMA ONYEDİ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

Yüksek Lisans Tezi

VEYSEL ÇOLAK'IN ŞİİRLERİNDE YAPI VE TEMA

Şeyda KAZEZ
195061021

Tez Danışmanı:

Doç. Dr. Bahtiyar ASLAN

Bandırma 2023

ETİK BEYAN
TÜRKİYE CUMHURİYETİ
BANDIRMA ONYEDİ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim. (.../.../20..)

ÖZET

VEYSEL ÇOLAK'IN ŞİİRLERİNDE YAPI VE TEMA

Şeyda KAZEZ

Toplumcu şair ve yazarlardan biri olan Veysel Çolak, Türk edebiyatının önemli isimlerindendir. Veysel Çolak, şiirleri ve şiir sanatı ile ilgili çok sayıda eseriyle tanınır. Sosyalizmi merkeze alan ve daha çok toplumcu şiirler yazan bir şairdir. Bu çalışmada, hayatta olan ve eser vermeye devam eden Veysel Çolak'ın şiirleri incelemeye alınmıştır. Bu incelemeyi yaparken şairin hayatı, sanat hayatı ve fikirleri göz önünde bulundurulmuştur. Çalışmanın amacı, Veysel Çolak'ın şiirlerini yapı bakımından incelemek ve şiirlerindeki temaları tespit edip yorumlamaktır. Bunları yaparken şairin yaşadığı dönem içerisinde Türkiye'deki sosyal ve siyasi olaylar ve kültürel değişim göz önünde bulundurulmaya çalışılmıştır. Veysel Çolak'ın mevcut şiir düşünceleri de dikkate alınarak genel kanılara ulaşılmıştır. İnsanı sosyalist bir yaklaşımla önceleyen şairin yapıtları, ideolojisinden bağımsız değildir. İdeolojiler aynı zamanda kendi içlerinde bir ütopyaı barındırır. Daha ideal bir toplum ve dünya vadederler. Bu anlamda ideolojiler, bir gelecek kurgusu gibi okunabilir. Veysel Çolak bu düşünceyle, olanın değil olması gerekenin şiirini yazmayı önemsemiştir.

Anahtar Kelimeler: Dize dergisi, poetika, Toplumcu Şiir, Veysel Çolak, Yenibütüncü Şiir.

ABSTRACT

STRUCTURE AND THEME IN VEYSEL ÇOLAK'S POEMS

Şeyda KAZEZ

Veysel Çolak, one of the socialist poets and writers, is one of the important names of the Turkish literature. Veysel Çolak is known for her poems and numerous works on the art of poetry. He is a poet who puts socialism in the center and writes mostly socialist poems. In this study, the poems of Veysel Çolak, who is alive and continues to work, were examined. While making this analysis, the poet's life, art life and ideas were taken into consideration. The aim of the study is to examine Veysel Çolak's poems in terms of structure and to identify and interpret the themes in his poems. While doing this, social and political events and cultural change in Turkey during the period the poet lived in were tried to be taken into consideration. Considering Veysel Çolak's current poetry ideas, general opinions were reached. The works of the poet, who prioritizes people with a socialist approach, are not independent of his ideology. Ideologies also contain an utopia within themselves. They promise a more ideal society and world. In this sense, ideologies can be read as a fiction of the future. With this thought, Veysel Çolak has given importance to write the poetry of what should be, not what is.

Key Words: Line magazine, poetica, Socialist Poetry, Veysel Çolak, Neoholistic Poetry.

ÖN SÖZ

Veysel Çolak, şiirleri ve şiir üzerine yaptığı çalışmalarıyla Türk edebiyatına önemli katkılarda bulunmuştur. Eser vermeye devam eden şairin, son dönemin en üretken şairlerinden olduğunu belirtmek gerekir. Dilin imkânlarını özenle kullanan Veysel Çolak'ın, mevcut şiir biçimleri ile etkileyici üslubunu harmanlayarak oluşturduğu pek çok eseri bulunmaktadır.

Veysel Çolak, 1954 yılında doğmuştur. 80'li yıllara denk gelen gençlik dönemi, onun düşünce dünyasının, dolayısıyla eserlerinin şekillenmesinde önemlidir. Bu süreçte çeşitli olaylara, grevlere şahit olmuştur. 12 Eylül olaylarında abisini kaybetmiştir. Bu kayıp, onun fikir dünyasını önemli ölçüde etkilemiştir. Sosyalist kimliğinin oluşmasında önemli etkisi olan bu olaydan sonra kaleme aldığı eserler, bu etkinin izlerini taşımaktadır. Aynı zamanda şiirlerinde, hayatının farklı zamanlarında yaşadığı travmaların da belirgin izleri vardır.

Bu çalışma, Veysel Çolak'ın şiirlerini, yapı ve tema bakımından inceleme amacını taşımaktadır. Bunlar yapılırken şairin hayatı ve sanat anlayışı, onun şiirlerini açıklamada yol gösterici olmuştur. Dolayısıyla bu noktada Veysel Çolak'ın düzyazılarından ve şair ile ilgili hazırlanan çalışmalardan yararlanılmıştır.

Araştırma esnasında Veysel Çolak'ın bazı eserlerinin temini konusunda zorluklar yaşadık. Bu ve sözü edilecek sebeplerden ötürü çalışmanın oluşmasında, Veysel Çolak ile yapılan kişisel görüşmeler oldukça önemlidir. Çalışma esnasında ortaya çıkan soru işaretlerini ve kendisiyle ilgili yapılan çalışmalardan ulaşılan bilgilerde beliren çeşitli tutarsızlıkları açıklayan, ulaşılamayan bazı kaynakların temini konusunda yardımını esirgemeyen kıymetli şair/yazar Veysel Çolak'a iyimser yaklaşımı için müteşekkirim.

Yüksek lisans dönemim boyunca danışmanlığımı yürüten, birikimi ve desteğiyle beni yönlendiren değerli hocam Doç. Dr. Bahtiyar Aslan'a teşvik ve rehberliği için sonsuz teşekkür ederim. Çalışma sırasında bilgi ve deneyimlerini benimle paylaşan, benzer çalışmalarından sıkça yararlandığım, değerli hocam Prof. Dr. Tarık Özcan'a yönlendirmeleri ve ilgisi için teşekkür ederim. Çalışmanın şekillenmesinde yardımını

esirgemeyen, yapıcı eleştirileriyle çalışmaya katkıda bulunan değerli hocam Prof. Dr. Hasan Şener'e teşekkürlerimi sunarım. Bu süreçte her zaman yanımda olan ve desteğini hissettiğim kıymetli dostum Gülüzar Ceylan'a ve süreci anlamlı kılan bütün arkadaşlarıma teşekkür ederim. Ayrıca hayatım boyunca yanımda olan kıymetli aileme, bu süreçte de desteklerini daima hissettirdikleri için çok teşekkür ederim.

Şeyda KAZEZ

Bandırma - 2023

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI	ii
ETİK BEYAN SAYFASI	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
ÖN SÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar	x
KISALTMALAR	xi
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	4
VEYSEL ÇOLAK'IN HAYATI, SANAT HAYATI, SANAT ANLAYIŞI VE YAPITLARI	4
1. Hayatı	4
1.1. Çocukluğu ve Ailesi	4
1.2. Eğitim Hayatı	10
1.2.1. Üniversite Yılları ve İdeolojik Temaslar	12
1.3. Çalışma Hayatı	13
1.4. Veysel Çolak'ta Travma ve Şiir İlişkisi	15
2. Sanat Hayatı	17
3. Sanat Anlayışı	22
3.1. Şiirleri	24
3.2. Deneme, İnceleme-Eleştiri Yazıları	28
3.3. Şiir-Toplum ve İdeoloji	30
4. Yapıtları	35
4.1. Şiir	35
4.2. İnceleme Eleştiri	36
4.3. Deneme	37
4.4. Çocuk Kitabı	38
4.5. Hazırladığı Yıllıklar	38
4.6. Derlemeler	39
4.7. Roman	39
5. Ödülleri	39
İKİNCİ BÖLÜM	41
VEYSEL ÇOLAK ŞİİRLERİNİN YAPI BAKIMINDAN İNCELENMESİ	41
1. Serbest Nazım	41
2. Serbest Düzenli Nazım Biçimleri	43
2.1. Üçlükler	43
2.2. Dörtlükler	44
2.3. Beşlikler	45
2.4. Yedilikler	45
3. Uzun ve Kısa Boyutlu Şiirler	46
3.1. Uzun Boyutlu Şiirler	46
3.2. Kısa Boyutlu Şiirler	46

4. Şiirde Uyum ve Ahenk Unsurları	48
4.1. Aliterasyon/ Asonans	49
4.2. Önyineleme (Anaphora)	51
4.3. Ard Yineleme (Epistrophe).....	52
4.4. Zıt Paralel Yineleme (Epanalepsis).....	52
5. Yazım ve Noktalama.....	53
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	56
ŞİİRLERİNİN TEMA BAKIMINDAN İNCELENMESİ	56
1. Aşk ve Aşk Acısı, Ayrılık	56
1.1. Aşk	56
1.2. Aşk Acısı, Ayrılık	62
2. Başkaldırı	66
2.1. İşçi Hakları ve Emek	66
3. İnsan	71
4. Erotizm	75
5. Yalnızlık	78
6. Umut-Umitsuzluk.....	82
7. Doğa	85
8. Geçmiş Düşüncesi	88
SONUÇ	91
KAYNAKLAR	94
EKLER	100

TABLÖLÄR

Tablo 1 : Veysel Çolak’ın Kitaplarında Bulunan Serbest Şiirlerinin Rakamsal Verileri	42
Tablo 2 : Veysel Çolak’ın Kitaplarında Bulunan Uzun ve Kısa Boyutlu Şiirlerin Rakamsal Verileri	47
Tablo 3 : Şiirlerde Yer Alan Seslerin Kullanım Sıklığı	49

KISALTMALAR

- A.e.** : Aynı eser
A.g.e. : Adı geçen eser
A.y. : Yazara ait son zikredilen yer (sayfa)
Bs. : Baskı
C. : Cilt
Çev. : Çevirmen
Ed. : Editör
Haz. : Hazırlayan/hazırlayanlar
S. : Sayfa/sayfalar
S.B.E. : Sosyal Bilimler Enstitüsü

GİRİŞ

Veysel Çolak, döneminin en üretken şair/yazarlarından. Yaşadığı dönemin gerçekliklerini, kendi ideolojik fikirleriyle yorumlayarak sanat eserine dönüştürmüştür. Güncel şiiri ve şairleri izleyerek şiirin gelişmesi isteği ile şiir kitaplarının yanında inceleme-eleştiri ve deneme türünde eserler de vermiştir.

Veysel Çolak, “Yenibütüncü Şiirin Manifestosu”nu oluşturanlar arasında yer alır. Seyyid Nezir, Metin Cengiz, Hüseyin Haydar ve Tuğrul Keskin ile birlikte yeni bir şiir hareketi oluşturma düşüncesi ile 1988 yılında “Yenibütüncü Şiirin Manifestosu”nu yayımlamışlardır. Bu manifesto ile şiire bir yeni soluk getirmek, var olan şiir kültürünün yıkılıp yeniden şekillenmesi amaçlanmıştır. Manifestoya, daha yenilikçi ve kapsamlı bir şiir hareketi oluşturulana kadar bu manifestonun maddelerinin önemseneceği düşüncesi hâkimdir. Sözü edilen “Yenibütüncü Şiirin Manifestosu”, çalışmanın son kısmında ek olarak verilmiştir.

Bu çalışma, Veysel Çolak’ın şiir dünyası ile ilgili monografik bir nitelik taşımaktadır. Bu sebeple şairin yayımlanan tüm eserleri ve onunla ilgili yapılan çalışmalar detaylı bir şekilde incelenmiştir.

1971 yılında yazdığı şiirlerle yazı dünyasına adım atan Veysel Çolak, 1978’den sonra 1 tane çocuk kitabı ve 1 roman türünde eser vermiştir. 1996’dan sonra ise inceleme-eleştiri, deneme türünde kaleme aldığı eserleriyle, Türk edebiyatına katkıda bulunmayı önemli bir görev olarak kabul ettiğini göstermiştir.

Yaklaşık 50 yıl boyunca şiir sanatıyla iç içe olan Veysel Çolak’ın, 24 şiir kitabı, 27 tane deneme, inceleme-eleştiri kitabı, 1 romanı, 1 çocuk kitabı, 9 tane şiir yillığı, 5 tane de derleme çalışması mevcuttur.

Bunların yanında çeşitli dergilerde şiirleri, poetik ve şiir sanatı üzerine kaleme aldığı yazıları yayımlanan şair, dergilerde yer almaya devam etmektedir. Şiir üzerine gerek dergilerde yazdığı yazılarda gerek yayımladığı deneme, inceleme-eleştiri kitaplarında, Türk şiirinin ilerlemesi için çaba gösterdiği, belirgin bir biçimde görülmektedir. Şiir bilgisi üretmeyi, iyi şiirin oluşmasına katkı sağlamak olarak düşünen

Veysel Çolak için bu, şairler için de mutlak surette üzerine çalışılması gereken bir meseledir.

Veysel Çolak, İzmir’de 17 yıl aralıksız olarak *Dize Şiirde Öncü Yorum* adlı şiir dergiyi çıkarmıştır. Bu dergi, onun şiir bilgilerini paylaşma/çoğaltma isteğinin somut hâlidir. Dergide, kendi şiir düşünceleri doğrultusunda iyi bulduğu, birçok şairin ilk şiirlerini de yayımlamıştır.

Şair, 2003 yılından bu yıla kadar şiir atölyeleri düzenlemiştir. Devam etmekte olan bu atölyelerde yeni isimler de fark etmiştir. Bu anlamda atölyede, amacı doğrultusunda, Türk şiirine katkıda bulunabilecek isimlerin çoğalmasa sağlanmıştır.

Üç bölümden oluşan çalışmanın ilk bölümünde, “Veysel Çolak’ın Hayatı, Sanat Hayatı, Sanat Anlayışı ve Yapıtları” ana başlığı altında, Veysel Çolak’ın hayatı ve sanat hayatı, ve kendi içerisinde türlere ayrılmak kaydıyla yapıtları, kronolojik bir sıra ile ele alınmıştır. İlk bölüme dâhil olan sanat hayatı ve sanat anlayışı bölümleri; Veysel Çolak’ın şiir üzerine kaleme aldığı metinler/kitaplar, onunla ilgili yapılan çalışmalar ve kendisiyle yaptığımız kişisel görüşmeler ile şekillenmiştir. İkinci bölümde “Veysel Çolak’ın Şiirlerinin Yapı Bakımından İncelenmesi” ana başlığı altında, şiirlerinde kullandığı nazım biçimleri, onların uzunluk kısalıkları tablolarla desteklenerek verilmiştir. Şiirlerindeki uyum, ahenk unsurları ve yazım, noktalamayı kullanışı da bu bölümde ele alınmıştır. Son bölüm olan üçüncü bölümde ise “Şiirlerinin Tema Bakımından İncelenmesi” ana başlığı altında, şiirlerinde tespit edilen temalar, örneklerle açıklanmıştır.

Sonuç bölümünde, bu çalışma ile birlikte Veysel Çolak’ın sanat hayatı ve şiirleri hakkında ulaşılan genel kanılardan ve onun Türk edebiyatına katkılarından söz edilmiştir.

Kaynak kısmında içerik ve metot bakımından yararlanılan kaynaklar, Veysel Çolak ile ilgili hazırlanan çeşitli metinler/kitaplar ve Veysel Çolak’ın ele alınan kitaplarından alıntı yapılanlar bir arada verilmiştir. Kaynak olarak gösterilen, Veysel Çolak ile ilgili yapılmış olan tüm çalışmalar tarafımızca incelenmiştir.

Bu çalışma, Veysel Çolak'ın hayatı, şiirleri ve şiir üzerine yaptığı çalışmalarına yönelik geniş bir alanı kapsamaktadır. Bu sebepten dolayı, oluşabilecek birtakım kusurların hoşgörü ile karşılanacağı inancındayız.

BİRİNCİ BÖLÜM

VEYSEL ÇOLAK’IN HAYATI, SANAT HAYATI, SANAT ANLAYIŞI VE YAPITLARI

1. Hayatı

1.1. Çocukluğu ve Ailesi

Veysel Çolak, 22 Ağustos 1954’te Rize’nin İkizdere ilçesine bağlı, eski adı Pakorum olan ağaçlık bir köyde, Cevizlik Köyü’nde dünyaya geldi. Annesi Reziye Hanım ve babası Mustafa Çolak’tır. Çocukluğu, ileride sözü edilecek sebeplerden dolayı Rize, Ankara ve Manisa gibi farklı şehirlerde geçmiştir. Veysel Gültaş’ın aktarımıyla Veysel Çolak, büyüdüğü köyü şöyle anlatır:

“...bir dağ köyü bu Esmer yeşili, ıhlamur, kestane, gürgen, çam ağaçlarından oluşan bir ormanın içerisinde üç sülâlenin yaşadığı bir köy. Alabildiğine sarp. Cevizlik, orman denizi içerisinde bir köydü. Her yerde kestane, gürgen, fambur (ıhlamur) ağaçları vardı. Ormanın bir parçasıydı yaşantımız.”¹

Çolak, doğa ile iç içe büyümüştür. Ondaki doğa sevgisi ve olayları yorumlayışında belirecek olan doğa kavramı, doğduğu andan itibaren içerisinde bulunduğu, orman kadar yeşillikli bir yerde geçen çocukluk yıllarıyla ilişkilendirilebilir. Doğanın büyüğü Çolak’ın şiir dünyasını da biçimlendirmiştir. Çünkü “... doğa biçimlendirir insanın içini.”² Şiirlerinin ve düşün dünyasının zenginleşmesi bakımından büyüdüğü ortamlar önemlidir. Tabiata duyduğu saygının ve ona karşı duyarlı oluşunun, bu yılların etkisi sebebiyle olduğu söylenebilir.

Şair, babasından ve aile hayatından söz ederken babasından ayrı kaldığı zamanların altını çizer. Doğduktan sonra hep ayrı kaldıklarını ifade eder fakat yine kendi anlatımları, bu ayrılığın sürekli bir durum olmadığını düşündürür.

“Babam evlendikten 15 gün sonra İstanbul’a gitmek zorunda kalmış. Ben doğduktan sonra da hep gurbetteydi. Şanssız biriydi

¹ Veysel Gültaş, **Bir İnsan, Bir Şair Bir Şiir Militanı!**, Ankara, Bilge Yayınevi, 2018, s.13.

² Horatius **Ars Poetica - Şiir Sanatı**, Çev. C. Cengiz Çevik, İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2019, s.10.

babam. Doğmadan, kara yollarında çalışan babasını (dedemi) bir trafik kazasında kaybetmiş. Annesi de onu doğurduktan üç ay sonra bırakıp gitmiş. Adı Küpe olan bir kadın büyütmüş babamı. Babam delikanlı olunca da evlenmiş babamla. İki oğlu oldu bu evlilikten.”³

Veysel Çolak’ın burada ‘gurbet’ kısmına dikkat çekmesinin, aile kavramına verdiği önem nedeniyle olduğu düşünülebilir. Bu hassasiyetten ötürü babasından ayrı kaldığı zamanlar ona hep bir eksikliği hatırlatmaktadır. Ayrıca Çolak’ın babasının kendisini büyüten kadınla yaptığı evlilik, bunun bir aşk evliliği olmadığını, vefa nedeniyle yapıldığını düşündürür. Onu bırakıp giden annesinin aksine Küpe, çocukluğu boyunca babasının yanında olmuştur. Bu da Çolak’ın babasında bir minnet duygusu oluşturmuş fakat aşağıda sözü edileceği üzere bu durum bir süre sonra son bulmuştur:

“O günlerde annemle köy usulü bir aşk da yaşamaktaymış babam. Sonunda annemi kaçırmış. Arazimizin bir ucunda bir ev yaparak, ilk karısı Küpe’yi oraya yerleştirmiş iki oğluyla. Biz de eski evde kalmışız. Kestane ağacından yapılmış güzel bir evdi. Şömineye benzer bir külhanı vardı. Bacadan bir zincir sarkardı. Yemekler burada pişirilir, sarkan zincire kazanlar takılır, su ısıtılırdı. Akşamlar hep birlikte bu külhanın karşısına uykumuz gelinceye kadar otururduk.”⁴

Veysel Çolak’ın anne ve babası aşk evliliği yapmışlardır. Fakat onlar tanıştıklarında babası evli ve iki çocuk sahibidir. Dolayısıyla bir yasak aşk durumu vardır. Bunun üzerine babası, aşkı önceleyerek annesi ile yeni bir aile kurmuştur. Böyle bir aile içerisinde büyüyen şairin aşka verdiği önem, şaşılacak bir durum değildir. Babasının bu tavrı, birçok olayda olduğu gibi, gençlik yıllarından itibaren Veysel Çolak’ın hayatına yansiyacaktır.

Ayrıca şair, yaşadıkları evi ve aile hayatını anlatırken evlerinin kestane ağacından yapılmış bir ev olduğunu belirtir. Bu detay onun ağaçla, tabiatla evde de iç içe olduğunu göstermesi açısından önemlidir.

Veysel Çolak’ın büyüdüğü aile ortamı ve çocukluk döneminde yaşadıkları, onda oluşan hassasiyetlerin nedenleri hakkında bilgi verir. Şairin kedilere duyduğu sevgi, onlara karşı duyarlı olması, bugün hâlâ Çolak’tan bahsedildiğinde mutlak suretle sözü

³ Gültaş, a.g.e, s.14.

⁴ A.y.

edilecek bir durumdur. Bu hassasiyetin sebebi ile ilgili, kendi anlatımıyla, çocukluğunda yaşadığı bir olay bilgi verebilir:

“Babam tabancasını söker, temizlerdi her gün. Bir gün evin tavanında bir kedi işemiş, sidik de babamın üstüne gelmişti. Babam tabancasını o noktaya çevirip birkaç kez ateş etmişti. Duyduğumuz acı çığlıktan, kedinin vurulduğunu anlamıştık. Sabah olmamıştı benim için. Anlatılmaz bir acıydı yaşadığım. En sevdiğim kediymiş babamın vurduğu. Onu alıp ormanın bir yerine gömmüştüm. Babama da içerlemiştim iyice. O günden beri daha çok sevdim kedileri. Her halde babama inat bir kedi kitabı da yazdım. Bu yüzden olsa gerek, son kitaplarımdaki şiirlerimde hep bir kedi vardır. Evimdeki Gece adlı kedi de bu yüzden çok önemli olmalı benim için.”⁵

Sanatçının da sözünü ettiği üzere onda oluşan bu sevgide, küçük yaşlarda yaşadığı bu olaydan kaynaklı olarak hissettiği yoğun acının etkisi görülür. Ciddi bir travma sebebi olan bu olayın izleri; onun kedilere duyduğu şefkatte, kitabı *Kedisi Gece*’yi yazmasında ve yine kedili şiirlerinde görülmektedir.

Veysel Çolak’ın babasının, onun şiirine ve hayatına etkisi bunlardan ibaret değildir. Şair, babasının duygu durumuna ve yazın dünyasına etkilerinden söz etmeye devam eder:

“Evimizde tek bir kitap vardı: Hazreti Ali’nin Cenkleri. Manzum bir kitaptı bu. Babamın keyfi yerindeyse, bu kitabı alır, uydurduğu makamlarda bize Hazreti Ali’nin hikâyelerini okurdu. En çok Kesik Baş Hikâyesi etkilerdi beni. Yıllar sonra Kesik Baş Hikâyesi adlı bir şiir de yazdıracaktı bu etki.”⁶

Sanatçı, kısıtlı imkânlar dâhilinde yaşadığı çocukluk yıllarında tek bir kitabı defalarca dinlemiş ve bunun onda uyandırdığı ilgi ile bir süre sonra sözünü ettiği gibi bu etkinin şiirini yazmıştır. Bu şiir, yıllar geçse de onda çocukluk yıllarında uyanan ve etkisi devam eden ilginin ürünüdür.

Veysel Çolak, annesi ve kardeşleriyle ilgili şu bilgileri verir:

“Bir gün annem, ağabeyim İlyas, bir de kız kardeşim Fatma, sabah yemeğine oturmuştuk. Evet, yemek. Kahvaltı bilmezdik biz. Yemek dediğime de bakmayın. Süte ya da çay’a ekmek doğrar

⁵ A.y.

⁶ A.y.

yerdik. Bu, sabah yemeği olurdu. Birden annemin bacakları arasında bir bebek ağlaması yükseldi. Annem o yemek sırasında, sofrada doğurmuştu 25 yaşındayken trafik kazasında kaybettiğimiz Bayram'ı. O gün kurban bayramının ilk günü olduğu için de ona Bayram adı verilmişti. Bayram'ın doğumundan sonra bir kardeşim daha doğmuş. Bir gece sabaha doğru kenefe gitmek için kalkmıştım. Annemin oda kapısının yanında kabarık bir örtü görmüştüm. Kaldırıp baktığımda, ay parçası kadar güzel, tombiş bir bebek ölüsü vardı örtünün altında. Düşük yapmıştı annem. Ölü doğum yapmıştı. O bebeğin yüzü hala aklımdadır. Bu olayı bildiğimi anneme hiç söylemedim. Bize hiç sezdirmeden tarlamızın bir ucuna gömmüşlerdi bebeği. Bir yıl aradan sonra annem Ahmet'i doğurdu.”⁷

Burada, yaşadığı zorlukları ve acıları çocuklarına hissettirmeden göğüsleyen, güçlü bir anne figürü görülmektedir. Çolak, kırsal hayatın hüküm sürdüğü bir ortamda büyümüştür. Bu yıllar, doğum olaylarının dahi evde yaşandığı, belki bu sebeple birçok çocuğun kaybedildiği dönemlerdir. Yaşam öyküsünden hareketle denebilir ki Çolak'ın içinde bulunduğu koşullar, tüm hayatı boyunca onda kendini tekrarlayacak anıları oluşturmuştur. Çolak da ölü doğan kardeşini ve genç yaşta trafik kazasında hayatını kaybeden kardeşi Bayram'ı hiç unutmamış, bazı anları zihninde diri tutmuştur.

Veysel Çolak'ın içerisinde bulunduğu kırsal yaşam şartları, onun zaman zaman felaketlerle karşı karşıya kalmasına sebep olmuştur. Ailede konumlanışını ifade ederken söz ettiği zehirlenme olayı, bunlardan biridir:

“Herkesin bir işi vardı ailede, benimkisi de çobanlıkta işte. Bu işi yaparken komar ve çifin (zifin) denilen çiçekler yerdim. Bilmezdim aşırısının zehirleyici olduğunu; bu yüzden birkaç kez zehirlendim. Bütün çocukluğumu, ineklerimizle arkadaşlık yaparak geçirdim. İyi bir çobandım. Kurtları tanır, onları uzaklaştırmasını bilirdim. Kimseye belli etmezdim, ama aylardan çok korkardım.”⁸

Anlaşıldığı üzere ailede herkesin üstlenmesi gereken bir iş vardır. Veysel Çolak'a da çobanlık görevi verilmiştir. Hayvanlarla iletişim kurmakta zorlanmayan şairin onları korumak için gösterdiği cesaret ve dirayet dikkat çeker. Onun mücadeleci yönü, çocukluk dönemlerinden itibaren görünür durumdadır.

⁷ A.e., s. 14-15.

⁸ A.y.

Veysel Çolak, yukarıda değinildiği gibi yoksul bir çocukluk dönemi geçirmiştir. Şair, yaşadığı yoksulluğu, şartlara göre giydikleri kıyafetlerini ve yemek düzenlerini şöyle anlatır:

“Varsa, kara lahana çorbasına, yoksa ayrına ekmek doğrar yerdik. Arada bir kabak ve fasulye yemeği olurdu. Muhlamayı yılda bir kez gördüğümüz olurdu. Balıklı ekmek de arada bir düşerdi sofraya. Anlatılamayacak bir yoksulluktu yaşadığımız. Pantolon niyetine giydığımız şalvarların dizleri ve arkaları birkaç kez yamalanmış olurdu. Köyümüzün koşullarında durumu az biraz iyi olanların kara cızlavet lastikleri olurdu. Ben ve ağabeyim havalar sıcakken yalın ayak dolaşırdık. Kışın annemin dört cağa ördüğü yün çorapları üst üste giyer öyle sokağa çıkar, okula giderdik. Köyün çoğu çocuğu bizim durumumuzdaydı.”⁹

Bu ifadeleriyle kendi ailesinin maddi durumunu ve köydeki genel yoksulluğu açıklamıştır. Bu yıllar, tüm Türkiye’de ekonomik durumun benzer olduğu, yaşam standartlarının düşük olduğu yıllardır. Bu sebeple şair, çevresindeki ailelerin de benzer şartlarda yaşadığını gözlemlemiştir. Çolak, yaşadığı tüm zorluklara rağmen buradan güçlü ve dirençli bir şekilde çıkmıştır.

Köydeki birtakım toplumsal inanışlar ve düşünce yapıları, Çolak’ın da davranışlarını, alışkanlıklarını etkilemiştir. Bir Karadenizli olarak bu kültür içerisinde gelen Çolak’ın, genel bir kanı olarak, birçokları gibi silahla ilgisi bulunacaktır. Şair, 80’li yıllara kadar yanında silah taşıdığını ifade eder:

“O yoksulluk içerisinde herkesin bir tabancası ya da bir mavzeri vardı. Korkunç rüyalar görmesin diye yastığımızın altına tabanca konulurdu. Ben de çok sevdim silahları. 1980 yılına kadar silah taşıdım. Bir de şu var: bizim köyde bir kızla buluşmaya gidince, bir punduna getirip tabancanı göstermek zorundasın. Eğer tabancan yoksa kız bir süre sonra bir bahane bulur, çekip gidebilirdi.”¹⁰

Türk dünyasında eskiden beri koruyuculuğuna inanılan demir, gücün simgesi olarak kabul edilir. Koruyucu olarak düşünülmesinden dolayı birçok alanda kurtarıcı rolü üstlenmiştir. İnanışlara göre demirin gücünden yararlanılan bazı durumlar şunlardır:

⁹ A.e., s. 16.

¹⁰ A.e., s. 17.

“Hastalıklardan, ölüm ve büyülerden, tabii afetlerden, doğum, evlenme ve ölüm olaylarının içinde, halk hekimliğinde hep demirin koruyuculuğundan faydalanılmıştır. Mesela aynı obada aynı hafta içinde iki ayrı doğum olursa, bu çocukların anneleri kırkıncı gün karşılaşarak birbirlerine ya demir parçası ya da iğne verirler. Böylece çocukların kırk basma tehlikesinden uzaklaşacaklarına inanılır.

... Düğün âdetleri sırasında da yine koruma sembolü olarak bütün Türk dünyasında düğünden sonra gelinin başına bir hâl gelmesin, diye hançer, tahra veya balta konur. Bazı bölgelerde de gelinin erkek kardeşi tarafından gelinin kapısına bıçak saplanır. Yine koruma sembolü olarak ölen kişinin öbür dünyada şeytan azabından korunması için, tabutunun üzerine bıçak, demir veya makas gibi demir eşya konmaktadır.”¹¹

Çolak’ın hayatından bir kesit olarak anlattığı durumda da silahın yalnızca var oluşu, koruyucu yönüne işaret edilerek -eski dönemlerde olduğu gibi- gücün temsili olarak düşünülmüştür. Bu düşünceyle birlikte Çolak’ın da silahlara karşı ilgisi artmış, silah onun hayatında önemli bir yere sahip olmuştur.

Bu yıllarda yaşanan talihsiz bir olay sebebiyle güvenlik sorunları ortaya çıkmıştır. Bunun neticesinde ilk olarak Çolak’ın babası köyden ayrılmıştır. Sonrasında Çolak ve ailesi de köyü terk etmek durumunda kalmışlardır. Olaylar, şöyle cereyan etmiştir:

Böyle bir köy hayatı içerisinde yaşantılarını sürdürmeye çalışırken Çolak’ın sülalesi ile bir başka sülale arasında husumet oluşur. Babasını vuracak olurlar. Bunun üzerine babası köyü terk ederek ormanda saklanır. Arada bir annesiyle görüşür. Bir süre sonra da köyden ayrılır. Çolak ve ailesi için yaşayabilecekleri bir yer araması nedeniyle İzmir’e gider. Ödemiş’te yevmiye ile çalışmaya başlar. Afyon’a, Kütahya’ya, Manisa’ya gider. Bunlar olurken aynı zamanda köyde kaçma hazırlıkları yapılmaktadır.¹²

Çolak’ın babasının ailesi için gerekli ortamı hazırlamaya çalıştığı sırada Veysel Çolak ve ailesi, altı yedi ay kadar Ankara’da dedesinin yanında kalır. Sonrasında

¹¹ Fikret Türkmen, Ferah Türker, “Geleneklerde Ve İnançlarda ‘Demir’ ”, **Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi**, C:XIV, No: 1, 2014, s. 7.

¹² Gültaş, **a.g.e**, s.17.

babasından haber aldıklarında Turgutlu'ya giderler.¹³ Oradaki evleri ve hayatlarının ilk zamanları için Çolak'ın anlatımı şöyledir:

“Tek odalı kerpiç bir evdi bu. Yıllarımı gömeceğim bir evdi. Turgutlu'ya yerleşmiştik artık. Kendimizi güvende hissediyorduk bir bakıma. Bizi bulup babamı vuramazlardı. Orada, evimizin kapısına çıkar etrafı seyrederdik. Bir adım uzaklaşamazdık evden. Ürkektik. Bir süre sonra mahallenin çocukları bizimle alay etmeye başlamıştı. Hepimiz tam bir Karadenizli ağzıyla konuşuyorduk ya, konuşmamızla dalga geçiyorlardı.”¹⁴

Burada kendilerini güvende hissetmelerinin sevincinin yanında, bulundukları ortamda ötekilerden farklı görünmelerinden dolayı oraya yabancılaştıkları görülür. Bir süre sonra yapılan psikolojik baskı son bulsa da hiç arkadaşları, komşuları olmamıştır. Turgutlu'da yalnızlardır fakat ailenin yeniden bir arada olmasının getirdiği bir huzur ortamı vardır.

1.2. Eğitim Hayatı

Veysel Çolak, ilkokula Turgutlu'da başlamıştır. Oraya henüz taşındıkları zamanlarda bir okula yazılması için ailesiyle iletişime geçen kişi, subay elbiseleri içerisinde biri olmuştur. Çolak, gelen beyefendiyle birlikte okul arayış sürecini ve sonrasını şöyle anlatır:

“Beni alıp evin 500 metre uzağındaki İnkılap ilkokuluna götürdü. Orada kayıtlar dolmuş, almadılar beni. Oradan çıkıp bir buçuk kilometre uzaktaki Bozkurt ilkokuluna gittik. Kaydım yapıldı. Artık okullu olmuştum. İlk günler çok sıkıldım okuldan. Köyde ağabeyim ve dayımla okula gittiğim günlerde dört işlemi, okumayı / yazmayı, çarpım tablosunu bile öğrenmiştim. Bu okulda sağa sola eğik, dik çizgiler çizdiriyordu öğretmen. Ben çizmek istemiyordum. Doğru düzgün defterim de yoktu zaten. Çizgi çekerek defterimi bitirmek istemiyorum. Nasıl oldu bilmiyorum, bir gün cesaret geldi. Çarpım tablosunu, dört işlemi, okuyup yazmayı bildiğimi söyledim öğretmene. İnanamadı. Ayaküstü sınav yaptı beni. Sonra da müdüre götürdü. Müdür de sınav yaptı. Bir hafta içerisinde ikinci sınıfa geçmiştim. Sınıf atlamıştım. Okumam çok iyi olacak ki dördüncü sınıflara götürür, benim hikayemi anlatır, sonra da bana kitap okuturlardı. Birkaç gün içerisinde okulun en popüler öğrencisi olmuştum. Bu bana güven vermişti. Öğretmenim de çok sevmişti beni. Okul çıkışlarında evine götürür, bana tulumba tatlısı yedirir,

¹³ A.y.

¹⁴ A.y.

öyle eve gönderirdi. İlkokulu bitirinceye kadar hiç bırakmadı beni. İlkokuldan sonra girilen öğretmen okulu sınavlarına hazırlayıp kendi eliyle Manisa'ya sınava götürmüştü beni. Ben de onu hiç mahcup etmedim. Bütün notlarım 5'ti. Öğretmen okulu sınavını da kazanmıştım.”¹⁵

Okulda yaşatlarından ileride ve başarılı olan Çolak, kısa sürede dikkatleri üzerine çekmiş, birinci sınıfı atlayarak ikinci sınıftan başlamıştır. Ancak onun için parıltılı geçen zamanlar içerisinde talihsizlikler de peşini bırakmamıştır. Çolak, o yıllardan şöyle bahseder:

“Bunlar güzeldi, ama en kötü günlerimi de ilkokulun son yıllarında geçirdim. Ulusal bayramlarda, kasabanın meydanında şiir okumak için öğrenci seçeceklerdi. İstekli öğrenciler şiirler hazırladılar. Ben de hazırladım. Her birimiz çıkıp okulun bütün öğrencileri önünde şiirini okudu. Güzel okumuştum, beni seçtiler. O gün geldiğinde bana şiir okutmadılar. Pantolonum yamalı, ayağımdaki yırtık kara lastik yüzünden bana şiir okutamamışlardı. Kendince bunu bana anlatmaya çalışmıştı öğretmenim. Hiçbir şey diyememiştım. Büyük bir eziklik hissetmişim. Bir an önce bitsin istiyordum ilkokul. Bitti de. Bu yıkıcı anı, dipdiri kaldı bende.”¹⁶

Şairin, ilkokul yıllarından itibaren şiire yakın bir yerde olduğu görülmektedir. Fakat maddi yetersizlikler nedeniyle yaşadığı olumsuzluklar, hayatının her dönemine etki ettiği gibi okul hayatından da ona unutamadığı anıların kalmasına sebep olmuştur.

Çolak, daha sonra ortaokula yazılır. Onun ortaokul yıllarıyla ilgili olarak şunlar söylenebilir: Veysel Çolak, ortaokulda öğretmenleri tarafından sevilen iyi bir öğrenci olmuştur. Özgüveni yüksektir. Bir okul gezisinde, Türkçe öğretmenine tabelada yanlış yazılan bir sözcüğü göstermesi üzerine öğretmeninden tam not almıştır. Ayrıca Türkçeye gösterdiği özenin, Karadeniz ağzından kurtulma isteğiyle de ilgisi vardır. Şiir yazmaya ortaokul ikinci sınıftayken başlamıştır. Beğendiği kızları kartopuna, akasya ağacına, rüzgâra, papatyaya benzetip onların şiirlerini yazmıştır. Adı bu yıllarda şaire çıkmıştır. Daha sonra, arkadaşları ondan, sevdikleri kızlar için şiir istemeye başlamış, Çolak da onların bu isteklerini geri çevirmemiştir. O zamanlarda uyaklı, ölçülü şiirler yazmıştır. O süre zarfında öğretmenleri Çolak'ın şiirle uğraşmasını ciddiye almamış, bu yönünü geliştirmesi adına desteklerini hissettirmemişlerdir. Ayrıca Veysel Çolak, liseye

¹⁵ A.e., s. 19-20.

¹⁶ A.e., s. 20.

başlayana kadar tüm kitapların kutsal olduğunu, hiçbirinin yanlış olmayacağını düşünmüştür. Onun için bir kitabı okumak, ezberlemek demektir. Kitap okumayı lise birde, edebiyat öğretmeni olan Fikri Çalışkan'dan öğrenmiştir.¹⁷

Görüldüğü gibi Çolak'ın şiir yazmaya başladığı tarih ortaokul yıllarına dayanır. İlkokulda şiire duyduğu ilgi, ortaokulda artarak devam etmiş, edinilen bilgilere göre yazma süreci bu yıllarda başlamıştır. Bu yıllarda yine kendisine rehberlik yapacak biri olmamıştır. Öyle ki eleştirel okumalar yapmayı dahi lisede öğrenmiştir.

Sonrasında Attilâ İlhan'ın yönettiği *Demokrat İzmir* gazetesini izlemeye ve oraya şiir/eleştirel yazılar göndermeye başlamıştır. Bu dönemde, gönderdiği metinlerle Attilâ İlhan'da dikkat uyandırmayı başarmış, daha sonra kendisiyle tanışmıştır.¹⁸

Veysel Çolak, ilk evliliğini lise yıllarında tanıştığı Seher ile üniversite son sınıftayken yapar. Bu evliliğinden iki kız çocuğu dünyaya gelir. 1993'te ikinci eşi Rabia ile tanışır. Onunla yaptığı evlilikten bir kız çocuğu daha olur.¹⁹ Kızları Şiir, İmge ve Çinel, konuşmalarında da belirttiği gibi, onun hayatında büyük öneme sahiptir.

1.2.1. Üniversite Yılları ve İdeolojik Temaslar

Veysel Çolak, üniversite yıllarını ve o yıllarda kendi düşün dünyasını etkileyen olayları, kişileri şöyle anlatır:

“Üniversiteye girdiğim ilk yıl Milliyet Sanat dergisinin açtığı Yılın En Başarılı Genç Şairi yarışmasını kazanmışım. Bunun ünlüyle hemen fark edildim eğitim fakültesinde. Rahat bir öğrencilik hayatım oldu. Elbette, sadece okul ve dersler açısından. Para yoktu, yurt yoktu, kredi yoktu. Birkaç arkadaş kaldığımız otelin duvarlarında akrepler gezerdi. Gençlik hareketleri doruktaydı. Her gün kavga vardı. Kaç kez göz altına alındığımı anımsamıyorum bile. Evet, Diyarbakır'daydım, Diyarbakır kadar esmer bir gençtim. Ciddi anlamda politik biri olmuş çıkmışım. Bunda militan olan ağabeyim İlyas'ın da büyük etkisi olmuştu. Kent kent dolaşır, eylemler düzenlerdi ağabeyim. 12 Eylül günlerinde de öldürüldü İstanbul'da. Benim için sarışın bir kelimeydi o. Öyle de kaldı. Bu

¹⁷ A.e., s. 20-21.

¹⁸ A.e., s. 21.

¹⁹Haluk Öner, “Veysel Çolak”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü Arama Motoru*, <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/colak-veysel>, Erişim 30/11/2022.

duyarlıkla şiirler yazdım ona. Birçok şiirimde onun izleri vardır. Hâlâ yazdığım şiirlere uğrayıp durur.”²⁰

Üniversiteye başladığı yıl şiirlerinin fark edilmesinin onun okul hayatına olumlu etkileri olsa da Çolak, o yıllarda yine maddi sorunlarla karşı karşıya kalmıştır. Kaldıkları otel, yaşam standartlarını bir hayli düşürmüştür. Bunların yanında bu yıllar, politik karmaşanın yoğun olduğu yıllardır. Çolak’ın politikaya yakınlığı da bu yıllarda belirginleşmiştir.

Şairin abisinin dünyaya bakışının, hayatını biçimlendirişinin ve sonrasında ölümünün, onun hayatına önemli etkileri olmuştur. Onda bitmeyecek bir mücadelenin başlangıcının bu yıllar olduğu söylenebilir. Tüm bunlar, şairin sosyalist kimliğinin oluşmasında etkili olmuştur. Çünkü “İnsanları sosyalist yapabilmek için onların hayatlarından hoşnutsuz olmasını sağlamak zorundasınız.”²¹ Çolak’ta bu hoşnutsuzluk, içerisinde bulunduğu atmosferin yanında bu yoğun karmaşada abisini kaybetmesiyle ortaya çıkar. Anlaşıldığı gibi o bu durumu, kendisinde oluşacak sosyalist kimlikle karşılamıştır.

Görüldüğü üzere Veysel Çolak’ın gençlik dönemi 80’li yıllara denk gelmiştir. Bu yıllar sözü edildiği gibi Türkiye’nin siyasi anlamda karışık olduğu yıllardır. Yaşanan toplumsal/siyasi sorunlar, Türk edebiyatına yansımıştır. Çolak’ın bu dönemde yaşadığı, gördüğü toplumsal olaylar birçok şair/yazarda olduğu gibi onun şiirlerinde, yazın dünyasında da yer bulmuştur.

1.3. Çalışma Hayatı

Veysel Çolak’ın çalışma hayatında da, onun düşünce dünyasına etki eden sosyal ve siyasi durumların ve kendisinin bu olaylara karşı olan tutumunun izleri vardır. Üniversite yıllarından itibaren tüm hayatı, onun yaşamı yorumlayışına göre biçimlenmiştir. Çolak, çalışma hayatı ile ilgili şu bilgileri verir:

“İlk eşim Seher ve ben Eğitim Fakültesini bitirince, ikimiz de Malatya, Eski Malatya Lisesine edebiyat öğretmeni olarak atandık. Müdür yardımcısı oldum bir süre sonra. Kan gövdeyi götürüyordu Malatya’da. Bir haftada, yakın arkadaşım 7 öğretmen öldürülmüştü.

²⁰ Gültaş, a.g.e, s. 21-22.

²¹ George Orwell, **Edebiyat Üzerine**, Çev. Yunus Çetin, İstanbul, Sel Yayıncılık, 2018, s. 55.

Nasıl öldürülmediğime, hâlâ şaşar dururum. TÖB-DER üyesiydim. Başkan da oldum TÖB-DER'e. 1979'da TÖB-DER Genel Merkezi, Maraş olaylarını telin için grev kararı aldı. Yasal değildi bu eylem, intihar etmek gibi bir şeydi. Örgüt disiplinine inandığım için, yanlış olduğunu düşündüğüm bu eylem kararına uydum. 8 arkadaşım ile birlikte greve gittik. İçime sinmiyordu bu durum. 8 arkadaşın ifadeleri alarak, her birine disiplin cezası verdim. Müdür olduğum için böyle bir yetkim vardı. Öğleden sonra da Milli Eğitim Müdür Yardımcısı ve polis okulu bastı. İfadelerimizi almaya kalkıştı Milli Eğitim Müdür Yardımcısı. Ben de sadece benim ifadem alabileceğini söyledim. Diğer öğretmenlerin ifadelerini aldığımı, cezalarını verdiğimi söyledim. Onlar benim verdiğim cezayla kurtuldu. Ben görevden uzaklaştırıldım, açığa alındım. 58 gün sorgusuz sualsiz içeride tutuldum. Dışarıya çıktığımda param ve kalacak yerim yoktu. Eşimin, tayinini Manisa'ya yapılmıştı o ara. O da evi toplayıp Manisa'ya taşınmıştı. Böylece ayrılmış olduk"²²

Veysel Çolak; eylemlerin, ölümlerin önlenemez olduğu bir dönemde, eşiyle birlikte ilk görev yeri olan Malatya'ya atanmıştır. Burada fikir dünyasına yakın olan yerlerde bulunmuş, TÖB-DER²³ üyesi, hatta başkanı olmuştur. Görev bilinciyle, yasal olmayan bir greve gitmiş ve görüldüğü üzere onaylamasa da katıldığı bu eylem sonucunda birlikte katıldıkları 8 arkadaşını, kıvrak zekâsıyla, kurtarmayı başarmış fakat kendisi görevden uzaklaştırılmıştır. Tüm bu yaşananlar aile hayatını da etkilemiş, ailesinden ayrılmasına sebep olmuştur.

Sonrasında Çolak, açığa alınmış bir öğretmenken tayini Yozgat'a, daha sonra da yeni bir kararnameyle Ağrı'ya çıkar. Bu durumda önce Yozgat'a oradan da Ağrı'ya gider. Orada da çok uzun süre öğretmenlik yapamayıp birçok öğretmen gibi 1402'den meslekten ihraç edilir. Çok sonra öğretmenliğe geri döner. Fakat bu karışık günlerde aile düzeni de iyice bozulur. Eşiyle evliliklerini sürdüremeyerek ayrılırlar. Çolak'ın atanması da bugünlerde Kırkağaç İmam Hatip Lisesi çıkar. Bu okulda tanıştığı Harika'yı çok sever. Onunla olan ilişkileri Kırkağaç'a sığmaz. Bu arada soruşturmalar geçiren Çolak, İmam Hatip Liselerinde öğretmenlik yapamayacağı söylenerek görevden alınır. Üç ay sonra ataması Manisa'nın Yunt dağlarında bulunan Osmanlı Köyüne yapılır. Ulaşım imkânları oldukça kısıtlı olan bu köyden haftada bir gün Manisa'ya giden kötü bir otobüs bulunur. Başka ulaşım olanağı olmadığı için Çolak, her hafta sonu

²² Gültaş, a.g.e, s. 22.

²³ TÖB-DER: Tüm Öğretmenler Birleşme ve Dayanışma Derneği. 12 Mart 1971'nden sonra kurulmuştur. 200 bin öğretmenin üye olduğu bir öğretmen örgütlenmesidir.

37 kilometrelik yolu yürüyerek Manisa'ya, oradan da Turgutlu'ya kızları Şiir ve İmge'nin yanına gider. Milhan'a Mektuplar kitabını da bu köyde yazar. Cevizlik köyü gibi bir köy olarak söz ettiği Osmançalı'da bir sürgün hayatı yaşadığını düşünür. Bu köyde birçok şiir ve yazı yazmıştır.²⁴

Görüldüğü üzere seçtiği hayatın şartları onun çeşitli yerlerde öğretmenlik yapmasına neden olmuş, yaşadığı karmaşa aile düzenini de etkilemiştir. Fakat gittiği yerlerde yine kendi dünyasında önemli yere sahip olacak insanlarla karşılaşmıştır. Aynı zamanda Osmançalı'da sürgün dönemi yaşadığını ifade eden şairin, oradaki günlerinin yazınsal açıdan verimli geçtiği görülür.

Çolak'ın İzmir'e gitmeden önceki son görev yeri Bergama'dır. Orada duygusal olarak çöküş yaşadığı bir dönem olmuştur. O zamanları şöyle anlatır:

“1993'te ikinci eşim Rabia ile tanıştım. Bir iki yıl sonra da Yusuf Alper ve eşi Birsan Alper'le Rabia'yı istemeye gittik. İstemeye istemeye verdiler de. Evlendik. Çinel kızımız doğdu. Ben o günlerde Bergama lisesinde çalışıyordum. Sabahın 5.30'da kalkıyor, akşamın 7.30'da eve dönebiliyordum. Çekilecek gibi değildi. Hiçbir sorun yokken, Rabia ayrılmak istediğini söyledi bana. Uzunca bir zaman sustum. ‘Neden?’ diye sordum sonra. ‘Sıkıldım’ diye yanı verdi. Başka hiçbir şey söylemedi. Bir gün sonra da evdeki bütün eşyaları alarak çekip gitti.”²⁵

Burada yaşadığı talihsizlik, onun kadınlara duyduğu güvenin zedelenmesine neden olmuştur. Zira sebepsizce terk edildiğini düşünmektedir. Fakat sonu yıkımla biten ve Çolak'ı hayli sarsan bu durum, onun yeni aşklar yaşamasına engel olmamıştır.

Veysel Çolak, daha sonra İzmir'e atanır. Son olarak Karşıyaka Lisesi'nde öğretmenlik yapar.²⁶ Buradan emekli olur. Hâlâ İzmir'de yaşamakta olan şair, şiir çalışmalarına burada devam etmektedir.

1.4. Veysel Çolak'ta Travma ve Şiir İlişkisi

Travma ve trajedi, geçmişten beri şiiri besleyen unsurlar olarak düşünülmektedir. Bu bağlamda sanat eserinin oluşmasında, sanatçının yaşantısındaki

²⁴ A.e., s.22-23.

²⁵ A.e., s.23-24.

²⁶ Veysel Çolak, **Milhan'a Mektuplar**, Ankara, Hayal Yayınları, 2010, s.93.

izlerin önemi büyüktür. Sanatçı, bu etkileri dönüştürebilme yeteneğine göre fark edilir. İlgi durum, şiiri de kapsar. Heidegger, her şiir yazımının, hatıranın hatırlanmasından doğduğunu ileri sürer.²⁷ Ona göre şiir, şairin anımsadığı bazı önemli olaylardan oluşur. Trajik hatıralar da şiiri/sanatı besleyen en önemli unsurlardır. Görüldüğü gibi her edebi anlatıda olduğu gibi şiirde de sanatçının yaşantısından izler görülür. Berger’e göre:

“Şiir yitirilmiş bir şeyi bize yeniden veremez, ama yitirilen şeyle aramızda oluşan ayrılığa kesinlikle karşı çıkar. Bunu da hayatımızdan koparılan şeyleri sürekli olarak bir araya getirmekle yapar.”²⁸

Şiir, sanatçının geçmişiyile arasındaki bağ, onu yorumlayışıdır. Arieti’nin yaratıcılık ile ilgili yaptığı incelemesine göre ise; yaratıcılığı destekleyen koşullardan biri, geçmişteki travmatik olayların anımsanması ve onların yeniden canlandırılmasıdır. Hatta Arieti bazı yaratıcı kişilerin, yaratıcılık için nevrotik bir çatışmanın var olması gerekliliğini belirterek bunun ele alınıp çözülmemesi gerektiğini savunduklarını dile getirir. Çünkü “çatışmasını kaybeden kişi”nin yaratıcılığını da kaybedecek olma korkusu, sıklıkla görülen bir durumdur.²⁹ Tüm bu düşünceler, şiirin bir huzur ortamında oluşturulamayacağı inancından ötürüdür.

Çolak’ın hayatında da onun şiirini ve fikir dünyasını etkileyen üç önemli travma vardır. Bunlar;

1. Çocukluk döneminde babasının bir sebepten, çok sevdiği kedisini tabancayla ateş ederek öldürmesi.
2. Ortaokul döneminde şiire ilgisi olan şairin, ulusal bayramlarda kasaba meydanında şiir okumak için seçilen öğrencilerden olması fakat günü geldiğinde kılık kıyafetindeki noksanlıklar sebebiyle şiir okumasına müsaade edilmemesi.
3. 12 Eylül olaylarında abisini kaybetmesi.

Bunlar, şairin tüm hayatını etkileyen, zihninin bir yerinde görünür oldukça ondaki yaratıcılığı tetikleyen durumlardır. İlk olay; onda bitmez bir kedi şefkati, sevgisi oluşmasında ve bunun eserlerine yansımaya, ikinci olay; yaşamında öncelediği en

²⁷ Martin Heidegger, **Düşünmek Ne Demektir**, Çev. İlhan Turan, İstanbul, Dergâh Yayınları, 2020, s. 26.

²⁸ John Berger, **Şiirin Saati**, Çev. Gönül Çapan, İstanbul, Adam Yayınları, 1998, s.66.

²⁹ Oğuz Cebeci, **Psikanalitik Edebiyat Kuramı**, İstanbul, İthaki Yayınları, 2004, s.146-147.

önemli unsurun “şairin kendisi” olması noktasında, üçüncü olay ise; onun devrimci kişiliğinin oluşmasında ve bu fikirlerini yansıttığı eserlerini oluşturmaya sebep olması açısından Çolak’ın hayatının önemli parçalarını oluşturmaktadırlar.

2. Sanat Hayatı

Edebiyat araştırmalarında bir şairin veya yazarın sanat hayatı, onun yayımlanan ilk eseriyle başlatılır. Hatta bazı şair/yazarların ilk eserleri çok daha sonra, arkeolojik kazılarda bulunabilmektedir. Bunlar, ilgili tüm temel bilgilerin yeniden şekillenmesine neden olabilir. Veysel Çolak’ın, yayımlanan şiirleri/yazıları baz alınarak yaklaşırsa, onun yaklaşık olarak elli yıldır edebiyat dünyasının içerisinde olduğu görülür. Çolak’ın ilk şiirinin henüz on dokuz yaşındayken (1973) Attilâ İlhan’ın yönettiği Demokrat İzmir gazetesinde yayımlandığı bilinir.³⁰ Ancak kendisiyle yaptığımız görüşmede, bu tarihi iki yıl geriye götürecek şekilde verdiği bilgiyle onun, özellikle Mehmet Pınar adıyla, 1971’de yerel dergilerde görünmeye başladığı öğrenilmiştir. Turgutlu’da *Çıkış* dergisi, ilk şiirlerini yayımlanmaya başladığı dergidir. 1973’te ulusal basında da şiirleri, yazıları basılmıştır.³¹ Şairin şiirleri on yedi yaşındayken yayımlanmaya başlasa da ilk şiirlerini ortaokul yıllarında yazdığı yukarıda söylenmiştir. Onun, bu yaşlarda şiir dünyasına attığı adım, gençlik dönemlerinden başlayıp uzun yıllar sürecek olan duyarlılığının işaretçisidir.

Veysel Çolak’ın İlk kitabı *Terin Yaktığı Bir Yaradan*, 1978’de Cem Yayınları’ndan çıkmıştır. İlk kitabı, ilk şiirinin yayımlanmasından 6 yıl sonra yayımlanmıştır. Yaptığı çalışmaların ve eserlerinin kronolojik olarak sıralaması aşağıdaki gibidir:

1971: *Çıkış* dergisinde ilk şiiri yayımlandı

1973: *Demokrat İzmir* dergisine gönderdiği şiirler yayımlandı ve bu vesileyle Attilâ İlhan ile tanıştı

1978: *Terin Yaktığı Bir Yaradan*, Cem Yayınları (şiir)

1979: *Sen Balık mısın?*, Bahar Basımevi (çocuk kitabı)

1980: *Günlerin Yağmurunda*, Türkiye Yazıları Yayınları (şiir)

³⁰ Veysel Çolak, **Şair, Şiir, Hayat**, Bursa, SUUS Kitap, 2019, s.87.

³¹ Veysel Çolak, Kişisel Görüşme, 14.11.2022.

- 1982: *Aşkolsun*, Dayanışma Yayınları (şiir)
- 1985: *Fotoğraf Arkalıkları*, Çınar Yayınları (şiir)
Ötesi Yar, Dize Yayınları (şiir)
- 1988: *Ölümler Diyalogu*, Broy Yayınevi (şiir)
- 1991: *Cinselliğin Kahkahası*, Cep Kitapları (roman)
- 1993: *Umut Aşktadır*, Çankaya Belediyesi Yayınları (şiir)
- 1994: *Buz ve Ateş*, Doruk Yayınları (şiir)
- 1995: *Aşkın La Sesi*, Piya Yayınları (şiir)
Dize Şiirde Öncü Yorum isimli şiir dergisini çıkarmaya başladı
- 1996: *Giz ve Yara / Toplu Şiirler I*, Doruk Yayıncılık
Kalbim Hoşça Kal / Toplu Şiirler II, Doruk Yayıncılık
- 1997: *Edip Cansever'de Şairin Kanı*, Papirüs Yayınları (inceleme-eleştiri)
- 1999: *Mürekkebin İçtiği Ses*, Öteki Yayınevi (inceleme-eleştiri)
Yabancılaşma ve Öteki Şiir, Gendaş Kültür (inceleme-eleştiri)
- 2000: *İkizim Sevgilimdi*, Yön Yayıncılık (şiir)
- 2003: *Şiir Çıplak*, Ercan Kitabevi (inceleme-eleştiri)
2002 Şiir Yıllığı, E Yayınları
Şiir atölyeleri düzenlemeye başladı
- 2004: *2003 Şiir Yıllığı*, Agora Kitaplığı
Şiirin Dışında Üşürsünüz, Karşıyaka Belediyesi Yayınları (derleme)
- 2005: *Mürekkep Zamanlar*, Papirüs Yayınevi (şiir)
2004 Şiir Yıllığı, Yom Yayınları
Yazı Üzerine Yazı, Karşıyaka Belediyesi Yayınları (derleme)
Şiirin Kıyı Dili, Karşıyaka Belediyesi Yayınları (derleme)
- 2006: *2005 Şiir Yıllığı / Şairin Şiir Yüzü*, Eski Broy Edebiyat ve Düşün Dergisi 49. Sayı eki
- 2007: *2006 Şiir Yıllığı / Toplumun Şiir Yüzü*, İlya İzmir Yayınevi
- 2008: *Birkaç Kuş Birkaç Anı*, Hayal Yayınları (şiir)
2007 Şiir Yıllığı / Şair Vur Kendini, Şiirden Yayınları
- 2009: *2008 Şiir Yıllığı / Her Şiir Öncekine İhtilâl*, Şiirden Yayınları
Dikkat! Şiir..., Hayal Yayınları (inceleme-eleştiri)
Yansımının Gerçeği, Mühür Kitaplığı (inceleme-eleştiri)0

- 2009 *Şiir Yıllığı / Şiir Şaire Bırakılamaz*, Şiirden Yayınları
- 2010: *Amacımız Aşk*, Hayal Yayınları (şiir)
Milhan'a Mektuplar, Hayal Yayınları (deneme)
- 2011: *Hayata Resimaltı*, Hayal Yayınları (şiir)
Şiir Nedir ve Nasıl Yazılır? / Yaratıcı Yazma Dersleri, İkaros Yayınları (inceleme-eleştiri)
- 2010 *Şiir Yıllığı / Şiir Denilen Cehennem*, Etki Yayınları
Şiirden Önce / Şiirden Sonra, Hayal Yayınları (inceleme-eleştiri)
Nâzım Hikmet'in Şiirlerinde 'İnsan Manzaraları', Salihli Belediyesi Kültür Yayınları (inceleme-eleştiri)
- Bir Kente Nereden Girilir / Halkapınar*, Heyamola Yayınları (deneme)
- 2013: *O Zaman Bitti*, Hayal Yayınları (şiir)
Bir Şiirin İç, Karşıyaka Belediyesi Yayınları (derleme)
- 2014: *İki Karanlık Arasında*, Hayal Yayınları (şiir)
Kedisi Gece, Hayal Yayınları (deneme)
Şiir Artık Vatanım, Karşıyaka Belediyesi Yayınları (derleme)
- 2016: *Dünyaya Bir Karşılık*, Hayal Yayınları (şiir)
Bir Şiire Nereden Girilir? / Şiir Sanatı Üzerine, Etki Yayınları (inceleme-eleştiri)
- 2018: *Kan Kırmızı Hayat*, Hayal Yayınları (şiir)
Türk Şiirinin Arabı / 1999 – 2010, Hayal Yayınları (inceleme-eleştiri)
- 2019: *Kalbim Taraf Tutuyor*, Hayal Yayınları (şiir)
Şair, Şiir, Hayat, SUUS Kitap (deneme)
Türk Şiirinde Marksist Eğilim / 1970'li Yıllar, Klaros Yayınları (inceleme-eleştiri)
- 2020: *Buna Aşk Demeli / Toplu Şiirler I*, Hayal Yayınları
Yara İçinde Yara / Toplu Şiirler II, Hayal Yayınları
Şimdi İsyan Şimdi Ateş!, Hayal Yayınları, İstanbul (şiir)
Som Şiiri Aramak, Klaros Yayınları (inceleme-eleştiri)
Yazdığını Yaşamak, Klaros Yayınları (inceleme-eleştiri)
Bay Z Üzerine Kronikler, Klaros Yayınları (inceleme-eleştiri)
Şiir Çıplak, Klaros Yayınları (inceleme-eleştiri)

2021: *İnsan Denen Cehennem*, Hayal Yayınları, İstanbul (şiir)

Bir Şiire Nereden Girilir? / Şiir Sanatı Üzerine Yazılar, Hayal Yayınları (deneme)

Şiirin Gizlisi Çok, Klaros Yayınları (inceleme-eleştiri)

Yenibütüncü Şiirin Manifestosu Yazılar/Karşı Yazılar, Klaros Yayınları (inceleme-eleştiri)

Şiir Ama Nasıl, Klaros Yayınları (deneme)

O Şiiri Neden Yazdın, Akdoğan Yayınevi (inceleme-eleştiri)

Sosyoloji, Politika, Şiir, Klaros Yayınları (inceleme-eleştiri)

2022: *Hatırla Ne Güzeldin*, Hayal Yayınları (şiir)

Paradokslar “Elveda İnsan”, Kaos Çocuk Parkı Yayınları (deneme)

Ölümcül Aşklar Tarihi, Hayal Yayınları, (şiir)

Kanımla Derime Yazdım, Kaos Çocuk Parkı Yayınları (deneme)

Ayrıca şiirleri, yazıları ve söyleşileri birçok farklı yerde yayımlanmıştır:

“Demokrat İzmir, Yeni Dergi, Yeni a, Yarına Doğru, Çıkış, Milliyet Sanat, Yazko Edebiyat, Edebiyat Cephesi, Oluşum, Dönemeç, Yaşam için Şiir, Türkiye Yazıları, Yeni Toplum, Çağdaş Eleştiri, Düşlem, Edebiyat ve Eleştiri, Adam Sanat, Dönemeç, İnsan. Broy, Somut, Kül, Yamaç, Dize, Düşler, E, Politika, Kavram Karmaşa, İle, Sözcükler, Şiiri Özlüyorum, Varlık, Üç Çiçek, Ütopiya, Yeni Biçem, Yom Sanat, Akatalpa, Yasak meyve, Şiirsaati, Taflan, Ç.N. vb. gibi dergi ve Politika, Cumhuriyet, Demokrasi, Ülkede Gündem...”

İlk çıkışında Ataol Behramoğlu Veysel Çolak'ı ‘Yeni kuşağın, şiir dili oldukça kişisel ve güç anlaşılır bir temsilcisi’ olarak gösterirken, Şükran Kurdakul ‘coşkunun, sevginin, yaşama bakış biçimlerinin, başkaldırının, çelişkileri bilinçle yorumlamanın yarattığı bir ortamda kuşağın ortak dilinden arınarak kendi dilini yaratma becerisi gösterdi’, Cemal Süreya ise ‘Şiiri geliştirişi güzel, cesur’ saptamalarını yaptılar.”³²

Veysel Çolak hakkında söylenenlere bakıldığında, henüz şiire yeni başladığı yıllarda yoğun imge kullanımının, anlamayı güçleştirdiği düşünülse de kullandığı dille ve temaları işleyişindeki bilinçle onun, dikkatleri üzerine çekmeyi başardığı görülmektedir. Fakat bu söylemler, Çolak ile aynı ideolojik çevreden geldiği için

³² Çolak, *Şair, Şiir, Hayat*, s.87,88.

bunlara ihtiyatlı yaklaşmak gerekir. Yine şairin bazı şiirlerinin çeşitli dillere çevrilmesi³³, onun şiirlerinin farklı şiir dünyalarında tanınır olması bakımından önem arz eder.

Veysel Çolak, İzmir’de 17 yıl aralıksız olarak, *Dize Şiirde Öncü Yorum* adlı şiir dergisini yayımlamıştır.³⁴ Şair, toplamda 204 sayısı çıkan bu dergide birçok şairin ilk şiirine yer vermiş, Türk şiirine yeni şairlerin dâhil olmasını sağlamıştır. Şiire gösterdiği saygı ve özen düşünüldüğünde, dergide ona zarar vermemek düşüncesini göz ardı etmeden yer verdiği şiirlerin niteliği konusunda fikir sahibi olunabilecektir.

Yaptığı şiir çalışmaları, hazırladığı yıllıklar ve sözü edilen *Dize Şiirde Öncü Yorum* adlı şiir dergisi, onun güncel şiiri ciddiyetle takip ettiğini ve “... şiir tartışmaları içinde iyi ile kötünün ayrımındaki güçlük”³⁵ karşısında kendi şiir bilgisi dâhilinde önemseydiği şiirleri görünür kılma isteğini göstermektedir.

Bunların yanında Çolak, 2003 yılından bu yıla kadar şiir atölyeleri düzenlemiş ve bu atölyelerde şiir bilgilerini paylaşmayı, çoğaltmayı öncelemiştir. Türk edebiyatına, Türk şiirine bir katkıda bulunmak olarak düşündüğü atölye çalışmaları, onun güçlü şiirleri keşfetme isteğine işaret eder. 20 yıldır düzenlediği ve henüz devam eden bu atölyelerde gördüğü iyi şiirleri önemsemiştir.

Veysel Çolak, kendisiyle yaptığımız görüşmede bu atölyelerde; Aslıhan Tüylüoğlu, İlker İşgören, Ertan Yılmaz, Gökben Derviş, Melih Elhan, Fatma Aras... gibi birçok ismi fark ettiğini ifade etmiştir.³⁶ Hatta daha sonra Aslıhan Tüylüoğlu ile birlikte hazırlamış oldukları bir kitapları da mevcuttur (*Yenibütüncü Şiirin Manifestosu Yazılar/ Karşı Yazılar*). Yine Çolak’ın toplu şiirlerinin bulunduğu kitapların (*Buna Aşk Demeli - Toplu Şiirler I, Yara İçinde Yara - Toplu Şiirler II*) dizgi/düzeltisini yapanlardan biri ve *Şair, Şiir, Hayat* isimli eleştirel denemelerinin bulunduğu kitabının

³³ Editör: Murat Yalçın, **Tanzimat’tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi**, Sayı:3, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 2010.

³⁴ Çolak, **Milhan’a Mektuplar**, s.87.

³⁵ Mehmet Can Doğan, **Modern Türk Şiiri - Olgular, Eğilimler, Akımlar**, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 2018, s.79.

³⁶ Veysel Çolak, Kişisel Görüşme, 10.12.2022.

da düzeltisini yapan kişi Aslıhan Tüylüoğlu'dur. Görüldüğü üzere atölyede bir fark edişle başlayan dostluk, beraberinde yapılan çalışmaların öncüsü olmuştur.

Şiir, Veysel Çolak için yaşamın tanımıdır. Vazgeçemediği tek gerçekliktir. Onun;

“Gene şiir, hep şiir: yaşamım boyunca deliler gibi seveceğim tek yanlılığım. Bana yaşamı tanımlayan zorluk”³⁷

ifadelerinden hareketle, şiirle arasındaki bağ ve onu yaşamın rehberi olarak düşündüğü açıkça görülür. Türk şiirinin en üretken şairlerinden olan Çolak, şiire gösterdiği özenle çalışmalarına devam etmektedir.

3. Sanat Anlayışı

Şiir nedir sorusu öteden beri birçok sanatçının üzerine düşündüğü/çalıştığı bir meseledir. Şair olmanın yanında iyi bir şiir düşünürü olan Veysel Çolak'ta da bunun birçok tanımı mevcuttur. Bu tanımlara geçmeden önce, sanat anlayışı genel başlığı altında şiir özelinde bir tartışma konusuyla başlanmasının, ilgi şairin “bir şiir fanatığı”³⁸ Veysel Çolak olması sebebiyle olduğu belirtilmelidir.

Çolak, zaman zaman şiirin tanımlanamaz olduğunu ifade etse de birçok kez şiir tanımı yapmıştır. Onun, şiirin yapısıyla ilgili söylemine göre: “Şiir; sözcüğün tek başına olamadığı biçimdir, biçemdir, yapıdır, imgedir, söz ve anlam sanatlarıdır, ad ve eylem aktarmalarıdır, dilsel sapmalardır; kısaca bunların tümünün diyalektik toplamıdır.”³⁹ Yani şiir, tanımladığı bir düzendir. Sözcüklerin imgelere, söz ve anlam sanatlarına dönüştürüldüğü, biçimlenerek bir anlam bütünlüğünün oluşturulduğu metinlerdir. Yine;

“... şiir, insan ilişkilerinin diyalektik bir toplamıdır. Bu anlamda bireysel bir uygarlık olduğu kadar, toplumsal bir uygarlıktır da.”⁴⁰

Veysel Çolak, şiirin insana dairliğini, en nihayetinde şiirde işlenenin insan ilişkileri olduğunu ifade eder. Ona göre şiirin yaşamla olan bağı, insanla olan bağıyla ilgilidir.

³⁷ A.e., s.30.

³⁸ Hasan Öztoprak, “Bir Şiir Fanatığı Veysel Çolak” **Cumhuriyet Gazetesi Kitap Eki**, 1999, Sayı 504, s. 3.

³⁹ Veysel Çolak, **Som Şiiri Aramak**, Ankara, Klaros Yayınları, 2020, s.45.

⁴⁰ Veysel Çolak, **Şiir Nedir ve Nasıl Yazılır**, İstanbul, İkaros Yayınları, 2016, s.11.

Veysel Çolak'ın şiir tanımı ile Metin Altıok'un tanımı, birbiriyle örtüşür. Altıok'a göre şiir:

“... ne olduğu düzyazıyla anlatılamayan, sadece duyulan ve sezilen bir varoluş biçimine sahiptir. Bu varoluş biçimi şiire özeldir. Şiirden şiire değişir ve ortak bir paydada toplanıp genelleştirilemez. Çünkü her şiirin kendi özü ve biçiminden gelen güzellikleri vardır.”
41

Çolak'ta ve birçok şairde olduğu gibi Altıok'ta da şiirin tanımlanamamasına dikkat çeken bir açıklama mevcuttur. Burada detaylı tanımlar yapma yoluna gidilmese de Türk edebiyatında ve Veysel Çolak'ın eserlerinde bu tanımlara önemli ölçüde yer verilmiştir.

Veysel Çolak'ın sanat anlayışını yansıtan en önemli meselelerden biri; Seyyid Nezir, Metin Cengiz, Hüseyin Haydar ve Tuğrul Keskin ile birlikte oluşturdukları, yeni bir şiir hareketi oluşturma düşüncesi içeren “Yenibütüncü Şiirin Manifestosu”dur.⁴² 1988 yılında yayımlanan bu manifestoda, şiire yeni bir soluk getirmek, var olan şiir kültürünün yıkılıp yeniden şekillenmesi düşüncesi mevcuttur. Yayımlandıktan sonra ilgi uyandıran manifesto üzerine çeşitli yazılar yazılmıştır. Çolak'ın deyişiyle; “Ahmet Oktay, Melih Cevdet Anday, Mehmet H. Doğan, Mustafa Öneş, Ataoğl Behramoğlu, Cemal Süreya, Fahri Demir; karşı yazılarıyla Asım Bezirci, Can Yücel, Mustafa Türker, Mustafa Ceydiler, Ö. M. (Ömer Madra), Hasan Bülent Kahraman gibi yazar/şairler “Yenibütüncü Şiir Manifestosu”nu tartışma, anlama gereği”⁴³ duymuştur. Bu durum, manifestonun Türk edebiyatında dikkat çekmesi sebebiyledir.

Her dönemde olduğu gibi Çolak ve yukarıda sözü geçen isimler de kendilerinden “... önceki nesle karşı tenkitçi bir tavır”⁴⁴ alırlar. Bu maddelere bakıldığında kapitalist sisteme, yozlaşmaya karşıtlık ve “şiirin kendisi”ne çekilen dikkat görülür. Burada, geleneği tamamen görmezden gelmeye çabalayan bir direnç olmamakla birlikte, şiirin

⁴¹ Metin Altıok, “Şiir Nedir?”, **Şiir Sanatı**, (Haz. Yaşar Nabi Nayır, Salih Bolat), İstanbul, Varlık Yayınları, 2019, ss.77.

⁴² “Yenibütüncü Şiirin Manifestosu” Broy Şiir Dergisi'nin 27. sayısında yayımlanmıştır. Manifesto, çalışmanın son kısmında ek olarak verilmiştir.

⁴³ Veysel Çolak, Aslıhan Tüylüoğlu, **Yenibütüncü Şiir Manifestosu Yazılar/ Karşı Yazılar**, Ankara, Klaros Yayınları, 2021, s. 7.

⁴⁴ Mehmet Kaplan, **Şiir Tahlilleri 1 “Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Kadar”**, İstanbul, Dergâh Yayınları, 2015, s. 227.

şiiresselliğinden ödün vermemesi için bu manifestonun dahi zamanı geldiğinde yok olabileceği/olması gerektiği düşüncesi vardır. Veysel Çolak, şiire duyduğu üstün saygıyı, bu manifestoyu yayımlayanlar içerisinde yer alarak bir kez daha göstermiştir. Bu manifestoyla anlatılmak istenenlerin, ona verilmiş olan “yenibütün” birleşik ismiyle bağdaştırılması da önemlidir.

Veysel Çolak’ın sanat anlayışı aşağıda; “şiiirleri”, “deneme-inceleme-eleştiri yazıları” ve “şiiir-toplum ve ideoloji” başlıkları altında daha kapsamlı olarak ele alınmıştır.

3.1. Şiiirleri

Veysel Çolak’ın şiir anlayışına, kendi şiiri ve genel anlamda şiir üzerine düşüncelerine yer verilen bu bölümde onun, kendi şiirinin oluşumu ve yapısı üzerine düştüğü notlar önemlidir:

“Şiiirin değişen ve gelişen bir doğaya sahip olması, benim de öyle olmama, öyle biçimlenmeme neden oldu. Değişen ve gelişen bir şiir yazdım. Diyalektik bir oluşum, diyalektik bir toplam olarak gördüm şiiri. Ve bunun gereğini yaptım denilebilir. Her süreçte geleneği yok saymadım, yadsıdım. Bu tavır, şiiimdiki şiirimle buluşturdu beni. Buradan bakınca, rahatça şiiunları söyleyebiliyorum: Yaşanması olanaksız özgürlükler için yazılmalı şiir. Şiiirin, ‘sivil itaatsizlik’ için biricik ortam olduğu hiç unutulmamalı. Her şiirin bir öncekine ihtilâl olmasını zorunlu bir disiplin olarak benimsemeli şiiir. Yaratıcılığın önkoşulu olarak görülmeli bu. Şiiir olanı değil, olması gerekeni yazmalı. İmgeyi, sözlüklerde olmayan üçüncü bir sözcük olarak düşünmeli. O üçüncü sözcüğü oluşturacak şiirler yazmalı. Şiiir, dilde ideolojilerin kırıldığı tek ortam olunca; imgenin de tek ideolojik olanak olarak anlam kazandığı fark edilmeli.”⁴⁵

Tüm bu ifadelerle Veysel Çolak’ın, şiire yaklaşımını kesin bir dille ifade ettiği görülür. Çolak, şiirin gelişimini takip edip ona uyum sağlarken Türk şiirinin geçmişini de önemsemektedir. Ebubekir Eroğlu, eski çağlarda güçlü bir şiir varlığının olduğundan ve şiiirlerin bu varlığı sahiplenmelerinin yeni şiirin canlılığına katkı sağladığından söz eder.⁴⁶ Şiiirin geçmişini bilmeden yol almanın eksik bir gelişim olacağının bilincinde olan Çolak da gelenekten beslenmesini şu anki şiirine giden bir yol olarak gördüğünün

⁴⁵ Veysel Çolak, **Yansımanın Gerçeği**, İstanbul, Mühür Kitaplığı, 2009, s.179-180.

⁴⁶ Ebubekir Eroğlu, **Modern Türk Şiiirinin Doğası**, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 2018, s.88.

altını çizmiştir. Düşlenen dünyanın, olması gerekenin şiirle dile getirilmesini önemsemiştir. “Mevcut gerçeklikle bir problemi olmayan kişinin sanatsal bir eylem içerisinde olmasının da hiçbir gerekçesi olamaz zaten.”⁴⁷ Ancak bir problemin, eksikliğin şiiri olabilir. Burada şiiri temellendirmeyeyle ilgili: “... tıpkı bilgi gibi sanat da malzemesini ve eninde sonunda biçimlerini de gerçeklikten, daha doğrusu toplumsal gerçeklikten alır ve bunları dönüştürmek amacındadır”⁴⁸ düşüncesi desteklenir. Şairin “... olabilecek şeyleri anlatması”⁴⁹ şiirin toplumsallaşması demektir. Buna göre şiirin yapı taşı, toplumun gerçekleridir. Şiirin toplumsal mı bireysel mi olduğu/olması gerektiği tartışılan bir meseledir. Toplumcu şiir, epik şiire götürür, lirik şiir bireyseldir. Veysel Çolak’ın şiirinde ise konusunu toplumdan alan bir lirizm vardır.

Sanatçı ayrıca, her şiirin bir öncekine üstünlüğü olması gerektiğini vurgular. Bu, onun mükemmeli arayışının göstergesidir. “Her şiir, daha iyisi için çalışır”⁵⁰, öyle olmalıdır, düşüncesi vardır. Bu, şairin kendisini ve kendisinden öncekileri tekrara düşmemesinin gerekliliğidir. Bunların yanında imgelerle konuşan şairin, imgeye biçtiği rol görülür. Onun imgelerle kurulan metinleri, anlatmak istediklerini okuyucuya iletirken onları oldukça önemsiyor olduğunu gösterir. Aragon, her imgenin bir tufan yaratma olduğunu dile getirir.⁵¹ Bu ifade, Çolak’ın şiirini bütünleyen imgelerin kullanımını açıklaması bakımından önem taşır. Şairin şiirlerindeki yoğun imge kullanımı, zaman zaman tepki görse de bunu bir bilinçle yaptığı gözden kaçmamalıdır. Toplumsal içerikli şiirlerin imgelerle örülü olması bir çelişki gibi algılanabilir. Fakat Çolak hem toplumsallıktan hem de şiirin onurundan ödün vermediği için onun imgeleri kullanımı, toplumsal şiir anlayışının dışında bir tavır olarak şekillenmemiştir.

Veysel Çolak, şiirde esini önemsemektedir. Esin olmadan şiir yazılamayacağını düşünür ancak ona göre;

⁴⁷ Bahtiyar Aslan, **Günebakan Yeni Türk Edebiyatı Değerlendirmeleri**, İstanbul, Kesit Yayınları, 2012, s. 27.

⁴⁸ Theodor W. Adorno, **Edebiyat Yazıları**, Çev. Sabir Yücesoy, Orhan Koçak, İstanbul, Metis Yayınları, 2018, s. 152.

⁴⁹ Aristoteles, **Poetika - Şiir Sanatı Üzerine** - , Çev. Ari Çokona, Ömer Aygün, İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2021, s. 23.

⁵⁰ İlhan Berk, **Akşama Doğru 1984 – 2005 Toplu Şiirler - III**, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 2018, s. 152.

⁵¹ Louis Aragon, “Her İmge Bir Tufan Yaratmalıdır” (Çev. Erdoğan Alkan), **Şiir Sanatı**, (Haz. Yaşar Nabi Nayır, Salih Bolat), İstanbul, Varlık Yayınları, 2019, ss.225.

“... tek başına esin şiir için yeterli değil. Esin ile şiir işçiliğinin orantılı birliği yoksa ortada şiir de yoktur.”⁵²

Yalnızca esinle yazılan, duygu yoğunluğu yüksek fakat yapı ve şiir sanatı bakımından eksiklikler barındıran şiirlerin de gerekli özellikleri taşımadığından dolayı şiir olarak düşünülmemeyeceğini anlatır. Çolak’ın şiirlerinde genel olarak bir dış dünya gözlemi mevcut olsa da şiirleri, yalnızca biçim, yapı, imge kaygısıyla yazılmış şiirler değildir.

Veysel Çolak, şiirde ilk dizenin önemi üzerinde durmuştur. Bununla ilgili, “İlk dizenin başarısızlığı şiirin de başarısızlığı oluyor”⁵³ diyerek ilk dizenin şiirin devamı ile ilgili bilgi verdiğinden söz eder. Ona göre “... ilk dizesi güçlü olmayan bir şiirin güzel bir şiir olmasına olanak yoktur.”⁵⁴ İlk dize şiirin belirleyici dizesidir. Bu konuda İlhan Berk ile örtüşen düşüncelere sahiptir:

“İlk dizededir bütün iş; şiirin yapısını yani içeriğini biçimini -ki ikisi de ayrılmaz, ikiz kardeşlerdir-, boyunu bosunu o saptar, şiirin gizli tarihini o çizer. Dünyayı depolar sanki ilk dize: Bir yerlerde başını çıkarmış, kendi halindeki bir otu görür, çocukların, anayasaların, işçilerin elinden o tutar; mutsuzluğun, karanlığın üstünü o çizer; aşka, ölüme kaftanları o biçer.”⁵⁵

Görüldüğü üzere ilk dize, İlhan Berk tarafından da önemsenmiştir. Bunun incelenmesi, bir şiiri tanımanın ilk gerekliliği olarak düşünülmüştür. Yine konuyu ilgili örneklerle desteklemesi önemlidir:

“Gülten Akin, şiir adlarının şiirin ilk dizesi olduğu görüşündedir. Yabana atılmaması gereken bir kavrayış bu. Nesneyi var etmenin, kavramlaştırmanın biricik yoludur adlandırma. İlhan Berk’in ‘bir şey adlandırılmamışsa yoktur’ demesinin nedeni de budur kuşkusuz. ... şiirin adı, şiire giren kapıdır denilebilir.”⁵⁶

İlk dizelerin öneminin altını çizen şairin şiirlerine bakıldığında, tüm şiirlerinin aynı bilinçle yazıldığı söylenemez. Onun, “hazırlık dizesi” denebilecek dizelerle başlayıp güçlü dizelerle devam ettirdiği şiirleri de mevcuttur. Şairin, şiir incelemesi

⁵² Çolak, **Som Şiiri Aramak**, s.39.

⁵³ **A.e.**, s. 60.

⁵⁴ **A.y.**

⁵⁵ Berk, **Akşama Doğru 1984 – 2005 Toplu Şiirler - III**, s.132.

⁵⁶ Veysel Çolak, **Bir Şiire Nereden Girilir? Şiir Sanatı Üzerine Yazılar**, İstanbul, Hayal Yayınları, 2021, s.18.

yaparken ortaya koyduğu düşünceleri kendi şiirlerinde uygulamasının bir gereklilik olmadığı ve özelde Çolak'ın bu düşünceleri ifadesindeki temel gayesinin, şiir düşüncesi oluşturmak olduğu düşünülürse bu durum anlaşılır olacaktır.

Aynı zamanda Veysel Çolak, şiirde anlam bütünlüğünün önemi üzerinde durur. Şiirden her muhatabın farklı anlamlar çıkarması muhtemelken bu anlamların karşıt olması, şiirde anlam bütünlüğü olmadığını düşündürür. Şair bu yüzden, parçaları birleştirmede dili ustalıkla kullanma yetisine sahip olmalıdır. Burada, Çolak'ın şiirlerinde bu hassas tavrın yansımalarının görüldüğünün altını çizmek gerekir.

Şiirde, Behçet Necatigil'in "... gerekli parçaların yerli yerine konması"⁵⁷ olarak söz ettiği biçimle ilgili Çolak, yeni biçimler oluşturma'nın öneminden de söz etmiştir. Ona göre "Bir insan anlattıkları nedeniyle değil, özgün bir biçim getirdiğinde şair olabilir."⁵⁸ Şiirde gelişme, onun yeniliklerle buluşturulmasıyla mümkündür. Daha eski dönemlerde olduğu gibi bu biçimler de zamanla benimsenecektir. Şiirde yeniliğin önemi, birçok sanatçı tarafından ele alınmıştır. Mayakovski de yeniliği, üretilen her şiirsel metin için zorunlu bir yöntem⁵⁹ olması açısından önemsemiştir. Burada Çolak'ın şiirlerinde sıklıkla başvurduğu, yeni bir teknik olmayan, dize bölmesinden (enjambement/anjambman) söz etmek gerekir. Tevfik Fikret'in Batı şiirinden aldığı bu teknik, Çolak'ın şiirinde kullanılan tek farklı tekniktir fakat sözü edildiği gibi özgün bir biçim değildir.

Veysel Çolak, şiirde kafiye'nin şiir için gerekli olduğunu fakat artık belirleyici olmadığını ifade eder. Hece ve aruz ölçüsü için de durum böyledir. Divan şiiri ve halk şiirinde uyak ve ölçü gözetilip edebi sanatlar kullanıldığında şiire varılacağı sanılırken bugün bunların yeterli olmadığını savunur.⁶⁰ Çolak, şiirlerinin fark edilmesi için uyak, ölçü ve söz sanatlarını kullanmayı yeterli bulmamış, ölçülü şiirler yazmamıştır. Tamamında kafiyeli dizelerin bulunduğu şiirleri de yoktur. Şiirlerinde yer yer kafiye rastlansa da bunlar, şiirin bütününde bulunmadığı için kafiyeli şiirler yazdığını ifade

⁵⁷ Behçet Necatigil, **Bile/Yazdı**, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 2021, s.47.

⁵⁸ Çolak, **Som şiiri Aramak**, s.47.

⁵⁹ Vladimir Mayakovski, **Şiir Nasıl Yapılır**, Çev. Alper Çeker, İstanbul, Altıkkırkbeş Yayın, 2016, s.52.

⁶⁰ Veysel Çolak, **Mürekkebin İçtiği Ses**, Ankara, Öteki Yayınevi, 1999, s.33,34.

etmek yanlış bir saptama olacaktır. Şiirini teşbih, teşhis, mübalağa, istifham ve telmih gibi söz sanatlarıyla güçlendirmiştir.

Çolak ayrıca -birçok şiir düşünürü ve şair gibi- çeviri şiirlerin aktarıldığı dilde yeniden yazıldıkları görüşündedir. Bu yüzden şiirlerin çevrildikleri dilde değerlendirilemeyeceğini düşünür.⁶¹

“Jean Cocteau’ya göre; Şiir, öyle ayrı bir dildir ki, başka hiçbir dile tercüme olunamaz. Hatta yazılmış görüldüğü dile bile...”⁶²

Çünkü temalar evrensel olsa da anlatım biçimlerinin aynı olması söz konusu olmayacaktır.

Veysel Çolak yaşamın, aşkın ve kavganın şiirini yazmış, yaşamın açmazlarını şiirle dile getirmiştir. Yeni olanın arayışında olmayı önemsemiştir. Bir şair ve şiir düşünürü olarak Çolak, ciddiyetle ve özenle çalışmalarına devam etmektedir.

3.2. Deneme, İnceleme-Eleştiri Yazıları

Veysel Çolak’ın, şiirlerinin yanında şiir üzerine yaptığı çalışmaları da oldukça önemlidir. Şair, 2022 aralık ayı itibariyle 24 şiir kitabı, 27 şiir üzerine inceleme-eleştiri ve deneme kitabı, 9 şiir yıllığı, 5 tane derleme, 1 roman ve 1 çocuk kitabına sahiptir. Bunların yanı sıra çeşitli dergilerde şiir çalışmalarını görmek mümkündür. Türk edebiyatının en üretken şair/yazarlarından biri olan Çolak, hayatını şiire ayarlı bir düzenle yaşamaktadır. Yaptığı çalışmalar bu düzenin ve bir disiplinle sürdürdüğü hayatının ürünleridir.

Üretkenlik açısından Çolak’ı Fazıl Hüsnü ile karşılaştırmak mümkündür. Türk şiirinin en üretken şairlerinden biri olan Fazıl Hüsnü Dağlarca’nın -net bir rakamsal veri bulunmamakla birlikte- çok sayıda şiir kitabı bulunmaktadır. Dağlarca, çok sayıda şiir yazmıştır ancak o, şiir üzerine düşünce üreten bir şair değildir. Çolak’ın, şiir üretkenliği noktasında Dağlarca ile yakın bir yerde olduğu söylenebilir fakat Dağlarca’nın yayımlanan şiirlerinin sayısı daha fazladır. Bunun yanında Çolak’ın şiir incelemeleri ve

⁶¹ Veysel Çolak, **Bay Z Üzerine Kronikler**, Ankara, Klaros Yayınları, 2020, s.76.

⁶² Ahmet Kabaklı, **Edebiyat Türleri - Roman, Hikâye, Nazım**, İstanbul, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, 2016, s.145.

şiiir sanatı üzerine olan yazıları, onun şiiir yazmanın yanında şiiir bilgisi oluşturmaya ve tartışmayı önemseydiğini gösterir. Dolayısıyla bunlar, şiiir okuyan/yazanları ve şiiirle iştigal edenleri Türk şiiiri üzerine ne denli düşünmeye yönlendirmeye çalıştığının, bunu bir gereklilik olarak gördüğünün somut örnekleridir.

Veysel Çolak, şiiir adına endişeleri olan bir şairdir. Türk şiiirinin duraklama evresine girmesi endişesi taşır. Şiiri, fikir mücadelesinde etkili bir araç olarak görür fakat asıl endişesi “şiiirin kendisi” ile ilgilidir. Şiiri her şeyin dışında ve üzerinde tutan Çolak için şiiirin ilerleme olmadan devam etmesi yahut herhangi bir fikrin ona zarar vermesi, kabul edilir değildir. Ona göre Türk şiiirinin duraklama dönemi yaşamaması için şairin, şiiirin ilerlemesine yönelik fikri olmalı, şiiir bilgisi üretmelidir. Çünkü:

“Şiiir bilgisinden yoksunken bir büyük şiiir geliştirilemez. Görünen o ki şiiir bilgileri şairlerin ortak malıdır; bu nedenle de ortaklaşa üretilmelidirler. Ne yazık ki şairlerin böylesi dertleri olmadığı görülüyor.”⁶³

Bu ifadeleriyle Veysel Çolak, şairlerin iyi bir şiiir düşünürü rolü üstlenmemelerinden şikâyet etmektedir. Şiirde terakkiyi önemseyen Çolak burada, şairlerin dert edinmeleri gerektiğini düşündüğü bir meseleyi vurgular. Bu anlamda şairlerde gözlemlediği eksikliğin altını çizer.

Veysel Çolak’ın şiiir üzerine inceleme-eleştiri ve deneme tarzında yazdığı 27 kitabının genel bir değerlendirmesi yapıldığında, Çolak’ın yer yer tekrara düştüğünün altı çizilmelidir. Bu tekrarlı söyleyişler bu çalışmaların, uzun yıllar boyunca şiiir üzerine çalışan bir zihnin ürünü olmasıyla ilgilidir. Bu eserlerde çoğunlukla, mevcut şiiir bilgileri ile ilgili kendi fikirlerini ifade etmiştir. Geçmişin muhasebesini yapmış, gelecekteki şiiir için şiiirin ilgisine telkinlerde bulunmuştur. Şairlerin işaret ettiği şiiir düşüncelerinin onların şiiirlerinde aranmasını anlamsız bulan Çolak, ilgi kitaplarda kendi şiiiriyle ilgili bilgilere de yer vermiştir. Bu eserlerde, sanatçının şiiirlerindeki temalar, onların yapısını oluşturan dış etkiler ve yaşamı algılayışının şiiirine yansıyan izleri görülür. Toplumsal şiiirleri öncelemesindeki insanı sosyalist bir yaklaşımla önemseyen tavrını açıklar. (Fakat şiiirlerinde genel anlamda insanlığı değil işçiyi ve emekçiyi öncelediği görülmektedir.) Şiiirin nasıl yazılacağı yahut yazılmayacağı ile ilgili kendi

⁶³ Veysel Çolak, **Dikkat! Şiiir...**, Ankara, Hayal Yayınları, 2009, s.139.

düşüncelerini ortaya koyar ve onda bunların, şiirle ilgilenen herkese kılavuz olması isteği vardır. Şiire saygılı ve özenli olmayı diğer tüm meselelerin üzerinde tutar. Güçlü bulmadığı şiirleri insanı incitmemek adına olumlamayı şiire zarar vermek olarak düşünmesi, bunun neticesidir.

Çolak'ın, şiir adına oluşturduğu tüm yeni şiir bilgilerini paylaşmaya karar vermesi, kendi adına edindiği bir ahlaki ilke sonucunda olmuştur. Şair, farklı dillerde yazılan bazı metinleri çevirmesi için birilerine vermiştir ancak onlar, o metinleri yalnızca kendileri okuyup daha sonra o bilgileri kendilerine ait gibi aktarmışlardır. Bunun üzerine Çolak, ürettiği hiçbir bilgiyi kendine saklamama kararı almıştır.⁶⁴ Denebilir ki bu erdemlilik ve bilinçle Çolak, şiirleri ve şiir incelemeleriyle döneminin en verimli şairlerinden biridir.

3.3. Şiir-Toplum ve İdeoloji

Şiir ve toplum dendiğinde ilk akla gelen Toplumcu Gerçekçilerdir. Toplumcu Gerçekçi şiirin bir yüzü daima topluma dönüktür, ideolojiktir. Şiir bugün, “yaygın olarak dünya görüşü ve ideolojiden beslenen bir tahayyülle yazılmaktadır.”⁶⁵ Şiirin, Berger'in anlatımıyla Nicos Hadjinicolaou'ya göre, toplumsal/tarihsel bir unsur ve su gibi kuşatıcı olan⁶⁶ ideolojiyle iç içe olup olmaması gerektiği ise sürekli tartışılan bir konudur. Veysel Çolak'ın şiiri bu tartışmalar içerisinde, toplumun yanında ve yaşamla iç içedir. Onun aşk şiirlerinde dahi ideolojik bir tavrı vardır. Ancak bu durum sanatçının, “ideolojik körlük”⁶⁷ olarak nitelenen “aklî/zihnî/iradî hürriyetinden vazgeçip herhangi bir ideolojinin ‘tutsak’ı”⁶⁸ olduğunu düşündürmemelidir. Veysel Çolak, yaşama, insana duyarlı oldukça yansıtılabilir bir içtenliğin görünür olacağına, şiir bir araç olmasa da şairin sorumlulukları olduğuna dikkat çeker. İnsani duyarlılığı olan, özellikle işçi ve emekçinin hakları üzerinde duran şiirlerin sahibi olması bu sebeptir. Ona göre şiir, duyguları harekete geçirmelidir. Barış, adalet, eşitlik ve aşk kavramları

⁶⁴ Celal Fedai (moderatör) “**Veysel Çolak: İmkansız İnsanın Şiirini Yazdım...**”, Türkiye, Yüz Yüze Konuşmalar Youtube kanalı, 2018, Erişim: 26.11.2022.

⁶⁵ Yücel Kayıran, **Felsefi Şiir-Tinsel Poetika**, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 2013, s.20.

⁶⁶ John Berger, **Manzaralar**, Çev. Beril Eyüboğlu, Özlem Dalkıran, Oğuz Tecimen, İstanbul, Metis Yayınları, 2018, s.181.

⁶⁷ İsmail Çetışli, **Edebiyat Sanatı ve Bilimi**, Ankara, Akçağ Yayınları, 2014, s.251.

⁶⁸ A.y.

üzerinde duran şairin şiirlerinde, daha çok adalet ve eşitlik kavramlarının eksikliğini duyduğu görülür. Çolak, şiirlerinde -özellikle işçi ve emekçilere yönelik- yaşanabilir dünya profili çizmiş, geçmişten örneklediği noksanlarla gelecekte umduğu aydınlık için yazmıştır. Şiirde özgün olmaya önem verirken şiirin okuyucuda gerçekçi bir etki yaratması gerektiğinin üzerinde de durmuştur:

“Duyarlı olacaksın. Duyarlı olacaksın ki algıladığını yaşanan kadar etkileyici anlatabilesin. Yazdığın bir şiirin, bir şeye, bir başka şiire değil, sadece kendisine benzemesini; o şiirin, okuyanlarda barış, aşk, eşitlik, adalet için verilen bir kavgaya dönüşmesini sağlayacaksın. Türkçenin hakkını vermek için de elinden geleni yapacaksın.”⁶⁹

Bu ifadelerle aynı zamanda şairin, Türkçeye verdiği önemi ve duyduğu saygıyı görmek mümkündür. Yine “Yaratılan bir şey”⁷⁰ olan şiirde özgünlük, şiirin en önemli meselesidir. Bu genel ifade, hemen her şairin dile getirdiği fakat başarılı olup olmadıklarının tartışmalı olduğu bir durumdur. “Şiirde asıl olan, şairin duyusu ve bu duyusun başka türlü söylenmesine imkân olmayacak tarzda kelimelerle kuruluşu, bir şiir iklimi yaratmasıdır.”⁷¹ Temaların çok büyük değişkenlikler göstermeyeceği düşünülürse gelecekte önemsenecek şiirlerin sahibi olmanın yegâne yolu budur. Öyle ki dize oluştururken dil, bir çekiç gibi kullanılır.⁷² Şiire hizmet etmeyi görev edinen şairin:

“Bir tek amacım var, o da, bulduğum şiir bilgilerini açığa çıkartıp kullanılır hâle getirmek. Yani, Türk şiirine çalışıyorum. Gelecekte o büyük şiirleri yazacak bir şaire çalışıyorum.”⁷³

şeklindeki ifadeleri, yine onun hayatını Türk şiirine adanışlığının, şiirin ilerlemesini önemsedığının görünür hâlidir. Onda, yürüdüğü yolu aydınlatmanın çabası görülmektedir. Büyük şiirler yazacak şairde uyandıracağı dikkati önemser. Şiirlerinde olduğu gibi şimdiye kadar yaptığı ve henüz devam ettiği şiire dair çalışmalarında da Türk şiirine titizlikle yaklaştığı görülür. Onu çoğaltma ısrarı ve yüceltme arzusu içerisindedir.

⁶⁹ Çolak, **Bay Z Üzerine Kronikler**, s. 66.

⁷⁰ İlhan Berk, **Şiirin Çizdiği - Edebiyat ve Şiir Üzerine Yazılar**, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 2019, s. 364.

⁷¹ Suut Kemal Yetkin, **Edebiyat Üzerine Denemeler**, Ankara, Palme Yayıncılık, 2007, s. 29.

⁷² Aytaç Demirci, “Sessizliğin Sesi: Sein Und Zeit ve Dil Üzerine Bir Deneme”, **Cogito 50: Bellek: Öncesiz, Sonrasız**, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 2007, s. 173.

⁷³ Veysel Çolak, **Şiirin Gizlisi Çok**, Ankara, Klaros Yayınları, 2021, s.59.

Veysel Çolak'ın şiiri, sözü edildiği gibi toplumun uzağında bir şiir değildir. Şiirlerinde, insana (özelde işçi ve emekçiye) ve insan olmanın gerekliliklerine duyarlı bir anlayış hâkimdir. İlk iki kitabının (*Terin Yaktığı Bir Yaradan-1978*, *Günlerin Yağmurunda-1980*) lirik/romantik bulunuyor oluşunu kendisi de kabul ederek o şiirlerin bir “dış dünya yorumu”⁷⁴ olmadığından söz eder. Ancak onları bu şekilde sınırlamak doğru olmayacaktır. Tüm kitaplarında olduğu gibi onlarda da dikkatle dillendirilen toplumsal içerikli şiirleri görmek mümkündür. Sloganik şiirlerinin ağırlıkta olduğu bu kitapların şiir sanatı bakımından eksiklikler barındırdığı da söylenmelidir. Elbette sonraki eserlerinde bu duyarlılığın daha özenli ve bilinçli işlendiği görülmektedir. En verimli olduğu yılların 80’li yıllar olduğunu⁷⁵ dile getiren şairin bu konuda gerçekçi olduğunu da belirtmek gerekir. Bu yıllarda yayımladığı, estetiğe verdiği önemle dikkat çeken *Aşkolsun* (1982), *Fotoğraf Arkalıkları* (1985), *Ötesi Yar* (1985), *Ölümler Diyalogu* (1988) isimli dört kitabı vardır. İkinci kitabı olan *Günlerin Yağmurunda* (1980) ‘nın da bu minvalde değerlendirilmesi mümkündür.

Çolak, halk diliyle şiir yazmayı düşünmemiştir. Temaları halka dair, halk için olsa da anlatım biçimi, şiiri bir üst dil olarak düşündüğünü gösterir durumdadır. Onda, şiirin toplum seviyesini yükselten bir tür olduğu düşüncesi mevcuttur. Birçok şair gibi şiiri bir üst dil olarak düşünmesi bu sebeptir. Gazanfer Eryüksel, sözcüklerin gündelik ve şiirlik iki gömleği olduğunu⁷⁶ dile getirir. Veysel Çolak, şiir gömleğini giyer fakat günlük dilde kullanılan kelimelerin dışına çıkmaz. Sanatçı, “Hiçbir yerde artık yaşamayan”⁷⁷ sözcüklerle şiir oluşturma isteğinde değildir. Çünkü şiir, “Günlük hayatta kullandığımız alelâde kelimelerle yepyeni ve bambaşka dünyalar kurmaktır”⁷⁸.

Halil İbrahim Özbay ise “Şiir dili denen şey, yalnızca doğal dilden değil, yazınsal kavramıyla ortaya çıkan roman, deneme, makale gibi türlere ait dilden bile ayrı uzantıdadır”⁷⁹ diyerek şiir dilini yalnızca günlük dilden değil, tüm edebi türlerin

⁷⁴ A.e., s. 14.

⁷⁵ A.e., s. 17.

⁷⁶ Gazanfer Eryüksel, “Şiirin Soru Köşesi”, *Dize Şiirde Öncü Yorum Aylık Şiir Postası*, Sayı 9, 1996, s.4.

⁷⁷ Yaşar Nabi, “Dil Özleşmesi İçin”, *Varlık 75. Yıl Seçkisi*, (Haz. Enver Ercan), İstanbul, Varlık Yayınları, 2008, s.29.

⁷⁸ Ali Budak, *Edebiyat ve Hayat*, İstanbul, Kitabevi Yayınları, 2005, s.3.

⁷⁹ Halil İbrahim Özbay, “Sözcüklerin Biriktirdiği”, *Kurşun Kalem Dergisi*, Sayı 1, 2009, s.21.

dilinden farklı konumlandırmıştır. Veysel Çolak da “bizim bilmediğimiz bir dilde”⁸⁰ konuşmamıştır. Ancak şair, yalnızca dilinin yalın olmasıyla değil üslubuyla şiirini farklı bir noktaya taşımıştır, denebilir.

Bu bölümde Çolak’ın Toplumcu Gerçekçilik ile ilgili düşüncelerine ve onun konumlandığı yere bakılmalıdır. Toplumcu Gerçekçi anlayışa göre: “sanatın yansıttığı gerçeklik toplumsal gerçekliktir ama bu gerçeklik devrimci gerçeklik içinde görülür ve doğru olarak tarihi somutlukla, işçi sınıfının eğitimi gözetilerek yansıtılır.”⁸¹ Bu anlayışla yazılan metinlerin, ezilen halka ve sömürülen emekçilere değinen, onları önceleyen bir tavrı vardır. Toplumcu Gerçekçi olarak nitelenen Veysel Çolak’ın şiirinin de bunun uzağında olmadığı görülür. Sanatçı, eseriyle yalnızca hislerini değil, fikirlerini de ortaya koyar.⁸² Çolak’ın şiirleri de fikirleri doğrultusunda işçinin, emekçinin, grevlerin yanında bir şiirdir.

Şair, Toplumcu Gerçekçi olarak nitelendiğinden söz ederken buna, sözünü ettiği “toplumsalcı içeriği gözetin” şiirlerinden hareketle işaret etmek zor olmayacaktır. Çolak, bu konuda kendisini şöyle ifade eder:

“1970’li yıllarda şiir yazmaya başlayan, toplumsal sorunların çözümü için uğraşan, emperyalizme / faşizme karşı çıkan, emeği savunan, her türlü adaletsizliğe karşı çıkan, işçi sınıfının ideolojisinden beslenen... her şair ‘Toplumcu Gerçekçi’ (Sosyalist Gerçekçi) diye nitelendirildi. Ben de onlardan biriyim. Dün söylemişim. Bir kez daha söyleyeyim: ‘Toplumcu Gerçekçilik’, Sovyetler Birliği Parti programına paralel sanat yapılmasını dayatan bir sanat anlayışı olarak ilkeleştirildi. Türkiye’de hiç kimse o programa göre yazıp çizmedi. Kalemimi burjuvazinin aracı kılmayanlar, emeğini satarak yaşayanların yanında yer aldı. İşçi sınıfının ideolojisini benimsedi. Somut koşulları görmezlikten gelmedi. Emeğin yabancılaştırılmasına karşı çıktı. Bunları yaptırın bilincin şiirlerini yazdı. Böyle bir anlayışla şiir yazarların toplumcu, toplumsalcı olduğu, sosyalizme inandıkları doğrudur. Bunun da Sovyetlerde tanımlanan ‘Toplumcu Gerçekçi’ ile nitelemek doğru olmaz. Çünkü yazılan şiirler biçimde Türkiyeli, içerikte evrensel şiirlerdi. Evet, ben toplumca / toplumsalcı içeriği gözetin, Marksizm’in ufkuna bireyi koyan, sosyalizme inanan biri

⁸⁰ Marcel Proust, **Edebiyat ve Sanat Yazıları**, Çev. Roza Hakmen, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 2018, s.16.

⁸¹ Berna Moran, **Edebiyat Kuramları ve Eleştiri**, İstanbul, İletişim Yayınları, 2018, s.53.

⁸² Kemal Tahir, **Notlar/Sanat Edebiyat 2**, İstanbul, Bağlam Yayıncılık, 1989, s.147.

olarak yazdım şiirlerimi. Yani sosyalistim, yani toplumdan ve bireyden yanayım, yani bağımsızım.”⁸³

İnsanın, insani ve toplumsal değerlerin öneminin altını çizen şair, şiirlerini işçi hakları ve emeği önceleyen bir tavırla oluşturmuştur.

Çolak, Türkiye’de Toplumcu Gerçekçi anlayışın ne olduğunu bilen kimsenin olmadığını iddia eder. Ona göre bu bir parti edebiyatıdır. Partinin öngördüğü neyse onlar listelenmiş ve ona göre yazılmıştır. Çolak, kendi dönemi ve şu an için “en yüce değer emektir” ilkesine sahip çıkmış, buna göre yazmıştır. Bir işçi gibi grev çadırlarına koşan, öğrenci hareketleri içerisinde bulunan Çolak, bütün bunları bir araya getirip bunların şiirini, toplumda etki uyandırması amacı güderek, sloganvari bir şekilde yazdıklarını anlatır. Bu şiirler, şiir sanatı açısından zayıf olsa da dönemin birebir yansıması olması sebebiyle Çolak için büyük önem taşır. 1980’den sonra bunun yok olduğu, başta hayatla bağı olmayan, *yaşamaz* şiirlerin öne çıktığı ve daha sonra *kitabî* şiirler yazıldığı görülür.⁸⁴ Çolak’ın bu tutumdan, yani 1980 sonrasında yazılan apolitik şiirlerden duyduğu rahatsızlık ile şiirinde insana/emeğe daima yer verdiği görülmektedir.

Veysel Çolak şiirin, salt ideolojik unsurlardan oluşmasını desteklemezken ideolojiden yalıtılamayacağı, bunun yapılmaması gerektiği düşüncesindedir. Çünkü şiir, kendine özgüdür. Tamamen ideolojiyle bağlantılı olması düşünülemez. İdeolojik şiir denince, birçok romancı ve şairin “...ne anlatacağını, nasıl ve niçin anlatacağını, ideoloji ile edebiyatı nasıl buluşturacağını biraz ondan”⁸⁵ öğrendiği düşünülen ve “Türk şairlerinin en meşhuru”⁸⁶ olarak nitelenen Nâzım Hikmet Ran, ilk akla gelen isimlerden biridir. Onun şiiri de baştan sona ideolojiden oluşmuş gibi görünür ama şiir onda da bir yerde kendini görünür kılar. Çolak, şiir ve ideoloji ile fikirlerini şöyle dile getirir:

⁸³ Çolak, **Bay Z Üzerine Kronikler**, s. 87-88.

⁸⁴ Celal Fedai (moderatör) “Veysel Çolak: İmkansız İnsanın Şiirini Yazdım...”, Türkiye, Yüz Yüze Konuşmalar Youtube kanalı, 2018, Erişim: 26.11.2022.

⁸⁵ Mehmet Narlı, **Şiir Burcu - Cumhuriyetten Bugüne Türk Şiiri**, Ankara, Akçağ Yayınları, 2015, s.307, 308.

⁸⁶ İnci Enginün, **Araştırmalar ve Belgeler**, İstanbul, Dergâh Yayınları, 2000, s.367.

“Şairden militan olmasını bekleyemezsiniz. Yani öyle olmadığı için onu yok sayamazsınız. J. Paul Sartre’ın deyimiyle ‘*Ben ozanım sadece*’ demesini de kabullenmek olanaksızdır.”⁸⁷

Bu ifadelerle bu duruma açıklık getirmiştir. Bir şairin toplum meselelerine değinmeksizin yalnızca estetik kaygıya sahip olması, Veysel Çolak için kabul edilir bir durum olmadığı gibi mümkün de değildir. Eserlerinde bu konu ile ilgili düşüncelerine sıklıkla yer vermiştir. Öyle ki şair, aşk şiirlerinin dahi ideolojik olduğunu söyleyerek bu ayrılmazlığı her fırsatta dile getirmiştir. Şiirlerinde de sözünü ettiği bu ideolojik tavrı görmek mümkündür.

Enis Batur, bu konuyla ilgili olarak, şiirde ideolojik unsurların bulunmasını bir “bağlanma” olarak gördüğünü ifade etmiştir:

“Özellikle çağdaş şair, toplumsal katta payı hayli azaldığı için bağlanma’yı seçmiştir sık sık. Şiirin küçük bir kesimi kilitli serüven’ini sürdürmekte bekinken, pek çok şair, şu ya da bu öğretinin adına konuşmayı, çekici güç olmayı üstlenmiştir.”⁸⁸

Batur’un da sözünü ettiği gibi birçok şair/yazarda görülen mensup olma isteği, esasında metinlerde temeli olmayan bir kendini anlatma biçimidir. Böyle bir yaklaşımın, Çolak’ın metinlerine yansıdığı izlenmemiştir. Onun duruşu, üniversite yıllarından itibaren şekillenen düşünceleriyle ilişkilendirilebilecek, temeli görünür olan bir tavidir.

4. Yapıtları

4.1. Şiir

İlk şiir kitabı 1978’de Cem Yayınları’ndan çıkan şairin, yayımlanan 24 adet şiir kitabı bulunmaktadır. Çolak, şiirleriyle çeşitli ödüllere sahip olmuştur.

1. *Terin Yaktığı Bir Yaradan*, Cem Yayınları, İstanbul, 1978
2. *Günlerin Yağmurunda*, Türkiye Yazıları Yayınları, Ankara, 1980
3. *Aşkolsun*, Dayanışma Yayınları, Ankara, 1982
4. *Fotoğraf Arkalıkları*, Çınar Yayınları, İstanbul, 1985

⁸⁷ Veysel Çolak, *Yabancılaşma ve Öteki Şiir*, İstanbul, Gendaş Kültür, 1999, s.168.

⁸⁸ Enis Batur, *Şiir ve İdeoloji*, İstanbul, Mitos Yayınları, 1993, s. 61.

5. *Ötesi Yar*, Dize Yayınları, İzmir, 1985
6. *Ölümler Diyalogu*, Broy Yayınevi, İstanbul, 1988
7. *Umut Aşktadır*, Çankaya Belediyesi Yayınları, Ankara, 1993
8. *Buz ve Ateş*, Doruk Yayınları, Ankara, 1994
9. *Aşkın La Sesi*, Piya Yayınları, İstanbul, 1995
10. *Giz ve Yara / Toplu Şiirler I*, Doruk Yayıncılık, İstanbul, 1996
11. *Kalbim Hoşça Kal / Toplu Şiirler II*, Doruk Yayıncılık, Ankara, 1996
12. *Güzel Suç*, Gendaş Yayınları, İstanbul, 2000
13. *İkizim Sevgilimdi*, Yön Yayıncılık, İstanbul, 2000
14. *Mürekkep Zamanlar*, Papirüs Yayınevi, İstanbul, 2005
15. *Birkaç Kuş Birkaç Anı*, Hayal Yayınları, İstanbul, 2008
16. *Amacımız Aşk*, Hayal Yayınları, İstanbul, 2010
17. *Hayata Resimaltı*, Hayal Yayınları, İstanbul, 2011
18. *O Zaman Bitti*, Hayal Yayınları, İstanbul, 2013
19. *İki Karanlık Arasında*, Hayal Yayınları, İstanbul, 2014
20. *Dünyaya Bir Karşılık*, Hayal Yayınları, İstanbul, 2016
21. *Kan Kırmızı Hayat*, Hayal Yayınları, İstanbul, 2018
22. *Kalbim Taraf Tutuyor*, Hayal Yayınları, İstanbul, 2019
23. *Buna Aşk Demeli / Toplu Şiirler I*, Hayal Yayınları, İstanbul, 2020
24. *Yara İçinde Yara / Toplu Şiirler II*, Hayal Yayınları, İstanbul, 2020
25. *Şimdi İsyan Şimdi Ateş!*, Hayal Yayınları, İstanbul, 2020
26. *İnsan Denen Cehennem*, Hayal Yayınları, İstanbul, 2021
27. *Hatırla Ne Güzeldin*, Hayal Yayınları, İstanbul, 2022
28. *Ölümcül Aşklar Tarihi*, Hayal Yayınları, İstanbul, 2022

4.2. İnceleme-Eleştiri

Veysel Çolak, şiirleriyle olduğu gibi şiir incelemeleri ve Türk şiiri üzerine yaptığı çeşitli çalışmalarla Türk edebiyatına önemli katkılarda bulunmuştur. Uzun yıllar şiir üzerine çalışan şairin, şiirin gelişmesini önceleyen bir tavırla hazırladığı 19 eser bulunmaktadır.

1. *Edip Cansever'de Şairin Kanı*, Papirüs Yayınları, İstanbul, 1997
2. *Mürekkebin İçtiği Ses*, Öteki Yayınevi, Ankara, 1999
3. *Yabancılaşma ve Öteki Şiir*, Gendaş Kültür, İstanbul, 1999
4. *Şiir Çıplak*, Ercan Kitabevi, İzmir, 2003
5. *Dikkat! Şiir...*, Hayal Yayınları, Ankara, 2009
6. *Yansımının Gerçeği*, Mühür Kitaplığı, İstanbul, 2009
7. *Şiir Nedir ve Nasıl Yazılır? / Yaratıcı Yazma Dersleri*, İkaros Yayınları, İstanbul, 2011
8. *Şiirden Önce / Şiirden Sonra*, Hayal Yayınları, İstanbul, 2011
9. *Nâzım Hikmet'in Şiirlerinde 'İnsan Manzaraları'*, Salihli Belediyesi Kültür Yayınları, Manisa, 2011
10. *Bir Şiire Nereden Girilir? / Şiir Sanatı Üzerine*, Etki Yayınları, İzmir, 2016
11. *Türk Şiirinin Arabı / 1999 – 2010*, Hayal Yayınları, İstanbul, 2018)
12. *Yasaklanmış Şiirler*, Etki Yayınları, İzmir, 2018
13. *Türk Şiirinde Marksist Eğilim / 1970'li Yıllar*, Klaros Yayınları, Ankara, 2019
14. *Som Şiiri Aramak*, Klaros Yayınları, Ankara, 2020
15. *Yazdığını Yaşamak*, Klaros Yayınları, Ankara, 2020
16. *Bay Z Üzerine Kronikler*, Klaros Yayınları, Ankara, 2020
17. *Şiir Çıplak*, Klaros Yayınları, Ankara, 2020
18. *Şiirin Gizlisi Çok*, Klaros Yayınları, Ankara, 2021
19. *Yenibütüncü Şiirin Manifestosu Yazılar/Karşı Yazılar*, Klaros Yayınları, Ankara, 2021
20. *O Şiiri Neden Yazdın*, Akdoğan Yayınevi, Ankara, 2021
21. *Sosyoloji, Politika, Şiir*, Klaros Yayınları, Ankara, 2021

4.3. Deneme

Şiire ciddiyeyle yaklaşan, onu geçmişten geleceğe her yönüyle bir disiplinle inceleyen şairin deneme türünde 8 eseri bulunmaktadır.

1. *Milhan'a Mektuplar*, Hayal Yayınları, Ankara, 2010
2. *Bir Kente Nereden Girilir / Halkapınar*, Heyamola Yayınları, İstanbul, 2011
3. *Kedisi Gece*, Hayal Yayınları, İstanbul, 2014

4. *Şair, Şiir, Hayat*, SUUS Kitap, Bursa, 2019
5. *Şiir Diyalektik Değilse*, Klaros Yayınları, Ankara, 2019
5. *Bir Şiire Nereden Girilir? / Şiir Sanatı Üzerine Yazılar*, Hayal Yayınları, İstanbul, 2021
6. *Şiir Ama Nasıl*, Klaros Yayınları, Ankara, 2021
7. *Paradokslar “Elveda İnsan”*, Kaos Çocuk Parkı Yayınları, Ankara, 2022
8. *Kanımla Derime Yazdım*, Kaos Çocuk Parkı Yayınları, Ankara, 2022

4.4. Çocuk Kitabı

Çocuk edebiyatı alanında bir kitabı yayımlamış olan Veysel Çolak, bu eserle bir ödüle layık görülmüştür. [1979 Almanya 2. Uluslararası Çocuk Kitapları Fuarı İyi Çocuk Kitabı (İkincilik)]

1. *Sen Balık mısın?*, Bahar Basımevi, İstanbul, 1979

4.5. Hazırladığı Yıllıklar

Yıllık hazırlamak, güncel şiir bilgisine sahip olmayı, onu düzenli takip etmeyi gerektirir. Çolak, Türk şiirini bir dikkatle izlemiş, bunun neticesi olarak şiir yıllıklarını ortaya koymuştur. 9 yıl boyunca aralıksız olarak hazırladığı bu yıllıklar, Veysel Çolak'ın şiir estetiğiyle ilgili ipuçları da içerir.

1. *2002 Şiir Yıllığı*, E Yayınları, İstanbul, 2003
2. *2003 Şiir Yıllığı*, Agora Kitaplığı, İzmir, 2004
3. *2004 Şiir Yıllığı*, Yom Yayınları, Şanlıurfa, 2005
4. *2005 Şiir Yıllığı / Şairin Şiir Yüzü*, İzmir, Eski Broy Edebiyat ve Düşün Dergisi 49. Sayı eki. 2006
5. *2006 Şiir Yıllığı / Toplumun Şiir Yüzü*, İlya İzmir Yayınevi, İzmir, 2007
6. *2007 Şiir Yıllığı / Şair Vur Kendini*, Şiirden Yayınları, İstanbul, 2008
7. *2008 Şiir Yıllığı / Her Şiir Öncekine İhtilâl*, Şiirden Yayınları, İstanbul, 2009
8. *2009 Şiir Yıllığı / Şiir Şaire Bırakılamaz*, Şiirden Yayınları, İstanbul, 2009
9. *2010 Şiir Yıllığı / Şiir Denilen Cehennem*, Etki Yayınları, İzmir, 2011

4.6. Derlemeler

Şiir üzerine farklı çalışmaları olan Çolak'ın derleme alanında da 5 çalışması mevcuttur. Şair tüm bunlara bakıldığında, şiiri ve şiir bilgisini çoğaltmayı adeta görev edinmiş görünmektedir.

1. *Şiirin Dışında Üşürsünüz*, Karşıyaka Belediyesi Yayınları, İzmir, 2004
2. *Yazı Üzerine Yazı*, Karşıyaka Belediyesi Yayınları, İzmir, 2005
3. *Şiirin Kıyı Dili*, Karşıyaka Belediyesi Yayınları, İzmir, 2005
4. *Bir Şiirin İçi*, Karşıyaka Belediyesi Yayınları, İzmir, 2013
5. *Şiir Artık Vatanım*, Karşıyaka Belediyesi Yayınları, İzmir, 2014

4.7. Roman

Çolak, roman alanında şiirde olduğu kadar ciddi bir disiplinle çalışmasa da Füsun Erbulak ile birlikte hazırladıkları bir eseri bulunmaktadır.

1. *Cinselliğin Kahkahası*, Cep Kitapları, İstanbul, 1991

5. Ödülleri

1. 1974 Milliyet Sanat Dergisi "Yılın En Başarılı Genç Şairi Ödülü"
2. 1979 Almanya 2. Uluslararası Çocuk Kitapları Fuarı İyi Çocuk Kitabı (İkincilik)
3. 1985 Rıfat Ilgaz Şiir Dalı Ödülü (İkincilik)
4. 1992 Çankaya Belediyesi ve Damar Edebiyat Dergisi / 1. İlkbahar Şiir-Öykü Yarışması (Üçüncülük)
5. 1989 Halil Kocagöz Şiir Ödülü (Birincilik)
6. 1993 Tariş 80. Yıl Edebiyat Ödülleri (Birincilik;)
7. 1995 Sabri Altınel Şiir Ödülü (Birincilik)
8. 1995 Altın Koza Karacaoğlu Şiir Ödülü (Birincilik)
9. 1995 Ali Rıza Ertan Şiir Ödülü (Birincilik)
10. 1999 E Dergisi Eleştiri Büyük Ödülü (Birincilik)
11. 2000 Behçet Aysan Şiir Ödülü (Birincilik)
12. 2000 Orhon Murat Arıburnu "Turgut Uyar Jüri Özel Ödülü"
13. 2008 Yunus Nadi Ödülü (Birincilik)

14. 2008 M. Sunullah Arısoy Şiir Ödülü (Birincilik)
15. 2004 Homeros Emek Ödülü
16. 2007 Homeros Şiir Onur Ödülü
17. (2012) 40. Yıl Şiir Emek Ödülü
18. 2020 Tüyap İzmir Kitap Fuarı Onur Konuğu.

İKİNCİ BÖLÜM

VEYSEL ÇOLAK ŞİİRLERİNİN YAPI BAKIMINDAN İNCELENMESİ

1. Serbest Nazım

Veysel Çolak'ın, şiirlerinin büyük çoğunluğunda kullandığı nazım şekli serbest nazımdır. Kitaplarına aldığı 696 şiirin 684 tanesi serbest nazım birimiyle yazılmış olup 12 tanesi üçlük, dörtlük, beşlik ve yedilik düzenle yazılmıştır. Şair, bir nazım düzeni için ayrıca çaba göstermez. Yapılan bu çıkarım, sözü edilen düzenli nazım birimiyle yazılan şiirlerinin azınlıkta olması sebebiyledir. Şiirlerinin hiçbirinde ölçü ve uyağa önem vermemiştir. Bir örnekle:

Aşka Ruhsat

Öpülsem akşam başlıyor
Bir deniz gibi üzüleyim diye,
Şimdiyim ama zamanın dışındayım
Ölüm açıklayıcı ve daha yakın anlaşılmaktan
Üşüyorum, temmuzda bile
Tutup sürgüne gönderiyorum ellerimi.

-Aşka ruhsat ne yaşadım
O serçe gene yalnızlığına dönüyor.

Özlemin yeni tadı, sen,
Hedefin büyük olduğu yer
Sen, sevgisi dağınık, zamanı yoksul
Anımsa, kendine taşkın gecelerimi.

-Değilse, erirdi tarihine vurgun olmasa buzul.

Ben gidince sokak ölecek, deniz ve akarsular
Bir ıslık kalacak. Bir ünlem:
-Sese ruhsat!
Selleri geç, beni de.

-Sizin düştüğünüz yerde durmadan ölüyorum.¹

¹ Veysel Çolak, **Buna Aşk Demeli - Toplu Şiirler I**, İstanbul, Hayal Yayınları, 2020, s. 288. [Bundan sonra bu eserden yapılacak alıntılar (Çolak, 2020a:...) şeklinde gösterilecektir.]

Serbest nazımla yazdığı tüm şiirlerinde, ötekilerde olduğu gibi, Türkçenin sunduğu imkânları özenle kullanmayı önemsemiştir.

Tablo 2.1. Veysel Çolak'ın Kitaplarında Bulunan Serbest Şiirlerinin Rakamsal Verileri

Şiir Kitabı	Şiir Sayısı	Serbest Şiirler
<i>Terin Yaktığı Bir Yaradan</i>	35	33
<i>Günlerin Yağmurunda</i>	23	23
<i>Aşkolsun</i>	24	24
<i>Fotoğraf Arkalıkları</i>	29	29
<i>Ötesi Yar</i>	22	21
<i>Ölüler Diyalogu</i>	29	29
<i>Umut Aşktadır</i>	23	23
<i>Buz ve Ateş</i>	18	18
<i>Aşkın La Sesi</i>	28	28
<i>Güzel Suç</i>	18	18
<i>İkizim Sevgilimdi</i>	24	24
<i>Mürekkep Zamanlar</i>	44	44
<i>Birkaç Kuş Birkaç Anı</i>	30	30
<i>Amacımız Aşk</i>	32	32
<i>Hayata Resimaltı</i>	17	17
<i>O Zaman Bitti</i>	27	27
<i>İki Karanlık Arasında</i>	29	29
<i>Dünyaya Bir Karşılık</i>	41	40
<i>Kan Kırmızı Hayat</i>	30	30
<i>Kalbim Taraf Tutuyor</i>	50	43
<i>Şimdi İsyan Şimdi Ateş!</i>	29	28
<i>İnsan Denen Cehennem</i>	26	26
<i>Hatırla Ne Güzeldin</i>	32	32
<i>Ölümcül Aşklar Tarihi</i>	36	36

Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere şiirlerinin neredeyse %98'i serbest nazım şekliyle yazılmıştır. Şair, düzenli bir nazım biçimiyle yazmak için ayrıca bir çaba göstermemiştir. Bu durum, Veysel Çolak'ın, Marksist kimliği ile açıklanabilir.

Marksizmin “...her türden edebi biçimciliğe geleneksel olarak karşı”² olması, şairin de şiirde anlattıkları yönüyle ön planda olmayı daha çok önemsemesine neden olmuştur.

2. Serbest Düzenli Nazım Biçimleri

“Bentleri eşit sayıda dizelerle kurulmuş biçimler”³, eşit düzenli nazım biçimleri olarak ele alınır. Veysel Çolak’ın eşit sayıda bentlerden oluşan şiirlerini; üçlükler, dörtlükler, beşlikler ve yedilikler şeklinde sıralamak mümkündür.

2.1. Üçlükler

Veysel Çolak’ın *Şimdi İsyan Şimdi Ateş* isimli kitabında, *İşe Koyulan Hançer* başlıklı şiiri üçlüklerden oluşmaktadır. Bu şiirde de ölçü ve kafiye rastlanmaz. Bahsi geçen şiir;

İşe Koyulan Hançer

*Daha çok alçak, daha çok hain, daha çok vampir
bunlardır baktığınız aynada gördüğünüz
elbette dahası var.*

*Yepyeni bir cinayet, önceki kapatıldı
bunu gördüm, usandım akşamınızdan
sesimi yükseltince engel görüldüm.*

*Sancılı bir yaz daha, arkadaşlar uzakta
bir hançerin ucuydu her biri
gördükleri kanattı gözlerini.*

*Herkesin acısını getirin aklınıza
hepsini toplayıp tamamladım
işe koyulan bir hançer oldum o günden sonra.*⁴

Şairin, serbest ölçüyle yazdığı bu şiir dışında üçlü dizeler hâlinde yazılan şiiri yoktur.

² Terry Eagleton, **Marksizm ve Edebiyat Eleştirisi**, Çev. Utku Özmakas, İstanbul, İletişim Yayınları, 2019, s.35.

³ Cem Dilçin, **Türk Şiir Bilgisi**, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, 1983, s.375.

⁴ Veysel Çolak, **Şimdi İsyan Şimdi Ateş**, İstanbul, Hayal Yayınları, 2020, s. 29. [Bundan sonra bu eserden yapılacak alıntılar (Çolak, 2020b:...) şeklinde gösterilecektir.]

2.2. Dörtlükler

Şairin, tüm şiirleri içerisinde beş tane dörtlüklerden oluşan şiiri bulunmaktadır. *Terin Yaktığı Bir Yaradan* isimli kitabında *Yaşamak Neyin Anlamıdır* ve *Bir Dağ Serinliği* başlıklı şiirler, *Ötesi Yar* isimli kitabında *Radikal* başlıklı şiir, *Dünyaya Bir Karşılık* isimli kitabında *Her Birimiz Bir Kelime* başlıklı şiir, *Kalbim Taraf Tutuyor* isimli kitabında *Yüzünde Kuşlar* başlıklı şiiri dörtlüklerden oluşmaktadır. Bunlar içerisinde, *Yaşamak Neyin Anlamıdır*, *Bir Dağ Serinliği* ve *Yüzünde Kuşlar* tek dörtlükten, *Radikal* ve *Her Birimiz Bir Kelime* isimli şiirler ise dört dörtlükten oluşmaktadır.

Her Birimiz Bir Kelime

*Kimi ağız kanatır, kimi güneşten sıcak
iyi ki gürültülü kelimeler var
bir kadın söyleyince başı döner dünyanın
bir çocuk oyun deyip akşamı geciktirir.*

*Bazıları unutulmuş, bazıları yaralı
iyi ki yalnız gezen kelimeler var
onlardan başlayan rüzgâr
anımsatır herkese yarılmış bir insanı.*

*Gökyüzü, gökkuşağı, sonsuzluk
iyi ki duvar delen kelimeler var
benim düş diye yaşadığım
içindeki özgürlük kanatları büyüyen kuşun.*

*Aşk kimin, hayat kimin yağmuru
iyi ki utanmayan kelimeler var
harfleri ıslık, anlamları bıçkın ama sınımsız
bir kız aklına getirse annesi korkulanır.⁵*

Bu şiirde, Veysel Çolak'ın öteki şiirlerinde sıklıkla başvurmadığı bir yöntem uyguladığı ve şiirin kendi içinde de bir ahenge sahip olduğu görülmektedir.

⁵ Veysel Çolak, *Yara İçinde Yara - Toplu Şiirler II*, İstanbul, Hayal Yayınları, 2020, s. 237. [Bundan sonra bu eserden yapılacak alıntılar (Çolak, 2020c:...) şeklinde gösterilecektir.]

2.3. Beşlikler

Veysel Çolak'ın beşliklerden oluşan şiirlerinin sayısı, iki tane ile sınırlıdır. *Kalbim Taraf Tutuyor* isimli kitabında yer alan *Ayaklanma* ve *Yanında Oynaşan Güneş* başlıklı şiirlerden ilki tek beşlikten, ikincisi üç beşlikten oluşmaktadır.

Yanında Oynaşan Güneş

*Bir hücre dayattılar, bir de susmayan saat
anlamadım ne olduğunu, vuruldu camdan bakanlar
gördüğüm bir çocuktu, hep öyle kaldı
yüreği kendinden büyük, yanında oynayan güneş
ben onu sevdim, değişti bütün kıtalar.*

*Herkes pusu olmuş bir başkasına
pimi çekilmiş bir beden benimkisi
az sonra patlayacak, duracak saat
önce bankalar yıkılacak, solacak paraların turası
ölenlerin çoğu, şimdiki gibi, gene diken olacak.*

*Öyle oldu, birdenbire, ikinci vakti
tutup onun elinden benimle yürüdü sonyaz
gördüğüm bir çocuktu, hep öyle kaldı
yüreği kendinden büyük, yanında oynayan güneş
ben onu sevdim, değişti bütün kıtalar.*

(Çolak, 2020c: 379)

Görüldüğü gibi beşliklerden oluşan bu şiir de serbest nazım ile yazılmıştır.

2.4. Yedilikler

Veysel Çolak şiirleri içerisinde dört şiir, yedili dizelerden oluşmaktadır. Bu şiirlerin dördü de tek yedilikten oluşturulmuştur. *Kalbim Taraf Tutuyor* isimli kitabında yer alan *Yaşarsın*, *Ateş Kalır*, *Güzel Şaşkınlık*, *Sen Kuş Sesleri Biriktir* ve *Deli Yalnızlık* başlıklı şiirler bu yediliklerdir.

Sen Kuş Sesleri Biriktir

*Başlattığın gün, çaldığın ıslık, aradığın şey
buluşacağınız yerde açan papatya
bakarsın kaybolur birden.
Dudakların, saçların, gözlerin bir de
alevdir yüzüme dökülen su, girdiğim deniz.
Zordur anıları taşımak*

en iyisi sen kuş sesleri biriktir.

(Çolak, 2020b: 357)

Burada da Veysel Çolak'ın şiirlerinde sıklıkla görülen, birbirinin devamı niteliğindeki dizelere rastlanır. Sanatçı, dize bölmesi (enjambement/anjambman) olarak adlandırılan bu tekniği kullanmıştır. Buna bağlı olarak bir anlatımı sonlandırıp bir başka dizeye büyük harfler kullanarak başlamıştır.

Görüldüğü üzere Çolak, düzenli bir nazım birimiyle yazmaya gayret etmemiştir. Bu da sözü edildiği üzere onun ideolojik tutumu ile bağlantılıdır.

3. Uzun ve Kısa Boyutlu Şiirler

3.1. Uzun Boyutlu Şiirler

Veysel Çolak'ın şiirleri, “yirmi ve daha az dizeden oluşmasını kısa boyutlu; yirmi bir ve daha çok dizeden oluşmasını uzun boyutlu şiirler şeklinde”⁶ değerlendirilirse, uzun boyutlu şiir sayısının ağırlıkta olduğu görülecektir. 696 şiirinin 517 tanesi, bu çoğunluğu oluşturur. Şairin ilk kitabı da (*Terin Yaktığı Bir Yaradan*) *Çiçek Bahardan Yana* başlıklı, 36 dizelik bir uzun şiirle başlamaktadır.

Toplumsal meseleleri olan şiirlerin uzunluğunun, bu yönüyle bakıldığında, ilginç bulunmaması gerekir. En uzun şiiri, ikinci şiir kitabında (*Günlerin Yağmurunda*) bulunan *Bekleyiş İçinde* isimli şiiridir. İdeolojik bir aşk şiiri olan şiir, 156 dizeden oluşmaktadır.

3.2. Kısa Boyutlu Şiirler

Şairin tüm şiirleri içerisinde 179 kısa şiiri, bir azınlığı oluşturmaktadır. En kısa şiirleri tek dördlükten oluşan şiirleridir. Kısa şiirlerinin en yoğun olduğu eseri, *Kalbim Taraf Tutuyor* isimli kitabıdır. Bu kitapta, 50 şiirin 41 tanesi kısa boyutlu şiirlerden oluşmaktadır. Veysel Çolak'ın kısa şiirlerinin azınlıkta olması, sözü edildiği gibi onun, şiirlerinde görülen ideolojik tutumu ile ilgilidir.

⁶ Tarık Özcan, *Şair ve Sözün Mahşeri Oktay Rifat*, Ankara, Akçağ Yayınları, 2005, s.285.

Tablo 2.2. Veysel Çolak'ın Kitaplarında Bulunan Uzun ve Kısa Boyutlu Şiirlerin Rakamsal Verileri

Şiir Kitabı	Şiir Sayısı	Uzun Şiir	Kısa Şiir
<i>Terin Yaktığı Bir Yaradan</i>	35	26	9
<i>Günlerin Yağmurunda</i>	23	23	-
<i>Aşkolsun</i>	24	24	-
<i>Fotoğraf Arkalıkları</i>	29	25	4
<i>Ötesi Yar</i>	22	18	4
<i>Ölümler Diyalogu</i>	29	29	-
<i>Umut Aştadır</i>	23	19	4
<i>Buz ve Ateş</i>	18	11	7
<i>Aşkın La Sesi</i>	28	24	4
<i>Güzel Suç</i>	18	13	5
<i>İkizim Sevgilimdi</i>	24	16	8
<i>Mürekkep Zamanlar</i>	44	39	5
<i>Birkaç Kuş Birkaç Anı</i>	30	21	9
<i>Amacımız Aşk</i>	32	24	8
<i>Hayata Resimaltı</i>	17	12	5
<i>O Zaman Bitti</i>	27	23	4
<i>İki Karanlık Arasında</i>	29	28	1
<i>Dünyaya Bir Karşılık</i>	41	29	12
<i>Kan Kırmızı Hayat</i>	30	19	11
<i>Kalbim Taraf Tutuyor</i>	50	9	41
<i>Şimdi İsyan Şimdi Ateş!</i>	29	23	6
<i>İnsan Denen Cehennem</i>	26	20	6
<i>Hatırla Ne Güzeldin</i>	32	17	15
<i>Ölümcül Aşklar Tarihi</i>	36	25	11

Yukarıda görüldüğü üzere, Veysel Çolak'ın kitaplarında yer alan tüm şiirlerinin yaklaşık olarak %74'ü uzun, %26'sı kısa şiirlerden oluşmaktadır.

4. Şiirde Uyum ve Ahenk Unsurları

Kafiye, “sesin yinelenmesi olayıdır.”⁷ Kafiye “sonra gelerek yinelenen anlamlı birimlere, sözcüklere redif denmektedir.”⁸ Veysel Çolak, genellikle şiirlerinde ölçü, kafiye, redif unsurlarına yer vermemiştir. Birkaç şiirinde yer yer görülen kafiye, redif unsurları olsa da bunlar da şiirin tamamına hâkim değildir.

<i>Senin parçalanmışlığından bunlar daha az</i>	a
<i>Her şeye yeniden başlamak bu, kanını akıtarak</i>	b
<i>Korkutmuyor seni söylenen yalanlara inanmak</i>	c
<i>Unutulan yüzündür, gökyüzü apaz</i>	a
<i>Korku ne kadar insana yakın ne kadar uzak</i>	b
<i>İşte o sırada; yaşamak dört mevsimi</i>	d
<i>Denizden koparak seni unutmak biraz.</i>	a

(Çolak, 2020a: 278)

Şairin *Ölümler Diyalogu* isimli kitabında bulunan *Aşkına Haylaz* başlıklı şiirin dizelerinin tamamında kafiye ve redif bulunmasa da ele alınan bu bentte kafiye rastlanır. Birinci, dördüncü ve yedinci dizelerin son kelimesinde bulunan, kelime kökündeki ”az” harfleri, tam kafiye oluşturmuştur. Yine ikinci ve beşinci dizelerin son kelimesinde bulunan “ak” harfleri ile tam kafiye yapılmıştır. Ancak ilgi şiirde kafiye rastlansa da şiirin tamamında olmadığı için bu şiiri de kafiyeli olarak kabul etmek doğru olmayacaktır.

“Serbest şiirlerde zaman zaman ölçü ve kafiye izlerine rastlanabilir ama bunlar şiirin genel düzenini etkilemezler.”⁹ Bu sebeple Veysel Çolak’ın şiirlerinin kafiye ve rediflerle örülü bir şiir olmadığı belirtilmelidir.

Dile ait unsurlar, aynı zamanda yapıya ait unsurlardır. Bu sebeple bu kısımda yinelemelere de yer verilecektir. Bunlar; Aliterasyon/Asonans, Önyineleme (Anaphora), Ard Yineleme (Epistrophe) Ve Zıt Paralel Yineleme (Epanalepsis) başlıkları altında incelenecektir.

⁷ Doğan Aksan, *Şiir Dili ve Türk Şiir Dili*, Ankara, Engin Yayınevi, 1999, s. 188.

⁸ A.e., s.189.

⁹ İsa Kocakaplan, “Yeni Türk Edebiyatında Tür ve Şekil Bilgisi”, *Başlangıçtan Günümüze Türk Edebiyatında Tür ve Şekil Bilgisi*, Ed: Prof. Dr. Ömür Ceylan, 3.bs., İstanbul, Kesit Yayınları, 2012, s.156.

4.1. Aliterasyon / Asonans

Şiirde uyum ve ahenk unsuru olarak kullanılan aliterasyon, “Birbiri peşisıra gelen sözcüklerdeki ilk seslerin ya da sözcük içi seslerin yinelenmesi”ne¹⁰ denir. “Değişik sözcüklerin vurgulu hecelerinde aynı ya da benzer ünlüleri kullanma”ya¹¹ ise asonans adı verilir. Şairlerin şiir içerisinde belli harflere dikkat çekmesi, bir ahenk oluşturup ritmik açıdan şiiri geliştirme gayeleri sebebiyledir.

Veysel Çolak’ın şiirlerini oluşturmada dikkat çekecek kadar fazla tekrarladığı sesler olduğu tespit edilmiştir. Şairin, kitaplarında bulunan tüm şiirlerinde yinelenen harflerin rakamsal verileri tabloda verilmiştir.

Tablo 2.3. Şiirlerde Yer Alan Seslerin Kullanım Sıklığı¹²

Ünlü ve Ünsüz Sesler																												
A	N	İ	E	R	L	I	K	D	U	M	Y	S	B	T	Ü	O	Ş	Z	G	Ç	Ğ	Ö	C	H	V	P	F	J
66.196	45.389	44.735	43.315	41.288	34.575	32.515	29.611	24.518	22.115	21.001	20.653	18.535	16.270	14.819	14.625	14.130	11.717	10.593	8.704	7.594	7.463	5.402	5.194	4.764	4.486	3.715	1.281	54

Ünsüz Sesler																				
N	R	L	K	D	M	Y	S	B	T	Ş	Z	G	Ç	Ğ	C	H	V	P	F	J
45.389	41.288	34.575	29.611	24.518	21.001	20.653	18.535	16.270	14.819	11.717	10.593	8.704	7.594	7.463	5.194	4.764	4.486	3.715	1.281	54

Ünlü Sesler							
A	İ	E	I	U	Ü	O	Ö
66.196	44.735	43.315	32.515	22.115	14.625	14.130	5.402

¹⁰ Ünsal Özünlü, “Sözbilimde Dil Yapıları ve Şiir İncelemeleri”, <https://www.academia.edu/> , Erişim: 01/01/2023, s.7.

¹¹ A.y.

¹² Bu tablo oluşturulurken Veysel Çolak’ın “*Terin Yaktığı Bir Yaradan*” isimli ilk şiir kitabından, “*Ölümcül Aşklar Tarihi*” isimli incelenen son kitabının son şiirine kadar olan şiirleri, başlıkları ile birlikte ele alınmıştır.

Bu verilere göre Çolak'ın şiirlerinde “a” harfinin, dikkat çekecek kadar fazla yinelandığı görülürken “a” sesinin Türkçede genel olarak çok kullanıldığı gerçeği göz ardı edilmemelidir. İkinci olarak sık tekrarlanan harf olan “n” harfi de en sık tekrarlanan ünsüz sestir. “A” sesi tekrarının sıklığı, *Mürekkep Zamanlar* isimli kitabından *Kömürün Korlaşan Sesi* şiirinin bir kısmı ile örneklenebilir:

*Nar: Anlamına yenilen kelime. Dikkatsiz sevgi.
Orada çatlatıldım, öfke dindi; bir bir kırıldı
sesin. Dökülen kan sende kalsın ama bundan
bir gökyüzü umma. Ayrışan yanlarınla buluştur
uçurumları. Bu seni bir aşka hazırlasın; hep yaralı
ama hiç ölmeyecek olsun. Dilin gibi keskin ve uçarı
öte yandan gövden kadar telaşlı ama zamansız.*

*Anlarsın, anlam da çürütür kendini. Yağmuru bekler
dudaklarında uğuldayan gelecek elbette sana karşı
seninle senin aranda bir çıkmaz sokak
hep bir uzaklık tadı. İstersen sonra olsun
tutup kendinden çıkartıyorsun dünyayı
ter ile yazıldıkça birdenbire siliniyorsun.*

(Çolak, 2020c: 40)

“A” sesi, örnek olarak verilen 13 dizede 65 kez tekrarlanarak kendi içinde bir armoni oluşturmuştur. “N” sesi tekrarının yoğunluğu da *Terin Yaktığı Bir Yaradan* isimli kitabında bulunan *Ürkek* isimli şiirinden bir alınan bir bölüm ile gösterilebilir:

*Bir işçiyi gözünün önüne getir,
yüzü yüzüne yakın;
omzundan almış işler yarası.
Çoğalan bir hıncın tanımıdır yüzünde kızartılar,
olanlar ayaklandırıyor, dayanılmaz ki
içlerinden gökyüzüne ağan sevince.*

(Çolak, 2020a: 66)

Yukarıdaki 6 dizelik bentte 20 kez tekrarlanan “n” seslerinin, dize içinde ahenk oluşturmak adına bilinçli bir şekilde kullanıldığı görülür. Tekrarlanan “n” sesleri ile şiir, anlamının yanında ritmik açıdan da zenginleşmiştir.

4.2. Önyineleme (Anaphora)

Veysel Çolak, serbest şiirlerini ağırlıklı olarak serbest nazımla oluşturmuştur. “Serbest şiirde önyineleme, kullanım sıklığı bakımından oldukça yüksektir.”¹³ Dize başlarında yapılan sözcük ve sözcük gruplarının tekrarlanmasıyla yapılan önyineleme, şairin *Terin Yaktığı Bir Yaradan* kitabında bulunan *Gel De İçlenme* şiirinden bir bölümle örneklenecektir:

*Sen yârin elçisi gibi elini uzat
bir fabrika kadar telaşlıdır dünya.*

*Aşk tarafından su kadar aziz ol,
sen beni sevince ben seni severim
sen bana dünya güzeli gelirsin.*

(Çolak, 2020a: 62)

Bu şiirde “sen” kelimesinin tekrarıyla “sevilen kişi” ve öznenin ondan istekleri vurgulanmaktadır. Yine *Aşkolsun* isimli kitabında yer alan *Biraz Da Kaçak* şiirinden alınan bentler, önyinelemenin belirgin örnekleridir:

*Bu sevgi ikimizin herkesle bölüşürüz
Güzelleşiriz nasıl birlikte yürüyünce
Gel şöyle salınalım
Gök mavi değil, bir martıyı izlerken
Bu çocuğun uçurtması yanyor.*

...
*Kuğulu Park’a gitmiştik
Bu aşkın dikenini gülümüzden seçmeye
Bir çiçek diye iliştir saçlarına ışığı
Bu sevdanın anısını bırakmaya
Gelişini anlarım çünkü iklim değişir.*

(Çolak, 2020a: 151)

Şiirde işaret sıfatı olarak yinelenen “bu” sözcüğü, şiiri yalnızca ritmik açıdan değil, anlam yönüyle de güçlendirmektedir. Veysel Çolak, yukarıda belirtildiği gibi, şiirlerinin inşasında vezin ve kafiyeyle öncelikle fakat yinelemelerle şiirlerin sesini yükseltmeyi önemsemiştir.

¹³ Tarık Özcan, *Şair ve Şölen Süleyman Bektaş*, Ankara, Manas Yayıncılık, 2014, s.220.

4.3. Ard Yineleme (Epistrophe)

Dize sonlarında yapılan sözcük ve sözcük gruplarının tekrarlanmasıdır. *Fotoğraf Arkalıkları* isimli kitabından *Yüreği Ülkem Olsun* şiirinin bir bendi buna örnektir:

*Kındı, hançer verecekti silahı **olsun**
Toprak verecekti, dağı
Yüreğini verecekti ülkesi **olsun.***

(Çolak, 2020a: 185)

Burada da kullanılan “olsun” sözcükleriyle yalnızca ritim değil anlam da güçlendirilmiştir. Bir başka örnek, *Ötesi Yâr* kitabında bulunan *Yaşantının Algılanamayan Yanı* şiirinden alınan bir bentten verilebilir:

*Yaşanan o ki aşkın alabarası
Bu yüzden iniltir
Böyle yenile yenile yaşamaktan
Bu yüzden, görünen **her şey**
Bir yalnızlık ve yenilmişlik bildirisi
İyi ki gerçek değil görünen **her şey.***

(Çolak, 2020a: 227)

Şiirin ele alınan bölümünde “her şey” ifadeleriyle artıyineleme ve tekrarlanan “bu yüzden” ifadeleriyle yapılan önyineleme örnekleri görülmektedir.

4.3. Zıt Paralel Yineleme (Epanalepsis)

Dize başında kullanılan sözcük ve sözcük gruplarının dize sonunda tekrarlanmasıdır. Nüket Güz, kimi araştırmacılara göre yinelemenin şiirselliği tanımlamaya yarayan öğelerden olduğunu dile getirir.¹⁴ Bu yönüyle yinelemeler, şiir sanatı bakımından güçlü şiirlerde daha görünür durumdadır, denebilir.

Her Birimiz Bir Kelime

*Kimi ağız kanatır, kimi güneşten sıcak
iyi ki gürültülü **kelimeler var**
bir kadın söyleyince başı döner dünyanın
bir çocuk oyun deyip akşamı geciktirir.*

¹⁴ Nüket Güz, “Şiirsel İşlev ve Yapısal Çözümleme”, *Dilbilim VII*, 1987, s.88.

*Bazıları unutulmuş, bazıları yaralı
iyi ki yalnız gezen **kelimeler var**
onlardan başlayan rüzgâr
anımsatır herkese yarılmış bir insanı.*

*Gökyüzü, gökkuşağı, sonsuzluk
iyi ki duvar delen **kelimeler var**
benim düş diye yaşadığım
içindeki özgürlük kanatları büyüyen kuşun.*

*Aşk kimin, hayat kimin yağmuru
iyi ki utanmayan **kelimeler var**
harfleri ıslık, anlamları bıçkın ama sınırsız
bir kız aklına getirse annesi korkulanır.*

(Çolak, 2020c: 237)

Dünyaya Bir Karşılık isimli kitabında bulunan *Her Birimiz Bir Kelime* başlıklı şiirde yinelenen “iyi ki” ve “kelimeler var” ifadelerinin de burada, şiirin anlam bakımından güçlenmesine katkısı vardır. Veysel Çolak, zaman zaman yinelemelere başvurarak daha önce sözü edildiği gibi onları, amacı doğrultusunda hem ritmik açıdan hem de anlam açısından şiirleri güçlendirmede kullanmıştır.

5. Yazım ve Noktalama

Sanatçıların dize başlarında harfleri farklı kullanım şekilleri vardır. Tüm şiirin küçük harflerle yazılması, her cümlede her bendin büyük harfle başlaması... gibi kullanımlar, bunun örnekleridir. Bir de her bendin ilk dizesine büyük harfle başlayıp anlatılmak istenen ifade sonlandığında dizeyi nokta ile sonlandırıp bent içerisinde dizeye yeniden büyük harfle başlanabilmektedir. Bu, dize bölmesi tekniğinin kullanıldığı şiirlerde de görülür. Veysel Çolak, şiirlerinde çoğunlukla son ifade edilen biçimi kullanmıştır. Bu şiirlerde, nokta ya da üç nokta ile bitirmediği dizeden sonra büyük harf kullanmamıştır. İlk 2 kitabındaki şiirleri bu şekilde yazmış, daha sonraki 7 kitabında birkaç şiiri hariç şiirlerin tüm dizelerine büyük harfle başlamış, geri kalan 14 kitabında da yine, istisnalar bulunmakla birlikte, ilk 2 kitabında kullandığı tekniği kullanmıştır.

Bunlar, şiirde kullandığı biçimde zaman zaman fikir değişiklikleri yaşadığını fakat harfleri sonunda, ilk kitaplarında kullandığı şekliyle kullandığını gösterir. Bu

kullanım biçimi *Kalbim Taraf Tutuyor* isimli şiir kitabında bulunan bir şiirle örneklendirilebilir:

Anlar Ve Anılar

*Aynanın umrunda değil
bakacak olsan basar tokatı
bunu bilersen anlarsın
çoğu kez yaralar iyileştirir insanı.
Durmadan aklımdan geçiyorsun
içimdedir beni çağırdığın dağ
içimdedir yıkandığın suları ısıtan ateş
ama yetişemiyorum sendeki rüzgâra.
Suyu azalan bir gölden farkım yok
kaç zamandır balkonda unutulmuş bir çiçek.*

Öyle, pencerede bir anlık dalgınlığım.

(Çolak, 2020c: 363)

Görüldüğü gibi tüm dizelere değil bir başka anlatıma başladığı dizelere büyük harfle başlamaya özen göstermiştir.

Çolak'ın şiirde noktama kullanımını da önemseddiği görülür. Şiirde yukarıda sözü edildiği gibi aynı bent içerisinde bir yeni anlatıma geçerken dizeyi nokta ya da üç nokta ile sonlandırmayı tercih etmiştir. Bunun yanında özellikle cümle aralarına ya da art arda sıralanan tamlamaların arasında virgül kullanımına sıklıkla yer vermiştir. Ayrıca noktalama işaretlerini, aşağıdaki gibi kelimelerin dizede kullanılan anlamlarına işaret etmesi amacıyla kullandığı görülür:

*Geyik, alageyik, karaca: **düş'tü**
umut, o büyük umut
hazırdı hep apansız buluşmaya.
Postacılar da yok artık, yüzleri park yalnızlığı
öğrenemedi kalıntıların bildiğini
kelimelerin tarihçisi de kendini gömdü
kayaları kazarak bulmak isterken seni.*

(Çolak, 2020c: 113)

Amacımız Aşk isimli kitabından alınan *Anıların Sisi* isimli şiirde geçen “düş'tü” ifadesinde kullanılan kesme işareti ile kelimenin fiil anlamı olan “düşmek” anlamı yerine “hayal” anlamına işaret edildiği gösterilmiştir. Aynı zamanda “umut, o büyük

umut” dizesindeki virgöl kullanımının da vurgu yapmak amacıyla kullanıldığı belirtilmelidir.

Anlaşıldığı üzere Veysel Çolak, noktalama kullanımıyla da sanatlı bir anlatım oluşturmayı amaçlamış, şiirlerini oluştururken Türkçenin imkânlarını kullanmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ŞİİRLERİNİN TEMA BAKIMINDAN İNCELENMESİ

1. Aşk ve Aşk Acısı, Ayrılık

1.1. Aşk

Yaratılıştan itibaren insan doğasına ait en yüce duygu olarak aşk, insanda saf sevginin temsilidir. Sayısız tanımı olan aşkın Türk edebiyatında da önemli bir yeri vardır. Aşk birçok şiirin, destanın, halk hikâyesinin, masalın ve türkünün yapı taşı olarak hemen her edebi anlatıda yer bulmuştur. Turan Karataş, âlemin yaratılış sebebi olarak gördüğü aşkın, şiirin de temel varoluş nedeni olduğunu¹ ifade eder. Dünya ve Türk edebiyatının en belirgin temi olan aşk temi, Veysel Çolak'ın şiirlerinin de en belirgin temlerindendir.

Klasik telakkide ilahi ve beşeri aşk olarak iki başlık altında değerlendirilen aşk temi, Veysel Çolak'ın şiirlerinde -yaşamı, dünyayı kavrayış biçimine göre- beşeri aşk şeklinde ortaya çıkmıştır.

Veysel Çolak'ın düzyazıları (deneme, inceleme-eleştiri yazıları), onun şiirlerini işleyişini açıklamada yol göstermesi açısından önemlidir. Zira “Şiirin karmaşık örgüsü, türe özgü kapalılığı içinde gözden kaçırdığımız, kavrayamadığımız bir imgeyi algılama anahtarını düzyazılardan ele geçirebiliriz.”² Şiirlerini incelerken yararlanılan bu yazılardan, Çolak'ın hayatında aşkın konumlanması hakkında da bilgilere ulaşılmıştır. Veysel Çolak aşkı, “tensel, cinsel ve duygusal bütünleşmeyle toplumsal yaşantıda ortaya konulan ideolojik bir tavır”³ olarak görür. Anlaşıldığı gibi onun aşk şiirleri de genel olarak, ideolojisinden ayrı düşünülmemeyecektir.

*İnsan yaşama nasıl katılırdı?
Biz bir şarkı gibi katılırdık.
Yaşanmayacak gibi değildi ki aşk,
bir çiçek katılırdı bize
birdenbire hayatı kurtaracak olurduk.*

¹ Turan Karataş, **Edebiyat Terimleri Sözlüğü**, Ankara, Akçağ Yayınları, 2004, s.53.

² Doğan Hızlan, **Edebiyat Dönencesi**, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 2014, s.65.

³ Çolak, **Şair, Şiir, Hayat**, s.74.

*Kalemimiz susmadığı için kırılır
Umut ırmaklaşırdı
ne yapabilirdi bu ceza olursa?
Birlikte yürümekler
hayata bir mermi ekleyebilir.
Bir dal kırılır bir acıklı söz öğrenilir
birden yaşamak zorunlu olurdu
sevinçler sancılara dönerse.*

*Bir ırmak deli dolu akar
bu ırmak ömrüme benzer.
Gözlerin nereli? Sila gibiler.
Nereden aldın bu sevdalı bakışı?
Aşkınız yaşansa kurtuluşu mu getirebilir?*

(Çolak, 2020a: 12)

Görüldüğü gibi şiir öznesinin aşk dileği de bir kurtuluş düşüncesidir. Dizelere, bir birlikteliğin, beraberinde daha güçlü bir direnişi getireceği fikri hâkimdir. Aşk, geleceğe umutla bakılmasını sağlayacak bir cesaret kaynağı⁴ olarak düşünülür. Aynı zamanda aşkın her zaman hayatında var olmasını dileyen bir özne vardır. Bir aşkın gelişi, hayata bir çiçeğin katılması olarak açıklanmıştır. Çiçek, yaşamın renklenmesine, canlanmasına işaret eder. Bu renklilik ve canlılığın getirdiği kuvvetle sözü edilen kurtuluş düşüncesi belirir. Çiçek burada, militan bir kadın olarak düşünülebilir.

Birlikte yürümenin öldürücü bir etki bırakması ihtimali, ilişkilerin öngörülemez olmasıyla açıklanabilir. Bu acı yine yaşama daha güçlü bağlarla dönmeyi ve onun ciddiyetini kavramayı gerektirecektir. Ayrıca ceza, mermi gibi kelimelerin şiirde kullanımı, şairin aşkta da militarize bir tutumu olduğunu gösterir.

Şiir öznesi için kurtuluş, aşktadır. Ancak aşk, beraberinde hep bir belirsizliği getirir. Âşık kişi için “... diğer olası bilgi edinme yolları arasında sadece deneyimle ya da muhbirlikle ulaşılabılır olan tikel olguları keşfetmek”⁵ oldukça güçtür. Bu düşünce, şiirin son dizesindeki bilinmezliği açıklar niteliktedir.

*Kendi şarkısını söylüyor sanılanlar
Batıyor diye güneşi tokatlıyor
Rahat dingin biraz da kaçak
Üstelik sevda emekçisi
Söylediği ezgi uğruna ölebilirim.*

⁴ Ramazan Korkmaz, *İkaros’un Yeni Yüzü Cahit Sıtkı Tarancı*, Ankara, Akçağ Yayınları, 2014, s.128.

⁵ Marcel Proust, *Kıskançlık*, Çev. Ebru Erbaş, İstanbul, Can Sanat Yayınları, 2022, s.33.

*Bu sevgi ikimizin herkesle bölüşürüz
Güzelleşiriz nasıl birlikte yürüyünce
Gel şöyle salınalım
Gök mavi değil, bir martıyı izlerken
Bu çocuğun uçurtması yanıyor.*

*Ben sana karışmasam susarım, dünya dağılır
Deniz kentlere saldırabilir durup dururken
Sevdiğim kan diye karanfiller kusuyor
Yoksa bunun farkına nasıl varılabilir?*

*Kuğulu Park'a gitmiştik
Bu aşkın dikenini gülümüzden seçmeye
Bir çiçek diye ilişti saçlarına ışığı
Bu sevdanın anısını bırakmaya
Gelişini anlarım çünkü iklim değişir.*

(Çolak, 2020a: 151)

Burada şiir öznesi, bir dava insanıdır. Sevilen kişi onunla yürüdükçe birlikte bir fikri çoğaltacaklardır. Aşkın da bir amacı vardır. Veysel Çolak'ın şiirlerinin merkezinde esasında iki temel unsur vardır: Aşk ve ideoloji. Bu sebeple onun kurguladığı aşk, örneklerde görüldüğü gibi, ideolojisinden bağımsız değildir. Aşk kurgusu da ideolojik fikirlerini gerçekleştirmek ve çoğaltmak üzerinedir.

Son dizede öznenin iklim değişimini sevilen kişinin gelişine bağlaması, bir hüsn-i talil örneğidir. Burada aynı zamanda bir mübalağa da vardır.

Sana gelecektim, bir güne başlamak olacaktı.

*O kentten kaçırmıştım sevdiklerimi
Estirdiğim rüzgârla yıkılmıştı sokaklar,
Suçluydum, sevgilimi granitten oymuştum,
Yalnızdım, yanımda iki fotoğraf taşıyordum
Kimliğim yoktu seviyor olmaktan başka.*

(Çolak, 2020a: 172)

Bu Deniz Sensin isimli şiirden alınan kısımda şiir öznesi, gününün aydınlanmasını, yenilenmeyi, sevdiği kişinin gelişiyile ilişkilendirir. Özne, kendisini tanımlarken içinde çoğalttığı sevgi ve aşka vurgu yapar. Sevgisinin ve aşkının onu tanımlamaya yetecek olması, duygularının yoğunluğu nedeniyledir. Burada özne, aşk ve sevgiden oluşmuş gibidir.

Şiirin bu kısmında aynı zamanda, sevdiklerinin ondan uzaklaşmasına sebep olduğu düşüncesiyle suçluluk duyan bir şiir öznesi vardır. Bu sebeple, ona iki fotoğrafın arkadaşlık yaptığı bir yalnızlık duygusu mevcuttur.

*Her aşk öncekine ihtilal değilse yaşayamam
Bir kayan yıldız görsem dilim tutulur
Dilim tutulur, insanım işte
Kendimle buluşur, kendimi anlayamam.*

(Çolak, 2020a: 313)

Daha önce sözü edildiği üzere “Her şiirin bir öncekine ihtilâl olması”na⁶ dikkat çeken şairde, her aşkın da bir öncekini aşan bir duygu yoğunluğunun olması isteği görülür. Aşksız bir hayat düşleyemeyen şair, benzer aşklar yaşamayı da kabullenemez. Ayrıca *Şişedeki Mesaj* adlı şiirden alınan bu bölümde şiir öznesi, insani durumlara değinerek kendini dahi anlamakta güçlük çektiği zamanlar olduğunu açıklar. Bu çıkmazdan onu yine şiir kurtaracaktır.

*Bir dağa sarılarak özlerken seni
naylondandı kent.*

(Çolak, 2020c: 8)

Veysel Çolak’ta aşk da bir direniştir. *Korkan Bir Aşkın Şiiri* isimli şiirden alınan bu kesitte geçen “dağa sarılarak özlemek” ifadesi, onun devrimci kişiliğini ön plana çıkarır. Bir kadını sevişinde, özleyişinde de ideolojik tavrını görmek mümkündür.

Dağ sözcüğü, Dadaloğlu’ndan, Köroğlu’ndan beri ideolojik şiirlerde başkaldırının sembolüdür. Çünkü devlet, hükmünü kentlerde sürer. Dağa karşılık kentin naylondan olmasına, yani sahteliğine vurgu vardır. “...kalabalığın mekânı”⁷ olan kent, ideolojik şiirlerde genel olarak olumsuzlanan bir kavramdır. Burada da kentin bu kanı çerçevesinde bir kullanımının olduğu görülür. Veysel Çolak’ta kent genellikle, dağın karşıtı olarak ideolojik yönüne vurgu yapılarak kullanılmıştır.

⁶ Veysel Çolak, *Yansımanın Gerçeği*, s. 180.

⁷ Beyhan Kanter, *Şiirsel Kimlikten Mekânsal Sınırlara - İkinci Yeni Şairlerinin Mekân Algısı*, İstanbul, Okur Akademi, 2013, s.24.

*Çıkartıp gene sana veririm
sırtıma sapladığın bıçağı.*

(Çolak, 2020c: 93)

Aşk; acı duymayı, yaralanmayı göze almayı gerektirir. Sevenin dünyasında sevdiği kişiden gelecek olan acı ve mutsuzluklara da yer vardır. Hatta bunlardan hoşnut olabilir. Divan şiirinden bugüne dek şiirlere konu olan bu durum, geleneği yok saymayan, ondan beslenen şairin de şiirinde görünür bir durumdur.

Birkaç Kuş, Birkaç Anı adlı şiirden alınan iki dizede aynı zamanda öznenin sadakati de dikkat çeker. Yaşayacağı her şeyi, sevdiği kişiden geleceği için kabul eder ve yine kendisine bunları yapma hakkını yalnızca o kişiye vermesi, ona duyduğu bağlılığı göstermesi yönüyle önemlidir.

*Kalbim, sana inanıyorum
amacımız aşk, adanmış bir boyunla.*

İçinde devrim sancuları, kalın duygular.

(Çolak, 2020c: 133)

Veysel Çolak'ın aşk anlayışı *Bulmaca* başlıklı bu şiirinde açıkça görülmektedir. Aşk, onun hayatının her döneminde etkili bir unsurdur. Kalbinde aşka, devrimci kişiliğiyle birlikte, bir bütün olarak yer vardır. Bu şiirde de kendisini aşka adanmış militan bir kişiliğin varlığı açıkça görülür.

Ayrıca onun ideolojisi, bir bakıma aşkıyla bütünleşmiştir. Bu anlamda ideolojik tavrını aşktan ayrı düşünmemek gerekir.

*Biliyorum, ölürüm
bir an beni düşünmese, ben onu düşünmesem.*

(Çolak, 2020c: 307)

Kalbi Yüzünden adlı şiirin son iki dizesi ele alınca öznenin, her an düşünmekle meşgul olduğu ve olmak istediği birinin varlığı görülür. Bu, “âşık olma hâli”nin bir gerekliliğidir.

Ayrıca bu dizelerde bir etkilenme sezilir. Bu iki dize, Turgut Uyar'ın *Acıyor* isimli şiirinde geçen:

*sevgim acıyor
Kimi sevsem
Kim beni sevse*⁸

dizelerini hatırlatır. Bilinçli yahut bilinçsiz olarak yakın bir üslupla kurulan bu dizeler, sözü edilen sevginin büyüklüğünü açıklamada önemlidir.

*Ne yapsam anılara değiyor
ne yapsam belli oluyor suçlu olduğum
merak ettiğini bilmek kurtarıyor günümü
her şeyi yitiririm yüzünü düşünmesem
bir yer getir aklına, inan ki oradayım.*

(Çolak, 2020b: 67)

Burada, yeniden bir suçluluk duygusundan söz edildiği görülmektedir. Şiir öznesinin unutamadığı anıların hissettirdiği bu duyguyla başa çıkmasının yolu, sevdiği kişinin de onu düşündüğünü bilmesidir. Duyduğu aşk, onu yaşama bağlar. Sevdiği kişinin yüzünü düşünmemeyi kabullenemez. Şiir, şairin hayatından, onu algılayışından izler taşıdığına göre bunlara şaşılmalıdır. Çolak'ın aşk şairi olduğu ile ilgili söylemler, bir bakıma onun aşkı ne denli önemseydiğinin göstergesidir.

*Bunları bil sevgilim
ayrılığın günlüğüne yaz
saklandığımız yerdeyim, unutma
sana dokunurken hiç korkmadım elimin yanmasından.*⁹

Aşk; beraberinde cesareti, cüretkârlığı getirir. Bu sebeple aşkın olduğu yerde korku tanımazlık, anlaşılır bir durumdur. Aşk, acıyı ve yanmayı da göze almaktır. Bunun, aşkın gereği olduğu düşünülür. Bu sebeple şiir öznesi, yanmayı da kabul eder.

Bunları Bil Sevgilim başlıklı şiirden alınan bu bentte aynı zamanda, sevilen kişinin ona ulaşmasının mümkün olduğu, şiir öznesinin dileğinin bu olduğu görülür. Sevilen kişi için aralanan bir kapı vardır. Burada, “saklandığımız yerdeyim” ifadesi,

⁸ Turgut Uyar, **Büyük Saat**, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 2011, s.547.

⁹ Veysel Çolak, **Hatırla Ne Güzeldin**, İstanbul, Hayal Yayınları, 2022, s. 39. [Bundan sonra bu eserden yapılacak alıntılar (Çolak, 2022a:...) şeklinde gösterilecektir.]

aşkın hep bir giz olduğunu da hatırlatır. Bu, onun gözden uzak yaşama isteğini çağırıştırır. Saklanan yer, sevginin paylaşıldığı yer olması sebebiyle şiir öznesi için anlamlıdır. Bu sebeple özne, sözünü ettiği kişinin, özel bulduğu bu yere yeniden gelmesini diler.

Veysel Çolak'ın hayatının ve şiirlerinin temelinde aşka verdiği önem vardır. Sözü edildiği gibi bu, ideolojisinden ayrı tutulmamıştır. Çolak'ın şiirlerinde aşk, bir birliktelik ile yaşamı kurtaracak olma düşüncesinin hâkim olmasıdır. Bu sebeple onun, kurtuluşu aşkta bulduğu görülmektedir. Bir birliktelik, aynı zamanda bir fikri yaymanın yoludur. Aşkla kurulan birliktelik, insanlığın kurtuluşu için atılan bir adım olarak düşünülmüştür.

Birçok şair için aşk, önemli bir esin kaynağıdır. Çolak'ta da bu kavram, onun şiirlerini çoğaltan ve süsleyen bir kaynaktır. Şiir öznesi anlatmak istediklerini genellikle, temelinde bulunan aşk kavramı üzerinden zenginleştirerek anlatır. Buna göre birçok şiirinde esasında tek bir tem olmadığı sonucuna varılabilir. İlk olarak bu temin ele alınması, birçok şiirin temelini bu kavramın oluşturmuş olması nedeniyledir.

1.2. Aşk Acısı, Ayrılık

Aşkın olası neticeleri olan ayrılık, aşk acısı kavramları, evrenseldir. Dünya edebiyatında, şiirlerde sıklıkla rastlanan bu kavramlar, Türk şiirinde de fazlaca yer bulmuştur. Acı, şiirin oluşmasında önemli bir etken olarak görülür. Yaratıcılığa etkisiyle önemsenen bu kavramın, Flaubert'e göre "Her zaman iyi bir sonucu vardır."¹⁰ Şiir, bunun bir örneğidir. Schopenhauer ise "İstirap hayatımızın ilk ve doğrudan konusu olmadıkça varoluşumuz dünyadaki en değersiz ve uygunsuz şey olur (amacından bütünüyle sapar)"¹¹ diyerek acı çekmenin insan yaşamının en temel meselesi olması gerektiğinin üzerinde durur.

Aşk acısı, ayrılık gibi kavramlar, Veysel Çolak'ın da şiirlerinin oluşmasında etkili rol oynamış ve şiirlerinde önemli ölçüde yer bulmuştur. Çolak, bunu:

¹⁰ Gustave Flaubert, **Yerleşik Düşünceler Sözlüğü**, Çev. Sema Rifat, Elif Gökteke, İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2019, s.3.

¹¹ Arthur Schopenhauer, **Hayatın Anlamı**, Çev. Ahmet Aydoğan, İstanbul, Say Yayınları, 2010, s.13.

“Aşk yaşanırken bir doyum getirir, şiir aşkın kendisi olur. Ayrılık daha büyük şiirler getirir bana kalırsa, şairi yazmaya zorlar.”¹²

şeklindeki ifadesiyle destekler. Ayrılık, aşk acısı teminin hâkim olduğu şiirlere, *Dört Ucu Yanık Mektuba Cevaptır* isimli şiirden bir bölüm örnek gösterilebilir:

*çilem sevda çilesidir
varsın örselesin beni.*

(Çolak, 2020a: 52)

Daha önce de sözü edildiği gibi aşk, beraberinde getireceği acı ile birlikte kabul edilir. Çolak'ta da bu, böyledir. Yıpranmayı, üzülmeyi aşktan kaynaklı olduğu için kabul etmektedir. Öyle ki divan şiirinden günümüz şiirine kadar şiirlerde aşk acısı, sevilen kişiden geldiği için hoşnut olunan bir durum olmuştur. Şiir öznesinin burada sarsılmaya hazırlıklı, hatta istekli oluşu da bu sebeptendir.

*Eylemin yanında ayrılık vardı
Gelirsin diye kestim sokakları beyaza
Boyalar edinip adını yeniden yazdım
Aramızda bir aşkın ölüsü var diyemem
Bizim tutkumuzu seven dostlara.*

(Çolak, 2020a: 234)

Ayrılığın ilk meselesi onu kabullenmektir. Zorluk burada başlar. İlk etapta, sevilen kişinin döneceği inancı, kişide belirgin olarak kendini gösterir. Dolayısıyla acının asıl yoğunluğu, kabulleniş aşamasındadır.

Ayrılıktan kaynaklı psikik sancıları atlatmadaki zorluklardan biri de çevrenin tepkisinin ölçülemez oluşudur. Öznenin bu sebeple yaşadığı kaygı, ayrılık sürecini güçleştirmektedir. “Ayrılığın kendisi”nin verdiği acıya eklenen bu kaygı, *Ötesi Yâr* adlı şiirin son iki dizesinde görülmektedir. Şiirin tamamına hâkim olan acı duygusu, son kısımda şöyle dile getirilir:

*Yaşanmamışsa, acısı anlaşılmaz uzaklarda olmanın
Hicran birini sevdi diyen bir telgraf almanın.
Dünyanın bütün suları içilebilir
Yetemez söndürmeye içindeki yangını.*

¹² Çolak, **Som Şiiri Aramak**, s.24.

Onurlu bir sessizlik şimdiki suskunluğum.

(Çolak, 2020a: 234)

Ayrılığın üzerine bir yıkım da öznenin, sevilen kişinin bir başkasına duyduğu sevgiden haberdar olması üzerine gerçekleşmiştir. Bununla birlikte tarifsiz bir acı ile karşı karşıya kalan şiir öznesi son dizede, bu bekleyişi sürdürmeyeceğinin mesajını verir. Bir başkasının belirmesi üzerine sevdiği kadına dönmesi için çağrıda bulunmayı anlamsız bulur, bunu onursuz bir tavır olarak düşünür.

Onu durmadan anımsamak bir kanama mı?

Nereme dokunsanız gül tadında bir sancı.

(Çolak, 2020a: 382)

Kanama isimli şiirin son iki dizesinde yine bir yokluktan, onun getirdiği acıdan söz edilmiştir. “Kan” kelimesinin kullanılışı, acının yoğunluğunun keskin bir biçimde dile getirilmesi isteğindendir. Geçmişe dönmenin, istenmeyen hatıraları canlandırması anlatılmıştır. “Acının dokunduğu her şey hatıra mertebesine terfi eder.”¹³ Bir anı olarak özcede kalan da o aşkın acısıdır. Ayrıca bu hatırlayışın sürekliliğine vurgu vardır. Bu da henüz devam eden bir aşkın işaretidir.

Yukarıda sözü edilen acıdan hoşnut olma durumu, son dizede görülmektedir. *Gül tadında bir sancı* ifadesi, şairin duyduğu acıyı güzellediğini göstererek ondan şikâyetçi olmadığını düşündürür.

*Ansızın bir kanama olmalı beni düşünmen
bir zamanlar vardın sen
şimdi kemiren bir yanılsama.*

(Çolak, 2020c: 14)

Burada, öznenin duyduğu acıyı, sevilen kişinin de duyması isteği vardır. Birlikte geçirdikleri zamanlar ve tüm anıları, karşıdakinde de tarifsiz bir üzüntüye yol açmalıdır. Bu, bir yönüyle öznenin kendisine duyulan sevgiyi görmek istemesidir.

¹³ Emil Michel Cioran, **Zamana Düşüş**, Çev. Haldun Bayrı, İstanbul, Metis Yayınları, 2020, s.97.

Son iki dize ise öznenin, bir zamanlar belki varlığı ile yaşama bağlandığı kişinin hayatındaki konumunu yanlış algıladığını düşünmesinin getirdiği ruhsal yıpranışla açıklanabilir. Tüm bunlar bir bakıma, hassas bir ruhun sahibi olan Çolak'ın kendini şiirle ifade etmesidir.

*Şimdi ince bir anıya yaslayıp başımı
söküliyorum senden. Ağzımla beslediğim aşk
artık bir uzaklığın yakın ucunda.
Yüzünden akıp duran ırkılış bana ne kadar kül
ne kadar yangın...*

(Çolak, 2020c: 37)

İçimiz Yer Değiştirirken isimli şiirden alınan bu bentte yine anılara dönen bir özne profili vardır. Şiirlerde geçmişe sıklıkla vurgu yapması, zihnin acıları kaydederek belirli zamanlarda bunu bir esin kaynağı olarak kullanması nedeniyledir.

“Aşk gibi sonsuz umut ve beklentilerle başlayıp hiç şaşmadan yıkılan bir başka faaliyet ya da yatırım”¹⁴ yoktur. Burada, ne denli zor olursa olsun ayrılığı kabullenmiş ve beklemeyi bırakmış bir öznenin varlığı görülür.

*Göğsünde gidenin bıraktığı aralık
anılar gümüş, yaşamak ağır
her yerde hangi sevgili kolayca unutulur*

(Çolak, 2020c: 155)

Giden kişinin yeri, seven için bir boşluğu işaret eder. Şiir öznesinin burada “aralık” ifadesinden kastı bu boşluktur. Bu durumda yaşamak zorlaşacak, anlamsızlaşacaktır. Şiir burada, şair için kurtarıcı bir rol oynar. Sitemini, acısını, aşkını bu yolla ifade ederek çıkmazda bir yol aramaktadır.

Şiir öznesi, unutmanın mümkün olmadığına inanır. Sevddiği kadını düşünmeden/düşlemeden yaşamının, onun bildiği bir yolu yoktur. Onun, çaresizlikle bir çıkış araması bu nedenle.

Aşk acısı ve ayrılıklar Veysel Çolak için, onun şiirini çoğaltan kavramlardır. Bunlar; yaşadıklarından, deneyimlerinden bağımsız düşünölmeyecektir. Ayrılıkları, düş

¹⁴ Erich Fromm, **Sevme Sanatı**, Çev. Işitan Gündüz, İstanbul, Say Yayınları, 2000, s.14.

kırıklıkları, umudunu yitirdiği durumlar, şiirlerinde sanatsal bir üslupla yer almıştır. Yaşamın özünde bulunan bu kavramlar, Veysel Çolak'ta ve genel olarak tüm şairlerde, şiirin oluşmasında esin kaynağı durumundadır.

2. Başkaldırı

İsyan ve başkaldırı kavramları, toplumcu şairlerin şiirlerinde önemli bir rol oynar. Burada esas mesele şairin bu kavramları işleyişte, şiir özelliği taşıyan metinler oluşturmayı başarmasıdır.

“Sosyal bünyedeki haksız ve dengesiz gelişmeler, fertleri veya belirli grupları bu haksızlıklara karşı çıkmaya zorlar.”¹⁵ İnsanı (daha özelde işçi ve emekçiyi), onun eşit şartlarda ve özgür yaşamasını önemseyen şairin, gördüğü eksikliklere sessiz kalması beklenemez. Veysel Çolak'ın şiirlerinde beliren başkaldırı, onun yaşama şiirle direnmesi olarak değerlendirilebilir.

Veysel Çolak'ın şiirinin, onun ideolojisini yansıttığının, bundan bağımsız düşünülmemeyeceğinin bahsi daha evvel yapılmıştı. Onun toplumu önceleyen tavrı, şiirlerinde yükselen sesiyle yer bulur. Yaşadığı olayların ve bulunduğu ortamların etkisiyle kaleme aldığı şiirler, yer yer onun “şiiri kavgayla buluşturma”sı¹⁶ olarak nitelendirilebilir. Özellikle *Terin Yaktığı Bir Yaradan* ve *Günlerin Yağmurunda* adlı eserleri bu minvalde değerlendirmeye alınırsa, onlarda lirik/romantik unsurlar göze çarpsa da bu iki kitabında anlatmak istediklerini daha gür bir sesle ve açıkça anlattığının altı çizilmelidir. İlk eserleri olan bu kitaplar, şiir bilgisinin daha az kullanıldığı, daha çok sloganik şiirlerin bulunduğu kitaplardır.

2.1. İşçi Hakları ve Emek

Sosyalizm, işçi hakları ve emeği ön plana çıkarır. Şiir ise ideolojileri yansıtmada bir imkân olarak düşünülür. Bu sebeple “...ertelenemez bir ideolojik kriz yaşayan toplumun son sığınağı”¹⁷ olduğu da dile getirilen şiirin, sosyalist şairler için zaman

¹⁵ Ramazan Korkmaz, *Sabahattin Ali İnsan ve Eser*, İstanbul, Kesit Yayınları, 2016, s. 144.

¹⁶ Bahtiyar Aslan, *Türkçenin Nöbetini Tutmak Zeynel Beksaç ve Şiiri*, İstanbul, Kesit Yayınları, 2019, s. 150.

¹⁷ Terry Eagleton, *Eleştiri ve İdeoloji - Marksist Edebiyat Teorisi Üzerine Bir Çalışma*, Çev. Savaş Kılıç, İstanbul, İletişim Yayınları, 2018, s.124.

zaman işçinin ve emekçinin haklarından söz ederken bir araç niteliğinde olduğu düşünülmüştür. Nâzım Hikmet Ran, Pablo Neruda gibi birçok isim, şiir ve ideolojinin aynı yerde olduğu eserler vermişlerdir.

Veysel Çolak da işçi hakları ve emeğe oldukça önem gösterir. Onun “...kalemi emekten yana yazar.”¹⁸ Emeğe, gereken önemin gösterilmediği durumlarda başkaldırıyı bir seçenek olarak benimser. Çolak’ın, işçi hakları ve emeği savunduğu şiirler, Marksist öğretileri işaret eder.

“Marksizm, tarihsel bakımdan, insanın doğaya karşı mücadelesini açık seçik hâle getiren insan faaliyetinin bir biçimiyle, modern büyük sanayiyle ve onun yol açtığı tüm problemlerle bağlantılı olarak ortaya çıkmıştır. Marksizm, aynı zamanda, bu modern toplumun çelişkilerini kendinde özetleyen yeni bir toplumsal gerçeklikle: proletaryayla, işçi sınıfıyla da bağlantılı olarak formüle edilmiştir.”¹⁹

Modernizmin kaçınılmaz sonucu olan Marksizm ile birlikte kentlerde burjuva ve işçi sınıfı ortaya çıkmıştır. Bu işçi sınıfı, metropolün dışında yaşar ve kentin modern imkânlarından yararlanamaz. İşçi sınıfı taşradan kente, kapitalizmin üretim çarkına, ihtiyaç olduğu için gelir. Marksizmin ilkelerini benimseyen bir şair olarak Çolak, sözü edildiği üzere -kentin, bu düşüncelere göre bir kesim için olumsuzluklarla örülü yönlerine de vurgu yaparak- daha çok işçi hakları ve emeği gözetir.

*Ovaların ve kıyıların sessizliğine sorulurduk.
Yaşamadan var olabilir miydik
bir grevin heyecanını,
bana ne diyebilir miydik bir işçinin
kanayan yarısından?*

(Çolak, 2020a: 16)

Şafağın Yeri Gibi adlı şiirinden alınan bu bentte şiir öznesinin, insani duyarlılığının göstergesi olarak işçinin, emekçinin yanında bir tavır sergilediği görülmektedir. İşçinin problemlerini görmezden gelerek yaşamının mümkün olmadığını ifade eden öznenin bu tavrı, düzyazılarından alıntılarla değinildiği üzere, Çolak’ın

¹⁸ Nurşen Kaygısız “Veysel Çolak Şiirinde Emek” (Haz. Hatice Eğilmez Kaya), **Veysel Çolak Şiir Diye Bir Kelime**, Ankara, Akdoğan Yayınevi, 2022, S.189.

¹⁹ Henri Lefebvre, **Sosyalist Dünya Görüşü Marksizm**, Çev. G. Doğan Görsev, İstanbul, Yordam Kitap, 2009, s.18.

yaşamı algılayışının temelindeki “insanı Marksist bir yaklaşımla önceleyen tutumu” sebebiyledir. Bir tepki olarak grev, işçinin yani insan haklarından yana olmanın gerekliliği şeklinde açıklanabilir. Veysel Çolak da taşradan gelip kentte yaşamıştır. Dolayısıyla şiirlerini oluştururken işçi ve emekçilerle empati kurduğu da görülmektedir.

“Toplumsal nitelikli bütün hareketleri bir ‘baskı’ unsurunun yeşerttiğini ve bunun da ‘başkaldırıyı’ beraberinde getirdiğini”²⁰ söylemek mümkündür. Burada *Bir işçinin kanayan yarası*’nın baskı sonucunda ortaya çıktığı söylenebilir. Şiir öznesinin yaklaşımı, bu baskıya duyarsız kalınmamasını gerektirir.

İlk kitabından alınan şiirdeki açık anlatımı ve sloganik dizeleri, Veysel Çolak’ın bu şiiri gençlik döneminde yazmış olmasıyla açıklanabilir. Onun, bu dönemde ideolojik olaylarla iç içe olduğu bilinir. Şiirlerindeki bu tutum, gençlik dönemlerinde duyguların daha yoğun hissedilmesiyle de ilgilidir. Bu sebeple şiirlerinde daha yüksek bir ses ve keskin tavır vardır.

*Makine ve gürültü giriyor hayata,
teri ve iş kazaları
bir de sömürsü bol olan bu yerde
bileklerin zinciri reddedişini düşünmüş olmalısın.
Gökyüzüne savrulacak bir İngiliz anahtarı taşımak
ilk grevi bilerek yaşamak kadar
ciddi bir iştir,
hayatı ciddiye alışım anlaşılсын.*

(Çolak, 2020a: 13)

Şiirde, makine kullanımı ile birlikte artan iş kazalarına dikkat çeken şiir öznesi, sömürülere ve insanların özgür olamadıkları yaşama karşı bir duruş sergilemektedir. Şiir öznesinin; işçilerin, emeğinin karşılığını alamamasından, onların yaşam şartlarının kötülüğünden duyduğu rahatsızlık, Çolak’ın bu konudaki hassasiyetini şiirle dile getirmesidir.

Ayrıca şiirin son üç dizesi, Nâzım Hikmet Ran’ın *Yaşamaya Dair* şiirini hatırlatır:

²⁰ Taner Namlı, “Ataol Behramoğlu’nun Şiirlerinin Tematik ve Yapı Bakımından İncelenmesi”, **Yüksek Lisans Tezi**, S.B.E., Fırat Üniversitesi, Elazığ, 2004, s.22.

*Yaşamayı ciddiye alacaksın,
yani, o derecede, öylesine ki,
mesela, kolların bağlı arkadan, sırtın duvarda,
yahut, kocaman gözlüklerin,
beyaz gömleğinle bir laboratuvar
insanlar için ölebileceksin,
hem de yüzünü bile görmediğin insanlar için,
hem de hiç kimse seni buna zorlamamışken,
hem de en güzel, en gerçek şeyin
yaşamak olduğunu bildiğin halde.²¹*

Her iki şairin de yaşamı, yaşamayı ciddiye almalarını ifade biçimleri benzerdir. Bütün ideolojiler, ideolojik hareketler, isyanlar, insanı merkeze aldığını iddia eder. Buna göre isyanın, yükselen seslerin temel meselesi; işçinin/emekçinin insani şartlarda yaşamasının öncelenmesidir.

*Alıp götürüyor gene yaralı içli sözler
Ölürken insan için ölmeli
Fabrikalar demir, toprak araç, anıdır uçurumlar
İnsan bıçaklanmış sorudur, tarihi bilinmeli
Yeterlidir besbelli bir yaralı kuşun acısını anlamak
Sokaklar dolar, namlu eğilir yoksa delirmeli mi?*

Aşk solduran dünyada ne yok ki değişmeli.

(Çolak, 2020a: 254)

Sorudan Kan Sızıyor isimli şiirden alınan bu bölümde, yine her durumda insan için yapılması gerekenler olduğuna vurgu vardır. Şiire; söz konusu durum ölüm de olsa, insan için, yani insan hakları için bu cesarete sahip olunmalıdır, şeklinde bir düşüncenin hâkim olduğu görülür.

Dünya öyle bir hâldedir ki yaşamın en canlı, heyecan verici duygusunu, yani aşkı dahi solduracağı düşünülmektedir. Böyle bir yerde, şiir öznesinin değişimi talep ettiği pek çok durum mevcuttur.

*işçiler yeniden başlatıyor günü
içlerinden biri ne fışıldar ürettiği silaha?*

*Sadece bu soru dünyayı terletiyor
uzanırsak birbirimize ellerimiz oluşur.*

²¹ Nâzım Hikmet Ran, **Bütün Şiirleri**, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 2008, s.906.

(Çolak, 2020c: 132)

Burada, silah ifadesinin kullanımı dikkat çeker. Silah, ölmeye ya da öldürmeye işaret eder. İşçi burada, insanların ölümüne sebep olacak bir araç olan silahı yapmakla meşguldür. Şairin genel mantığı, işçinin silaha barış fısıldadığını düşündürmektedir.

Son dizede ise şiir öznesinin birlik, beraberlik çağrısı görülür. Mevcut tüm problemler için öncelikle birlik ve beraberliğin oluşması gerektiği kastedilir. Bu sayede sorunlar aşılar hâle gelebilecektir.

*İyi olmak için hiçbir neden yok
işçiler orda yanıyor hâlâ
meydanlarda gülen suratlar
öfkeleri pörsümüş, hüznüleri sahte
fotoğraflar fiyakalı, sözde 1 Mayıs.²²*

İlk şiirlerinden son şiirlerine kadar işçi ve emekçilere dair yazan Çolak'ın, son şiirlerinden biri olan *Bütün Acılar Birleşin* adlı şiirine bakıldığında aynı tavrı sürdürdüğü görülür. Onların problemi, şiir öznesinin de problemidir. Fakat artık işçi ve emekçilerin haklarını savunduğunu söyleyenlerin samimiyetsiz olduğunu düşünmesi, şiir öznesinde bir huzursuzluğa yol açmıştır.

Veysel Çolak, daha önce sözü edildiği gibi insanın, daha doğrusu işçi ve emekçinin sorunlarını işaret ettiği pek çok şiirin sahibidir. Bunu şiir yoluyla dile getirmeyi, bir anlamda gereklilik olarak düşünmüştür. Düzyazılarında sıklıkla barış ve adalet isteğiyle insanın özgürlük ve refah içinde bir yaşam sürmesinin gerekliliğine değinmektedir. Ancak bunların şiirlerinde genel itibarıyla işçi sınıfı ve emekçilerle sınırlandığı, Çolak'ın onların haklarını savunmakla ön plana çıktığı görülür. Özellikle *Terin Yaktığı Bir Yaradan* isimli eserinde “işçi, grev, ateş, kömür, demir” gibi kelimeleri sıklıkla kullanmıştır. Yine *Günlerin Yağmurunda* adlı eserinde yoğun bir şekilde isyan, başkaldırı temalarına rastlanır.

²² Veysel Çolak, *Ölümcül Aşklar Tarihi*, İstanbul, Hayal Yayınları, 2022, s.60. [Bundan sonra bu eserden yapılacak alıntılar (Çolak, 2022b:...) şeklinde gösterilecektir.]

Sonuç olarak, insan gereksinimlerine ve güçlerine dair toplumsal ve tarihsel bir açıklama içeren ve bunun tarihsel bir hümanizm biçimi olduğundan söz edilen²³ Marksizmin ilkelerini benimseyen Veysel Çolak, sıklıkla işçi ve emekçinin yanında olduğunu belirtmiş, şiirleriyle de bu düşüncelerini sanat eseri olarak toplumun beğenisine sunmuştur.

3. İnsan

Yaşamın temelini insan ve ona ait duygu ve durumlar oluşturur. Veysel Çolak'ın tüm şiirlerinin temelinde insana dair bazı düşüncelerin varlığı ve ona isyanı görülür. Çolak'ın şiirleri bireysel olarak nitelenmez. Onda, toplum için yazan bir şiir öznesi vardır. Yani lirik bir üslupla toplumu esas alarak yazmıştır. İnsana duyduğu sevgi onda; insanın, çoğunlukla işçi ve emekçinin, gerekli yaşam standartlarına ve özgürlüğüne sahip olması dileğiyle kendini gösterir. Bununla birlikte şiirlerinde insanı, insan olmayı çeşitli yönleriyle anlatmıştır.

*Her insan tuzaktır kendine, çöl soğukluğudur
Her insan ilaçtır kendi yarasına.*

(Çolak, 2020a: 389)

Bu dizelerde, insanın çeşitli duyguları ve gücü kendi içinde barındırdığı ifade edilmektedir. Esas olan, insanın yaşamını konumlandırmak istediği yerdir. İnsan, kendisini bile isteye ateşe atabilir. İçinden çıkılmaz türlü ruhsal sorunlara ev sahipliği yapmaya istekli olabilir. Aynı insan, kendini iyi edecek güce de sahiptir. Ona olacakları yönlendirme gücü de yalnızca insanın kendisinde bulunmaktadır. Dolayısıyla burada bireyin güçlü oluşuna ve kendini yönetebilirliğine vurgu yapılmıştır.

*Biri geliyor, seviniyorum
bakıyorum ki cepleri yalan dolu.*

*Biri daha geliyor
yanında taşıyor karanlığını.*

*Ordakini iyi tanırım, kalpazandır
güldüğüne bakma, kırmak gerekir ağzını burnunu.*

²³ Sean Sayers, **Marksizm ve İnsan Doğası**, Çev. Şükrü Alpagut, İstanbul, Yordam Kitap, 2008, s.22.

*Onunla konuşma, dikkatli ol
sadece kirletir kelimeleri.*

(Çolak, 2022b: 9)

*İnsan Diken*i adlı şiirden alınan bu bölümde şiir öznesi, şiirin başlığıyla bağlantılı olarak, insanın; yalancı, riyakâr, karamsar, sahtekâr yönlerine vurgu yapmıştır. Özne için insanlarla kurulan iletişim, düş kırıklığıdır. Burada aynı zamanda insanları gözlemlemekte olan bir özne görülmektedir.

İnsanı açıklaması yönüyle Veysel Çolak'ın *İnsan Çeşitlemesi* isimli şiiri önemlidir. Beş ayrı alt başlığa ayırdığı şiirin her bir başlığıyla insanı, farklı yönleriyle nitelemiştir.

I. Cellat

*İnsan dediğin alacalı bulacalı bir yalan
sınırları zehirli, içinde boğucu kalabalık
kendine ödünç ama farkında değil
sıkıntılı, hayata dalgın, hep öldürücü kurduğu devlet.*

*Akrep besler, her cinayetten sonra bir ölüyle sevişir
onun yüzünden sokaklar tehlikeli, koyu karanlık
korkudur çocuklara dayattığı kirli oyuncak.*

(Çolak, 2020c: 218)

Şiir öznesi burada, alt başlıktan da anlaşılacağı üzere insanın öldürücü, kötümser yönlerine vurgu yapar. Dizelere göre insan ilişkileri, yalanla iç içe ve zehirlidir. Sınırlı bir zamana sahip olan insan, kendisini bir bilinçle şekillendirememektedir. İnsanın kötücül yanı, dünyanın yaşanır, tehlikesiz bir yer olmasına engel teşkil etmektedir.

Oyuncak, çocukların zamanlarının büyük çoğunluğunu kaplayan bir nesnedir. Burada, insanlarda dış dünyadan ya da kendi iç dünyalarından kaynaklanabilecek²⁴ olan korku duygusu, oyuncağa teşbih edilerek korkunun çocukların hayatında ne denli yer bulduğu anlatılmak istenmiştir, denebilir. İmgelerle yazılan bu şiirde, şiir öznesinin kendi hakikatlerini dile getirdiği görülür.

²⁴ Fatih Arslan, *Kırılan Işık Olsun – Sezai Karakoç Şiirinde Işık / Gölge Hâlleri & Etkilenmeler...*, Ankara, Akçağ Yayınları, 2019, s.7.

II. Militan

*Yağmur bilir ırmağın beklediğini
bir bir açılınca kapanmış yaralar
çoğalır atların rüzgârı, uyanır ateşe uçan kuşlar.*

(Çolak, 2020c: 218)

İkinci olarak ele alınan insan tipi militan başlığı altında verilir. Burada yağmur, birey olarak ele alınırsa ırmak da toplumsal hareketlilik olarak düşünülebilir. Birey topluma katılır ve *çoğalır atların rüzgârı, uyanır ateşe uçan kuşlar*, ifadesine göre eylemlere çoğalarak devam edilir.

III. Anne

*Gene gün başlıyor, toprak dürişt, sonsuzluk iyi
dışarıda sütçünün sesi, çocuklar susam tanesi
evde çayın çoğalan buğusu, annenin güler yüzü.*

(Çolak, 2020c: 218)

Üçüncü insan tipi annedir. “Her kadının bir gün anne olacağı ve her kadının anne olmak isteyeceği varsayımı ile annelik kadınlığın temel parçası olarak”²⁵ nitelendirilir. Burada, toplumda kadının önemli bir parçası olarak nitelenen annelik duygusundan hareketle onun, şefkati ve anaç olması yönü ile güler yüzlü oluşuna dikkat çekilmiştir. O, kişiyi “... hayata hazırlayan, koruyan bir çeşit sığınaktır.”²⁶ Annenin aileyi toparlayıcı, koruyucu olması önemlidir. *Evde çayın çoğalan buğusu* ifadesi, onun aileyi bir çay buğusu etrafında birleştirmesi olarak düşünülebilir. Anne, şiirde genel olarak olumlanır yahut cefa çeken kadın olarak ele alınır. Burada onun, *çayın çoğalan buğusu* ifadesinden hareketle evi ısıtan, aile bütünlüğünü koruyan hâli gösterilmiştir.

IV. Bekleyen

*Uzakta, fırtınaya yakın bir kavşaktasın
kayboluyorsun içinde bir tohumun
bulutlar sana koşuyor o günden sonra.*

²⁵ Büşra Alparslan, “Nesiller Arası Aktarımda Kadınlık ve Annelik İnşaları”, **Doktora Tezi**, S.B.E., İstanbul Üniversitesi, İstanbul, 2020, s. 78.

²⁶ Ahmet Faruk Güler, “Cemal Süreya’nın Şiirlerinin Tematik ve Yapı Bakımından İncelenmesi”, **Yüksek Lisans Tezi**, S.B.E., Fırat Üniversitesi, Elazığ, 2004, s.60.

*İzin vermedim güneşin batmasına
cemreler düştü ama ben burada senden önce çatladım
bahçenizde bir sarmaşık olarak buldum kendimi.*

(Çolak, 2020c: 219)

Dördüncü insan tipi, bekleyen olarak belirlenmiştir. Burada, sevilen birini bekleyen bir şiir öznesi görülür. *İzin vermedim güneşin batmasına* ifadesi ile ümitvar bir öznenin varlığı ön plandadır. Sarmaşık burada, onun bulunduğu yeri kaplayarak o yerin, dünya ile ilişkisini kesmesine sebep olduğuna kasıtlı kullanılmıştır. Şiir öznesi de bu bağlılıkla beklediği kişiye olan sevgisini ifade etmiştir.

V. Kaçak Yolcu

*Taş yontmayı bir akarsudan öğrendim
dünya oldum, yuvarlanıp durdum insandan insana
bekledim, bekletildim; kuşların nöbetini tuttum
zamanı kırdım, saat dursun istedim herkes gidince
benden daha yalnızdı, daha karışık
geride bırakılan eşyalar ve evlerin büyüyen boşluğu.*

(Çolak, 2020c: 219)

Son olarak *Kaçak Yolcu* başlığı ile öznenin, insanın dünyadaki yolculuğunu ben merkezli olarak anlattığı görülür. *Taş yontmayı bir akarsudan öğrendim* ifadesi ile insanın amacına ulaşmasında sabrın, azmin/sürekliliğin ve ısrarın önemine vurgu yapılır. İnsan, aynı zamanda bir önceki kısımda da sözü geçtiği gibi bekleyendir. Yine öznenin kendi yalnızlığını eşyalar üzerinden açıkladığı görülür. Şiirin son üç dizesi, bir evde yalnız kalmanın, herkes gittikten sonra daha görünür ve yıpratıcı olduğunu düşündürebilir.

Görüldüğü gibi *İnsan Çeşitlemesi* adlı şiirde insan, farklı kimlikleriyle açıklanmıştır. İnsan türlü nitelikleriyle; cellat, militan, anne, bekleyen ve yolcu kavramlarıyla özdeşleştirilmiştir. Bunlar, insanın dünyada kendini biçimlendirişleriyle ilgilidir.

*Koşmuyorsa bir insan çığlığına, ayaklarım da kopsun
dünya kadar oldu içtiktikçe büyüyen kulaklarım
rüzgârdı ama kimseye ulaşamadı sesim.*

*Bu fotoğrafa iyi bakın
artık insan değil onda gördükleriniz
aynaya bakınca korkutmasın sizi orda görünen
dışarı çıkmadan pencereden kolaçan edin ortalığı
düşünerek bakın, sorgulayarak olan biteni
ben öyle yapıyorum ve düşmanım kendime
ne kötü, bir duvarda yer alan bir taş bile değiliz.²⁷*

Veysel Çolak'ın insan konusundaki duyarlılığı burada da görülmektedir. Her an yardım bekleyişinde olan birileri vardır ve özne bu isteklere karşılık veremediği durumlar için kendisini affedemez. Dünya, şiir öznesinin duymak istemediği sesler ve görmek istemediği manzaralar ile doludur. Bunlara tepki gösterdiği durumlarda da sesi bir karşılık bulmamıştır.

Şiir öznesi, insanı önemseyişini, ona karşı korumacı bir tavır sergileyerek göstermiştir. Düşünerek ve her şeyi sorgulayarak yaşamının gerekliliğine vurgu vardır.

Nihâyetinde burada şairin, insanı kişisel yorumlarıyla açıkladığı şiirleri görülmektedir. Aynı zamanda Veysel Çolak'ın şiirlerinin temelinde; insanın, esasında işçi sınıfı ve emekçinin, özgürlük ve refah içinde bir yaşam sürmesinin gerekliliğine vurgu vardır. Marksizm'in ilkeleri doğrultusunda oluşturduğu metinleriyle şair, insanı, işçi ve emekçilerin haklarını savunmayı esas alan şiirleriyle ön plandadır. İnsanın inandığı ilkelerle gösterilmesi²⁸ burada, Çolak'ın insanı/işçiye önemseyen tavrıyla bilinmesini açıklar. Şairin insana isyanı da onu önemsemesi sebebiyledir.

4. Erotizm

Veysel Çolak'ın şiirlerinde, 3. şiir kitabı *Aşkolsun*'da bulunan *Sağanak* isimli şiirden itibaren aşkın bedenle ilişkilendirilerek tinsel bir kavram olmanın dışında vurgulandığı görülür. Özellikle 2013'te yayımlanan *O Zaman Bitti* adlı kitapta erotik şiirlerine yoğun olarak rastlanır. Veysel Çolak, erotizm hakkındaki düşüncelerini ve bunun şiirlerine yansımaları şöyle açıklar:

“Aşkın önemli bir ögesi olan erotizm, bireyin yaşantısında bir ayrıntı değil, aksine belirleyici bir öge. Bunu hep aklımda tutmama karşı, bir hayli geç kaldım erotik şiirler yazmakta. Belki de bu

²⁷ Veysel Çolak, *İnsan Denen Cehennem*, İstanbul, Hayal Yayınları, 2021, s.9.

²⁸ Epiktetos, *Söylevler*, Çev. Birdal Akar, Ankara, Divan Kitap, 2013, s. 245.

yüzden yoğun olarak erotik şiirler yazmaya başladım.”²⁹

Şairin ilk iki kitabı, daha önce sözü edildiği gibi, genel olarak sloganik, amacın ifadesi olan şiirlerden oluşmaktadır. Daha sonrasında bu tavrını sürdürmeye devam etmesine rağmen bireysel temaları da işlemeye başladığı izlenir. Veysel Çolak’ın erotizm ile ilgili ifadesi, Bataille’nin ilgili düşünceleri ile benzerlik gösterir:

“Her insan, doğuşundan itibaren yasaklarla donatılmış bir cinsellikle baş başa bir yaşam sürdürür. İnsan cinselliği ölümle son bulur. Erotizm, içinde yasakları taşımasına rağmen birey için en önemli özgürlük ve mutluluk alanıdır.”³⁰

Veysel Çolak da erotizmin insanda yaşamı boyunca önemli bir yerinin olduğunu vurgular. Onun, bu düşünceyle yazmakta geç kaldığının altını çizerek erotik şiirler yazmaya yöneldiği görülür.

*Başlattığımız o sabahların gecesi yoktu
O gün yaktık dünyanın bütün ateşlerini
İki yangın kavuştu birlikte gülmedik mi?*

(Çolak, 2020a: 153)

Şiirde İkinci Yeni’ye benzer bir üslupla ele alınan cinsellik, Bataille’nin de ifade ettiği gibi, mutlulukla sonlanacak bir durum olarak vurgulanır. “Erotizm, cinselliğin üremenin hizmetinde bir araç olmaktan çıkıp bizzat kendisinin amacı hâline geldiğinde başlar.”³¹ Burada da hazzın ön plana çıkarıldığı görülmektedir.

*Kasığından öperken sevgiliyi
Anımsamadaki uzaklık
Bir utku gibi girer araya.*

(Çolak, 2020a: 327)

Bu şiirde yine İkinci Yeni etkisi görülür. *Anıları Bırakmak* şiirinden alınan bu bölümde şiir öznesinin, Cemal Süreya’nın *Sayım* şiirini hatırlatma isteği belirgindir. Bu şiirde genel olarak, Cemal Süreya’nın erotik şiirlerine göndermeler vardır.

²⁹ Çolak, *Şair, Şiir, Hayat*, s.74.

³⁰ Georges Bataille, *Erotizm*, Çev. Mehmet Mukadder Yakupoğlu, Ankara, Onur Yayıncılık, 1993, s.3.

³¹ André Comte-Sponville, *Cinsellik, Aşk ve Ölüm*, Çev. Canan Özatalay, İstanbul, İletişim Yayınları, 2013, s.186.

*Koyulaşır uykusu dünyanın, aşk bir daha başlatır seni
çizilir kıyılardan, denizin dolar sana, kanım sevinir.*

(Çolak, 2020c: 17)

Erotizm, Veysel Çolak'ın şiirlerinde yer yer doğaya ait unsurlarla açıklanan ifadelerle dile getirilmiştir. Şairin -genel görüş çerçevesinde, özellikle bulunduğu toplum içerisinde yüksek sesle- “ifade edilemezi ifade eden”³² olarak kabul edilmesi, şiir öznesinin cinsel isteklerini sanatlı ifadelerle ele alışını açıklar.

*Gövdem ayaklanan bir bahar dalı
uzandım o denizin üstüne ve çoğaldı yıldızlar
okyanuslar doluverdi içime.*

*Rüzgârla sevişti adam, kadın suyla buluştu
eskitildi bulutlardan bir yatak.*

(Çolak, 2020c: 137)

Sokak, Kedi ve Çocuk başlıklı şiirden alınan bu bölümde, cinselliğin düşünsel ifadelerinden ziyade yaşanmışlıkların ifadesinin görüldüğü söylenebilir. *Bulutlardan bir yatak* tamlamasıyla şiir öznesinin anımsayışında, eşsizlik düşüncesi belirginleşmiştir.

*Taşları yontukça seni buldum
sevişince açtı gelincik, yeşerdi ova
indirince beni saklı kıyına
ve “görünce içimi”, ansızın başlayan büyü
sızdı yüzünün kırmızısından
sırtıma gömüldü tırnakların.*

(Çolak, 2020c: 163)

Cinselliğin büyüüne ve “... uç derecede canlılık içeren”³³ hazza vurgu yapılan dizelerde, yine doğaya ait unsurların insan bedenine teşbih edilerek anlatıldığı görülür. Aşk, cinsellikle birlikte bir bütün olarak düşünülmektedir.

Veysel Çolak'ın aşkla başladığı şiirlerinde zamanla, bedensel arzuların açığa çıktığı görülmektedir. Şair, yaşamın bir parçası olan cinselliğin şiirlerde de yer almasının gerekliliğine vurgu yaparak erotik şiirler yazmayı önemseyen belirtir. Bu

³² Jean-Paul Sartre, **Öznellik Nedir?**, Çev. İnci Malak Uysal, İstanbul, Can Sanat Yayınları, 2018, s. 125.

³³ Michel Foucault, **Cinselliğin Tarihi**, Çev. Hülya Uğur Tanrıöver, İstanbul, Ayrıntı Yayınları, 2007, s.155.

sebeple 3. şiir kitabından itibaren şiirlerinde erotizmi görmek mümkündür. Onun, şiirlerinde erotizmi ele alış biçimi, sözü edildiği gibi İkinci Yeni şiirini hatırlatır.

5. Yalnızlık

Yalnızlık kavramı, birçok edebi anlatıda, özellikle şiirlerde sıkça yer bulmuştur. Irvin D. Yalom, yalnızlığı şu ifadeleriyle açıklar:

“İnsan kişiler arası yalnızlığı, yakın sosyal etkileşime olanak veren sosyal becerilerden ya da kişilik yapısından yoksun olması hâlinde yaşar. Kişinin içindeki yalnızlık ise benliği oluşturan parçaların birbirinden kopması hâlinde, örneğin insanın duygularını bir olayın anısından koparıp ayırdığı zaman olduğu gibi, ortaya çıkar.”³⁴

Buna göre yalnızlık, iki farklı şekilde ele alınabilir. Her iki durumda da ruhsal yıpranışlar, insan yaşamını önemli ölçüde etkiler.

*Yaz Parkı'na da gidemiyorum
Masamızda her gün çoğalan bir yalnızlık
Yürünmeyen yollar diken içinde. İçilmiyor ki
Seni ortak edemediğim sigara ve çay.
Anlamadan yürüdüğün bir yol var
Bu çığlık ondan
Bir taş daha düşüyor bir taş daha
Tamamlamak istediğin duvardan.*

Hani bir köprü yapacak kadar gecikecektin?

(Çolak, 2020a: 180)

Buradaki yalnızlık, bir özlemle bağlantılıdır. Bu yalnızlık giderek artmakta, şiir öznesi “yalnızlıklar içinde yol alan biri”ne³⁵ dönüşmektedir. *Sevgin, Ayrılığa Bir Tokat* başlıklı şiirden alınan bu dizelerdeki yalnızlığın sebebi olan noksanlık, çığlıkla ifade edilmiştir. Aynı zamanda şiir, yalnızlık hissine sebep olan kişiye karşı isyanın, istifham sanatı ile dile getirilmesiyle sonlandırılmıştır.

³⁴ Irvin D. Yalom, *Aşkın Celladı ve Diğer Psikoterapi Öyküleri*, Çev. Handan Saraç, İstanbul, Remzi Kitabevi, 1995, s.8.

³⁵ Sigmund Freud, *Sanat ve Sanatçılar Üzerine*, Çev. Kamuran Şipal, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 2001, s.163.

Burada, yukarıda tanımı yapılan “kişinin içindeki yalnızlık”tan söz edilmiştir. Veysel Çolak’ın şiirlerinde her iki yalnızlıktan da söz etmek mümkündür.

*Yitireli çok oluyor doğal olanı,
Bir kitap okumayı mesela
Saçlarım kadar hızlı uzuyor yalnızlığım,
Öylece üşüyüp duruyorum
Nasıl da kuşatıcı bronzdan bir sonbahar
Başlayan ne ki
Yaprak düşüyor dünyayı soldurarak?*

(Çolak, 2020a: 246)

Öyle Yaşamalara adlı şiirden alınan bu bölümde, şiir öznesi giderek uzayan bir yalnızlığın sahibi olduğunu belirtir. Sonbahar da bu karamsar ruh hâlini tamamlayan bir ifadedir.

Kendi başına olmanın, kendini yönetmenin dayanılmaz duruma gelmesi, yalnızlığın olası bir sonucudur. Öyle ki “Akılla yöneltilen insan, ortak fermana, kamusal emre göre yaşadığı Sitede (siyasal toplumda), yalnız kendi kendisine boyun eğmiş olduğu yalnızlık hâlindekinden daha hürdür.”³⁶ Veysel Çolak’ın şiirlerinde de yalnızlığın özgürlüğü kısıtladığı görülür.

*Çoğu kez yalnızlığıyla beslenir insan
Bu yüzden yüklenir suskunlukları*

(Çolak, 2020a: 366)

Bu dizelerde, yalnızlığın insan tabiatında yeme içme gibi yer alan bir olgu olduğuna vurgu vardır. Yalnız olmak, tabii bir sessizliktir. Bu yüzden beslenen yalnızlık, insanı sessiz bir yaşama sürükler. Ayrıca “Yalnızlık bile, başka insanların varlığı bilindikçe bir anlama kavuşuyor.”³⁷ Bu bilinçle yalnızlık, ilişkilendirildiği anlamın kişiyi sessizleştirmesidir.

*Dünya kocaman bir ev
her köşesinde bir renkli yalnızlık
oldukça yorucu bunu yaşamak, üstelik*

³⁶ Benedictus (Baruch) Spinoza, **Etika**, Çev. Hilmi Ziya Ülken, Ankara, Dost Kitabevi Yayınları, 2011, s. 253.

³⁷ Edip Cansever, **Şiiri Şiirle Ölçmek - Şiir Üzerine Yazılar, Söyleşiler, Soruşturmalar**, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 2017, s.99.

*kanamalı bir dilin içinde sessizliğe tutsak
ve alaca karanlık her kelime*

(Çolak, 2020a: 399)

Şiirde, yalnızlığın farklı şekillerde görünür olduğu anlatılmaktadır. Büyük bir eve benzetilen dünya ile ilgili kullanılan *her köşesinde bir renkli yalnızlık* ifadesinin, kalabalık içerisinde yaşanan yalnızlıkları hatırlattığı söylenebilir. *Kanamalı bir dil* ile acı duyulan bir yaşamın ifadesine, dizenin devamında ise bu acıyla yalnızlığının devam ettiğine işaret edilmiştir. *Damıtılmış Zamana Özlem* adlı şiirden alınan bu kısımda, şiir öznesinin yaşama/yaşamaya karşı bakışının giderek karamsar bir hâl aldığı görülür.

*Dört köşede bir kedi hayaleti
demek ki valize sığmamış onca anı
yırtık sözler ve bir yığın ölü zaman
ev tika basa dolu ama bomboş.*

(Çolak, 2020c: 194)

Yalnızlık Algısı adlı şiirden alınan bu dörtlükte, şiir öznesinin geçmişte yaşadığı bir kaybı hatırladığı söylenebilir. Çocukluk yıllarında Veysel Çolak'ın babasının kedisini öldürmesinden ve şairde travma olan olayla birlikte onun, bunu şiirlerine aksettirdiğinden daha önce söz edilmişti. Dolayısıyla ilk iki dizede şiir öznesinin, yaşanan bu talihsiz olaya işaret ettiği düşünülebilir. Aynı zamanda ev, anılarla doludur. Soyut bir varlığı olan anılar, şiir öznesindeki yalnızlık duygusunu daha belirgin bir hâle getirmektedir.

*caddelere, bulvarlara aldanma, yalandır gördüğün her renk
birden anlarsın yalnızlığı hiç kimseyi görünce
her ölenden bir harf kalır geriye
hepsi bu, oluşur bir anlamsız kelime.*

(Çolak, 2020b: 70)

Burada, ölümün işaret ettiği yalnızlıktan söz edilmiştir. Kişinin ölümünden sonra dünyada edindiği yeri/değeri yitireceği düşüncesi vardır. Dünyanın renklerine aldanmamak gerektiği fikri, aynı zamanda dünya üzerindeki pek çok şeyin

anlamsızlığına bir vurgudur. “...her halis şiir resmettiği ruh halinin damgasını taşır.”³⁸ Buna göre bu dizeler, Çolak’ın dünyanın geçiciliğini o anki duygu durumu ile tanımlayışıdır, denebilir.

*Kızım da uğramadı bugün
zaten kediye sevip giderdi hemen.*

*Mutfakta yemek kokusu var
ev yeniden yaşamaya başladı sandım*

(Çolak, 2022b: 16)

Şairin üçüncü kitabından itibaren karşılaşılan yalnızlık duygusu, ele alınan son kitabında bulunan *Kendinlesin* adlı şiirde de belirgin olarak görülmektedir. Ayrıca şairin kedilerle olan bağı, evinde bulunduğu bilinen kedisini şiirlerine taşımasıyla da görünür durumdadır.

*Kapının arkasında bir sandalye
yarama bastırarak tütünüm de azaldı
günler gelip geçiyor, büyüyor ıssızlığım.*

*Uğrarsan, böyle bir gece bulacaksın benden
kapının arkasında bir sandalye
bir de anlamı parçalanmış bir hayat.*

(Çolak, 2022b: 43)

Ölümcül Aşklar Tarihi kitabından alınan *Çıkmazda* isimli şiirin incelenen son dizelerinde, genel olarak son şiirlerine hâkim olan yalnızlık duygusu ve yaşamın anlamını yitirmiş olduğu düşüncesi görülmektedir. *Uğrarsan, böyle bir gece bulacaksın benden* dizesiyle de şiir öznesi, dünyaya bakışındaki karamsar yaklaşıma vurgu yapar.

*Çok üzüyor beni yalnız ölen kediler
kaç zamandır biri oldum onlardan.*

(Çolak, 2022b: 43)

Yalnız bir yaşam sürdüğüne vurgu yapan şiir öznesi, kendi yalnızlığını kedilerin yalnız ölmeleriyle -bu yalnızlıkta ilgiden/sevgiden noksan bir hayatlarının olmasıyla- ilişkilendirmiştir. Bu, şiir öznesinin kedilere karşı hassas tavrının, onların hayatlarını

³⁸ Arthur Schopenhauer, *Güzelin Metafiziği Sanatta ve Edebiyatta Güzelin Sırları*, Çev. Ahmet Aydoğan, İstanbul, Say Yayınları, 2010, s.15.

devam ettirme süreçlerini ve ölümlerini izlemesinin bir neticesidir.

Yalnızlık, şiirlere esin kaynağı olan, şairleri besleyen bir tema olması yönüyle önemlidir. Veysel Çolak'ın şiirlerinde de bu kavramın, bir şair yaklaşımıyla ele alındığı görülmektedir. Çolak'ın şiirlerinde beklediklerinin gelmemesi, ölümle birlikte gelen yalnızlık ya da toplum içerisindeki mevcut yalnızlıklar belirleyici rol oynar.

6. Umut- Umutsuzluk

Veysel Çolak'ın şiir dünyasında umut-umutsuzluk kavramları, özellikle ilk dönem şiirlerinde, umuda vurgu şeklinde görülmektedir. Onun, özellikle ideolojik şiirlerinde, umudu aşıl原因 dizelerine sıklıkla rastlanır.

*her grev bildirisinde çiçeklenen bu hayat
bu yürek çarpıntısı,
bildik sancılanmalar
yüzümüzden gelip geçiyor.
Zaten kan değil damarlarımızdaki,
umudun dipdiri tutulması*

(Çolak, 2020a: 22)

Durmadan adlı şiirden alınan bu bölümde, grevlerin daha insani şartlarda yaşama isteğinden dolayı yapıldığı düşüncesi vardır. Bu nedenle bu, sevindirici bir haber ve umudu işaret eden bir durumdur. Burada umut, direnmekle canlılığını sürdürmektedir.

*Kaynayan demirin kıvamında dünya.
Gülmenin resmini yapacağız,
o güne hazırlıyoruz dünyayı.*

(Çolak, 2020a: 22)

Bu şiirde de ilk örnekteki benzer bir umudun varlığı görülür. “Umut, daha büyük bir canlılık, daha büyük bir duyarlılık ve akılcılık sağlamak yönüyle gerçekleştirilmek istenen her toplumsal değişimin, belirleyici ögesidir.”³⁹ Şiirin bu bölümünden de gelecekte umudu olan şiir öznesinin yapıp ettiklerinin o güne hazırlık olduğu anlaşılır. Ayrıca bu şiir, Nâzım Hikmet Ran'ın *Nikbinlik* şiirini anımsatmaktadır.

³⁹ Erich Fromm, **Umut Devrimi**, Çev. Şemsa YeğİN, İstanbul, Payel Yayınları, 1990, s.20.

*Evrende tek uğrak olsa da insan değişir
Dil unutulur, serçeler uçamaz bu boğuntuda
Umut hep diri kalsa da çaresiz yeniliriz
Dört bir yanda kurşuna dizerler özgürlük isteğini*

(Çolak, 2020a: 317)

Şiirin bu kısmında dünyadan ve insandan umutsuz bir özne profili mevcuttur. Umudun canlı olması, kaçınılmaz bir sonu değiştirmek için yeterli olmayacaktır. Burada yaşamdan ve insandan umutlu olan öznenin yaklaşımının, umutsuzluğa evrildiği görülür. Kierkegaard'ın umutsuzluk üzerine söylemleri, umutsuz olmanın kişide meydana getireceği ruh durumuyla ilgili açıklamaları olarak önemlidir:

“Umutsuz kişi ölümcül bir hastadır. Başka herhangi bir hastalıktan daha fazla olarak, bu hastalık varlığın en saygın özüne saldırır; ama insan bu yüzden ölemez. Burada ölüm, hastalığın sonu değildir, bitmeyen bir sondur. Bu hastalıktan kurtulmamızı ölüm bile sağlayamaz, çünkü buradaki acısıyla birlikte olan hastalık ve... ölüm, ölememektir.”⁴⁰

Umutsuzluk, çaresizliğin işaretidir. Çolak'ın, *Umut hep diri kalsa da çaresiz yeniliriz* dizesinin, şiir öznesinin çaresizliğine ve onu kabullenmiş olduğuna işaret ettiği söylenebilir.

*Severek eskittiklerimizi çıkartıp sandığımızdan
bu geceden gidelim. Azar azar edindiğimiz umut
bulunmayı bekliyor çünkü bir yaz günü gömülmüş.*

(Çolak, 2020c: 65)

Direnişin Silahına Meneviş adlı şiirde şiir öznesi, içinde bulunduğu durumdan memnuniyetsizliğini dile getirir. Bir yaz gününde yaşanan bir olay sebebiyle umudunu yitiren özne, kaybettiği umut için bir kıvılcım aramaktadır.

*Söylemeyince zehre dönüşüyor söz
artık yaşatmaz beni gırtlığımdaki düğüm
hangi notaya bassam tutuşuyor gitarım
benimki bir yumruk yürek
bu gidişle ölürsem
herkes bir avuç ateş alsın çıkarttığım yangından
dünyada olmasın beni gömeceğiniz yer.*

⁴⁰ Søren Kierkegaard, **Ölümcül Hastalık Umutsuzluk**, Çev. M. Mukadder Yakupoğlu, Ankara, Doğu Batı Yayınları, 2017, s.29.

(Çolak, 2020b: 37)

Bu dizelere, dile getiremediği düşüncelerin şiir öznesini ölüme yaklaştırdığı düşüncesi hâkimdir. Bu sebeple dünyadan giderek uzaklaşan özne, öldükten sonra da burada kalmak istemediğini ifade eder. Ancak ölümünden sonrası için yine insanlardan beklentisi vardır. Onda, fikirlerinin ve dünyaya isyanının, kalanlar tarafından çoğaltılması isteği, bunun yapılacağı umudu vardır.

*Gökyüzüne de inanmıyorum artık
bakmaksızın ürktüyor, kir damlıyor üstüme
ya benim değilse aynada gördüğüm yüz.*

(Çolak, 2022a: 39)

Şiirin bu bölümünde, yaşama dair umutsuz bir yaklaşım olduğu dikkat çekmektedir. Gökyüzü; huzuru, saflığı, temizliği temsil eder. Gökyüzünden kir damlaması, dünyanın kötücül yanının keskin bir dille ifadesidir. *Ya benim değilse aynada gördüğüm yüz* dizesiyle ise Cahit Sıtkı Tarancı'nın *Otuz Beş Yaş* şiiri hatırlatılmaktadır.

*Hiç sevinmedim uyandığıma
nedenim kalmamış güneşle yarışmak için.*

*Güvercinler beklemesin
çürütüldü onlara aldığım buğday.*

*Kediler beklemesin, çiçekler beklemesin
onlara götüremem ağzımdaki suyu.*

(Çolak, 2022b: 23)

Bu dizelerde, şiir öznesinin kendisinden umutsuz olduğu bir duygu durumu mevcuttur. Uyanılan yeni günün sevinçle karşılanmadığı, dünyanın aydınlatılması gibi bir isteğin olmadığı görülür. Burada genel anlamda yaşamdan umutsuzluk vardır. Öyle ki, kedilere olan duyarlılığıyla dikkat çeken şair, bu şiirde kedilere ve doğaya karşı da sorumluluklarını yerine getiremeyeceğinin, onlar için de koruyucu bir tavır sergileyemeyeceğinin vurgusunu yapar.

Veysel Çolak, özellikle ilk iki kitabında gelecekte, dünyadan, insandan umutlu ve onlardan umutlu olmayı vurgularken bu tavrı, daha sonraki yıllarda yazdığı şiirlerde büyük oranda değişmiştir. Sonraki eserlerinde yaşamdan ve dünyadan daha umutsuzdur. Ancak yer yer umudunu canlandırma isteği görülür.

7. Doğa

Doğa, Veysel Çolak'ın şiirlerinde önemli bir yere sahiptir. Bunda, onun bir dağ köyünde doğması, doğayla iç içe bir hayatının olması etkilidir. Sanatçı, şiirlerinde doğayı; ona duyguyu sevgiyi göstermesinin yanında çeşitli benzetmelerle, duygularını ifade etmede kullanır. Şiirlerde doğaya ait unsurlar, onlarla ilgili genel temsillerle ve şairin şahsında anlam bulan bazı şekilleriyle görünür durumdadır.

*Denize tutkundum en çok
Vurulunca mavi akmıştı kanım.*

(Çolak, 2020a: 172)

Burada, denize olan tutkusunu kanının mavi akması ifadesi ile mübalağalı olarak dile getiren bir şiir öznesinin varlığı görülür. *Bu Deniz Sensin* isimli şiirin son kısmı şöyledir:

*İki fotoğraf taşırdım yanımda
Birini çok kışkandım, sevgilimindi
Onunkini yırttım, Hasan'inkini de
Arkadaşımdır, bir uzun yolu yürüyecektik.*

*Yırttım paramparça ettim, tuttum denize attım
O adamlar bilmeyecek, sizi öldürdüm ama vermedim.*

*Sevgilim Süeda, bu deniz sensin şimdi
Şu martı Hasan olmalı.*

(Çolak, 2020a: 173)

Şiirin son kısmında açıkça beliren bir düş kırıklığı vardır. Rıza Aslan'a göre “İnsanla ilgili kelimelerin başka varlıklara ad olması gibi, başka varlıklara, doğaya ait adların insan için kullanılması da aynı çerçeve içinde düşünülmelidir.”⁴¹ Yırtılan fotoğrafların denize atılmasıyla da deniz, sevgilinin kendisi olur. Martı ise denizin

⁴¹ Rıza Aslan, **Çolak Dizeler - Veysel Çolak'ın Dizelerindeki Türkçenin Yedi Rengi**, İzmir, Karşıyaka Belediyesi Kültür Yayınları, 2009, s.50.

çevresinde, üzerinde gezinen bir canlı olarak, ele alınan öteki şahsa, Hasan’a teşbih edilmiştir. Burada doğa ve içerisindeki canlılar, bir olayı anlatmada anlamı güçlendirmek amacıyla kullanılmıştır.

*Yalnızım, bilmiyorum deniz ne tarafta
Her yerde benimle uzar gider bu hüznün
Hep ayağım takılır kendimde kaybolurum.*

(Çolak, 2020a: 238)

Deniz ve mavi; huzuru, dinginliği temsil eder. *Yalnızım, bilmiyorum deniz ne tarafta* ifadesinde, denizin bu yönüne dikkat çekildiği düşünülebilir. Huzurlu bir hayat arayışında olan şiir öznesinin, isteğinin gerçekleşmediği görülür. İç dünyasında çözemediği sorunlar, tüm hayatını etkilemektedir. Görüldüğü gibi doğaya ait unsurlar şiirde, çeşitli yönlerine vurgu yapılarak kullanılmıştır.

*Acılar birikerek sonsuzu tüketiyor
Kuru ağaçlar mı yeşerir
Sevgilim gelebilse.*

(Çolak, 2020a: 199)

Buradaki sanatlı anlatıma göre sevgilinin, beklenen kişinin gelişi, belirli bir sürede ve belli şartlar altında gelişebilecek doğa olaylarını etkileyecektir. Kuru ağaçların yeşermesi, tüm bu gerçeklikler görmezden gelinerek sevilen kişinin gelmesiyle mümkün olacaktır. Sevgiliyi yüceltmede kullanılan bu ifade, şiir öznesinin düşünce dünyasından izler taşır. Doğanın hep zihinde taşınması, onun yaşamın her anında görünür olması sonucunu doğurmaktadır. Bu nedenle doğa, pek çok farklı konuda sanatçının şiirlerine taşınmıştır.

“Şiirin dile getirdiği gerçekliğin kendisi değil, akrabası, uygun karşılığıdır (objectif corrélatif). Bu açıdan da şiir, ütopiktir. Yok mekan yaratır, kafamızda kuvvetli bir biçimde bu dünya ile ilişkilendirdiğimiz bir dünya yaratır.”⁴²

Dizelerde görülen ütöpik yaklaşım, Metin Cengiz’in ifadesiyle şiirin kendisinin ütöpik olmasıyla ilgilidir. Çolak’ın şiirlerinde de bu tavır, sıklıkla görülmektedir.

⁴² Metin Cengiz, **Felsefe ve Şiir**, İstanbul, Şiirden Yayıncılık, 2014, s.75.

*Toprağa, denize alışır gibi
ayrılığa ve ateşe alışacağım bu kış.*

(Çolak, 2020a: 11)

Ayrılık ve ateş, sevilen kişiden uzak kalmayı ve onun vermiş olduğu hüznü ifade eder. Bunlara, *toprağa, denize alışır gibi* alışmak, toprak ve denizin de giderek azaldığına işarettir. Bu sebeple oluşan hüznün ile şiir öznesinin, ideolojik tavrını da toprak ve deniz kelimeleri ile yansıttığı düşünülebilir.

*Sevdiğime kan veririm bütün gün
Sevişen insanların terlerinden bir deniz
Sevdiğime veririm yüzüm bana yakışır.*

*Hep eylül vardı
Hangi ayda olduğunu unuttum
Altyol ağzında bulduğum vakit
Su olmuş akıyordun yüzüm yamaçtı sana
Rüzgârına kapılmış da giderken
İki çiçek öpüşür koparılmaz bu yardan.*

*Erkeksiz kadın, alımlı, ağacın tek yaprağı
Sevgilim artık sulandı mı toprağın
Toplumun gözündeyosma tarlanın en kurağı
Dilsizlerin okumaya kalkıştığı bir şiir.*

(Çolak, 2020a: 152)

Veysel Çolak'ın şiirlerinde, doğaya ait unsurlara erotik anlamlar yüklendiğinin de görüldüğünden söz edilmişti. *Sağanak* adlı şiir, bunun bir örneğidir. Deniz, su, yamaç, çiçek, toprak, ağaç (yaprağı) ve tarla kelimeleri, bu şiirde erotik çağrışımlar yapmada kullanılan kavramlardır. Veysel Çolak'ta, zaman zaman rastlanan bu ifadeler, erotizmin “aynı zamanda Marksist dünya görüşüne sahip şairlerin önemli bir sığınağı”⁴³ olarak düşünülmesiyle açıklanabilir.

*Seni düşünmek, umudun renk tufanı
beni ovana indir, beni kıskırt
sana yakışsın bu yağmurun gelişi.*

(Çolak, 2020c: 107)

⁴³ Tarık Özcan, **Aykırı ve Şair İlhan Berk**, İstanbul, Kesit Yayınları, 2017, s.128,129.

Şairin, *Gürbüz Bir Aşk Bu* isimli şiirinden alınan bu bentte de ova ve yağmur kelimelerin erotik çağrışımlarının olduğu görülür. Bir umutla sevilen kişiyi düşünmenin, onu arzulamanın altı çizilmiştir.

Nihayetinde Veysel Çolak'ın şiirlerinde doğaya ait unsurların genel olarak, farklı anlamları ve çağrışım değerlerini içeren ifadeler şeklinde ortaya çıktığına dikkat çekilmelidir. Özellikle deniz, ağaç ve toprak kelimelerini sıklıkla kullanan şairin, kelimeleri her zaman ilk anlamıyla kullanmadığı göz önünde bulundurularak bunlarla; duygusal, ideolojik ve erotik durumları işaret ettiği görülmektedir.

8. Geçmiş Düşüncesi

Şiirin bir bakıma, kişinin geçmişle olan bağının sanatsal bir dille ifadesi olduğu, daha önce ifade edilmişti. Veysel Çolak'ın şiirlerinde geçmişinden izler bulunmakla birlikte onun, geçmiş zamana vurgu yaptığı şiirleri dikkat çekmektedir.

*Yeryüzünden kentler silinirken çıkılsın
ürküten her sabaha. Gün yırtılsın,
çoğalsın annem, yenilesin çocukluğumu,
kaçak babam, o mağaralar, o geçmişte sanılan,
kız kardeşim, ah! Sevgili ve alingan.*

(Çolak, 2020c: 42)

Kanamalı Hayata isimli şiirin bu bölümünde, geçmişe özlem duyulduğu sezilir. Anneyle geçirilen zamanın daha fazla olması ve çocukluğun arzulandığı hâliyle yeniden yaşanması isteği vardır. Şiirin, "... o an için orada bulunmayan bir insanın sesi"⁴⁴ olduğu düşünülürse bu, şiir öznesinin yazım esnasında mevcut duygu durumunu yansıtması olarak açıklanabilir.

*Birden dönüyorum yaşanmış olana
elimde değil
kanamaya duruyor dudağımın kenarı
şimdi anısız kalasın dese ya biri
inanın çeker silahımı vururum.*

(Çolak, 2020a: 107)

⁴⁴ Sigmund Freud, *Kültürdeki Huzursuzluk*, Çev. Elif Yıldırım, İstanbul, Oda Yayınları, 2016, s.36.

Anılar, yani geçmiş düşüncesi, şiir öznesi için oldukça önemlidir. İsmi ile bütünleşen *Anısız Yaşanmıyor* başlıklı şiirin bu bölümünde özne, elinde olmayarak onda acı uyandıran geçmişini her yönüyle sahiplenir ve anılarının olmadığı bir hayatı düşleyemez. Öyle ki bu düşünce dahi onda, belirgin bir öfkeye sebep olmaktadır.

*Her gün biraz daha kararır geçmiş
çocukken avladığın kuşları düşünürsün
dilini ısırarak ağlarsın onlar için.*

(Çolak, 2020c: 339)

Geçmişin düşüncesi, bazen pişmanlıkları beraberinde getirir. *Yaşananda Kaybolmak* adlı şiirde de geçmişin her gün biraz daha karaması, bu pişmanlığı ifade eder. Çocukluğunda kuş avladığı zamanları hatırlayan şiir öznesi, şiiri yazdığı dönemin bilinciyle bu anının onda uyandırdığı acıyı dile getirmiştir.

*Belki hoşuna gider, şunu da bil istersen
çocukların oyununu kıskanan biriyim
bunu kızım söylemişti, o da büyüdü
ondaki ihtiyarı severdim, o bendeki delikanlıyı
ben anıları kurcalıyorum şimdi, o gökyüzünü
saklambaç oynuyoruz, göremiyor bendeki yangını.*

(Çolak, 2020c: 348)

Burada, “çocukların oyununu kıskanmak” ifadesi ile yine şiir öznesinin çocukluğuna duyduğu özlemin dile getirildiği düşünülebilir. Geriye dönmeyeceğinin bilinciyle anılara yönelen bir özne vardır. Aynı zamanda acıların, öznenin onları gizlemekteki ustalığı sebebiyle görünür olmadığı ifade edilmiştir.

*Zordur anıları taşımak
en iyisi sen kuş sesleri biriktir.*

(Çolak, 2020c: 357)

Yine anılara ve onların hatırlanmasındaki zorluğa vurgu vardır. Anılar, zaman zaman geçmişin aşılamayan sorunlarını hatırlatır. Bu yönüyle bir problemin arka yüzüdür ve onlarla yaşamak güç bir durumdur. Kuş sesleri, olumlanan bir durum olarak ele alınır. Bu ifadenin buradaki kullanımında yaşamın iyi yanlarına adapte olunması gerektiği düşüncesine işaret edilmiştir.

*Bir kez daha sökölüyor turnaklarım
peşimi bırakmıyor geçmişin gürültüsü
gene o işkencedeyim, ceplerim diken dolu
arayıp buluyorum o yaşlı anahtarı
içeri girip kapıyı üstüme kapatıyorum.*

Keşke kapıyı sen açsaydın.

(Çolak, 2020c: 378)

Keşke Burada Olsan başlıklı şiirin son kısmında, unutulamayan anıların verdiği acıdan söz edilmiştir. Son dize göz önüne alınınca, sevilen kişinin unutulamamış olmasından dolayı büyüyen bu acıya paralel bir şekilde, vakti geçmiş bir dileğin olduğu görülür. Zira bu yakarış, beyhudedir.

Verilen örnekler içerisinde, ilk iki örnek haricindekiler, şairin *Kalbim Taraf Tutuyor* adlı eserinden alınmıştır. 2015-2018 yılları arasında yazılan şiirlerden oluşan bu kitap, Çolak'ın geçmişle en çok teması bulunan şiirlerinin bulunduğu eseridir. Dolayısıyla denebilir ki bu yıllar, şairin geçmişini en çok anımsadığı yıllardır. Nihayetinde Veysel Çolak'ın şiirlerinde geçmiş; ona duyulan özlem, anıların hatırlanmasıyla birlikte ortaya çıkan pişmanlık ve acılar ile dile getirilmiştir.

SONUÇ

1954 yılında dünyaya gelen Veysel Çolak, şiir ve şiir üzerine çalışmalar üretmeye devam etmektedir. Şair, inceleme-eleştiri, deneme ve roman yazarı Veysel Çolak, daha çok “şair” kimliğiyle ön plana çıkmıştır. Özellikle çocukluk ve gençlik dönemlerinde yoksul bir yaşantısı olan Çolak’ın, şiiri ve sanatsal faaliyetleri her şeyin üzerinde tuttuğu görülür. Onda bazı travmalara da sebep olan yoksulluk durumu, Çolak’ı şiirden uzaklaştırmamış, aksine onun insani duyarlılığını artırarak şiirle arasında daha güçlü bir bağ oluşmasını sağlamıştır.

Sanatçı, ortaokul yıllarından itibaren şiirle iç içe olmuştur. 1971’de ilk şiirlerinin yerel dergilerde yayımlanmasıyla yazın dünyasına ilk adımı atmıştır. İlk yıllarda özellikle Mehmet Pınar adıyla eser gönderen şairin ilk şiiri, Turgutlu’da *Çıkış* dergisinde yayımlanmıştır. 1973 yılında ulusal basında da şiirleri, yazıları yayımlanır. Aynı yıl içerisinde Attilâ İlhan’ın yönettiği *Demokrat İzmir* gazetesine şiir ve eleştirel yazılar göndermeye başlayan sanatçı, hem gönderdiği metinlerin niteliği bakımından hem de ısrarıyla Attilâ İlhan’ın ilgisini çekmiştir. Bu vesileyle o yıllarla kendisiyle tanışmıştır.

1995 yılında çıkarmaya başladığı *Dize Şiirde Öncü Yorum* isimli dergi, 17 yıl aralıksız yayımlanarak 204 sayı olarak çıkmıştır. Ayrıca Veysel Çolak, 2003 yılında şiir atölyeleri düzenlemeye başlamıştır. Yeni isimler de fark ettiği atölye dersleri devam etmektedir.

Veysel Çolak, yeni bir şiir hareketi olan “Yenibütüncü Şiirin Manifestosu”nu oluşturanlar arasında yer almıştır. Broy Şiir Dergisi’nin 27. sayısında yayımlanan bu manifesto, Veysel Çolak’ın şiir düşünceleri ve şiirini oluşturma biçimi hakkında bilgi verir. Manifestonun maddeleri açıklanırken kullanılan “lirik başkaldırı” ifadesi, Veysel Çolak’ın şiirlerini açıklar niteliktedir. Onun şiirleri lirizmden uzak olmayan bir başkaldırı şiiridir.

Sosyalist bir dünya görüşüne sahip olan şairin, ideoloji ve şiiri ayrı tutmaması, şiiri fikirlerini anlatmada bir araç olarak gördüğünü düşündürmüştür. Ancak Hasan Öztoprak’ın ifadesiyle “bir şiir fanatığı” Veysel Çolak’ın şiire verdiği önem ve onun

gelişmesi için gösterdiği çaba, bu savı çürütecektir. Veysel Çolak, şairin toplumdan ve toplumsal olaylardan uzak kalarak gerçek bir şiir oluşturamayacağını fakat şairden bir militan olmasını da beklememek gerektiğini ifade eder. Onun esas önemsedığı nokta, şiirde bir gelecek kurgusunun görünür olmasıdır. İnsanın hep daha iyisi için çaba göstermesini önemsiyor oluşu nedeniyle, şiirde bu düşünceleri açıklayan bir özne aramıştır.

Veysel Çolak'ın şiirlerini ve düşünce dünyasını etkileyen bazı travmatik olaylar mevcuttur. Onda oluşan bazı hassasiyetlerin temelinde bu etkilerin izi görülür. Bunların, sanatçının yaşamı algılayışına etkisinin yanında bir esin kaynağı olduğu söylenebilir. Kedilere olan hassasiyeti, bunun bir travma sonucunda ortaya çıktığını düşündürür. Bu hassasiyet; (incelenen eserleri içerisinde toplamda 96 dizede görülen) kedili şiirlerinde, deneme kitabı olan *Kedisi Gece*'de ve yaşamının her döneminde görülmektedir. Yine bu travmaların sonucu olarak şairin, "şiirin kendisi"ne duyduğu saygı belirginleşmiştir. Ayrıca bunlar, onun -dönemin sosyal ve siyasi durumuyla birlikte- devrimci kişiliğinin oluşmasında önemli etmenlerdir.

Şiirler tematik olarak incelendiğinde üç temin ön plana çıktığı görülür. Bunlar;

1. Aşk
2. Başkaldırı (İşçi Hakları ve Emek)
3. İnsan

Sanatçının, şiirlerinde aşk temi baskın olsa da kendi ifadesiyle, aşk şiirleri de politiktir. Aşk şiirlerinde de ideolojisini görmek mümkündür. Onun şiirinde aşk çoğunlukla, sevgili ile birlikte bir fikri çoğaltarak özgürlük ve refah için çalışmaktır. İnsanlığın kurtuluşu için bunun bir gereklilik olduğu düşüncesi vardır. Yine Çolak'ın şiirlerinde sıklıkla işçi ve emekçinin haklarına vurgu yaptığı görülür. Bütün bunlar onun, bireysel değil topluma yönelik yazmayı önemsemesiyle ilgilidir. İnsan teması ise bunların yanında insanı, kişisel yorumlarını da iliştiyerek konumlandığı şiirlerinden oluşmaktadır. Erotizm, yalnızlık, umut-umutsuzluk, doğa, geçmiş düşüncesi gibi farklı temlerin de mevcut olduğu şiirlerine yer yer birden fazla temin hâkim olduğu da görülür.

Bu temler işlenirken, ilk şiirlerinde, özellikle ilk iki şiir kitabında, daha sloganik bir dille, gür bir sesle yazılan, şiir sanatı bakımından daha zayıf şiirlerin varlığı görülür. Sonraki eserlerinde Çolak, aynı temalar çerçevesinde imgeleri daha özenle kullandığı şiirler kaleme almıştır. Zaman içerisinde evrilen şiirleri, onun düşünce dünyasının, şiir sanatı bakımından zenginleşmesiyle ilgilidir.

Şairin şiirlerine yapısal olarak bakıldığında, incelemeye alınan kitaplarında bulunan şiirlerin büyük bir çoğunluğunun serbest nazımla ve dize sayısı bağlamında - belli kıstaslara göre- uzun boyutlu olarak yazıldığı görülmektedir. Uzun şiirlerinin çoğunlukta olması, şairin genellikle ideolojik şiirler yazmasıyla açıklanabilir. Ayrıca Çolak, şiirlerinde sıklıkla, yeni bir teknik olmayan, dize bölmesi tekniğine (enjambement/anjambman) başvurmuştur. Şiirde kullandığı biçimde zaman zaman değişiklik yapma gereği duyan Çolak'ın bu tavrının, onun gelişen ve değişen şiir düşünceleri ile ilgisi vardır.

Sonuç olarak, Veysel Çolak, gerek yapıtlarıyla gerek dergi ve atölye çalışmalarıyla Türk şiirine önemli katkılarda bulunmuş ve katkı sağlamaya devam etmektedir. Şiire verdiği önem ve duyduğu saygı ile adından söz ettirmeye devam edecek olan şairin, şiir ve düşünce dünyasının açıklanmasına yönelik hazırlanan bu çalışmanın Türk şiirine katkı sağlaması, en büyük temennimizdir.

KAYNAKÇA

- ADORNO, T.W. (2018) **Edebiyat Yazıları**, Çev. Sabir Yücesoy, Orhan Koçak, İstanbul, Metis Yayınları.
- AKSAN, D. (1999) **Şiir Dili ve Türk Şiir Dili**, Ankara, Engin Yayınevi.
- ALPARSLAN, B. (2020) **Nesiller Arası Aktarımda Kadınlık ve Annelik İnşaları**, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, S.B.E., İstanbul.
- ALTIOK, M. (2019) “Şiir Nedir?”, **Şiir Sanatı**, Haz. Yaşar Nabi Nayır, Salih Bolat, İstanbul, Varlık Yayınları.
- ARAGON, L. (2019) “Her İmge Bir Tufan Yaratmalıdır”, Çev. Erdoğan Alkan, **Şiir Sanatı**, Haz. Yaşar Nabi Nayır, Salih Bolat, İstanbul, Varlık Yayınları.
- ARİSTOTELES (2021) **Poetika - Şiir Sanatı Üzerine -**, Çev. Ari Çokona, Ömer Aygün, İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- ARSLAN, F. (2019) **Kırılan Işık Olsun - Sezai Karakoç Şiirinde Işık / Gölge Hâlleri & Etkilenmeler...**, Ankara, Akçağ Yayınları.
- ASLAN, B. (2012) **Günebakan - Yeni Türk Edebiyatı Değerlendirmeleri**, İstanbul, Kesit Yayınları.
- ASLAN, B. (2019) **Türkçenin Nöbetini Tutmak Zeynel Beksaç ve Şiiri**, İstanbul, Kesit Yayınları.
- ASLAN, R. (2009) **Çolak Dizeler - Veysel Çolak'ın Dizelerindeki Türkçenin Yedi Rengi**, İzmir, Karşıyaka Belediyesi Kültür Yayınları.
- BATAILLE, G. (1993) **Erotizm**, Çev. Mehmet Mukadder Yakupoğlu, Ankara, Onur Yayıncılık.
- BATUR, E (1993) **Şiir ve İdeoloji**, İstanbul, Mitos Yayınları.
- BERGER, J. (2018) **Manzaralar**, Çev. Beril Eyüboğlu, Özlem Dalkıran, Oğuz Tecimen, İstanbul, Metis Yayınları.
- BERGER, J. (1998) **Şiirin Saati**, Çev. Gönül Çapan, İstanbul, Adam Yayınlar.
- BERK, İ. (2018) **Akşama Doğru 1984 - 2005 Toplu Şiirler - III**, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları.
- BERK, İ. (2019) **Şiirin Çizdiği - Edebiyat ve Şiir Üzerine Yazılar**, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları.
- BUDAK, A. (2005) **Edebiyat ve Hayat**, İstanbul, Kitabevi Yayınları.

- CANSEVER, E. (2017) **Şiiri Şiirle Ölçmek - Şiir Üzerine Yazılar, Söyleşiler, Soruşturmalar**, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları.
- CEBECİ, O. (2004) **Psikanalitik Edebiyat Kuramı**, İstanbul, İthaki Yayınları.
- CENGİZ, M. (2014) **Felsefe ve Şiir**, İstanbul, Şiirden Yayıncılık.
- CIORAN, E. M. (2020) **Zamana Düşüş**, Çev. Haldun Bayrı, İstanbul, Metis Yayınları.
- ÇETİŞLİ, İ. (2014) **Edebiyat Sanatı ve Bilimi**, Ankara, Akçağ Yayınları.
- COMTE-SPONVILLE, A. (2013) **Cinsellik, Aşk ve Ölüm**, Çev. Canan Özatalay, İstanbul, İletişim Yayınları.
- ÇOLAK, V. (2020) **Bay Z Üzerine Kronikler**, Ankara, Klaros Yayınları.
- ÇOLAK, V. (2021) **Bir Şiire Nereden Girilir? Şiir Sanatı Üzerine Yazılar**, İstanbul, Hayal Yayınları.
- ÇOLAK, V. (2020a) **Buna Aşk Demeli Toplu Şiirler I**, İstanbul, Hayal Yayınları.
- ÇOLAK, V. (2009) **Dikkat! Şiir...**, Ankara, Hayal Yayınları.
- ÇOLAK, V. (2022a) **Hatırla Ne Güzeldin**, İstanbul, Hayal Yayınları.
- ÇOLAK, V. (2010) **Milhan'a Mektuplar**, Ankara, Hayal Yayınları.
- ÇOLAK, V. (1999) **Mürekkebin İçtiği Ses**, Ankara, Öteki Yayınevi.
- ÇOLAK, V. (2022b) **Ölümcül Aşklar Tarihi**, İstanbul, Hayal Yayınları.
- ÇOLAK, V. (2021a) **İnsan Denen Cehennem**, İstanbul, Hayal Yayınları.
- ÇOLAK, V. (2020) **Som Şiiri Aramak**, Ankara, Klaros Yayınları.
- ÇOLAK, V. (2019) **Şair, Şiir, Hayat**, Bursa, SUUS Kitap.
- ÇOLAK, V. (2021) **Şiirin Gizlisi Çok**, Ankara, Klaros Yayınları.
- ÇOLAK, V. (2016) **Şiir Nedir ve Nasıl Yazılır**, İstanbul, İkaros Yayınları.
- ÇOLAK, V. (2020b) **Şimdi İsyan Şimdi Ateş**, İstanbul, Hayal Yayınları.
- ÇOLAK, V.; A. TÜYLÜOĞLU, (2021) **Yenibütüncü Şiir Manifestosu Yazılar/ Karşı Yazılar**, Ankara, Klaros Yayınları.
- ÇOLAK, V. (1999) **Yabancılaşma ve Öteki Şiir**, İstanbul, Gendaş Kültür.
- ÇOLAK, V. (2009) **Yansımanın Gerçeği**, İstanbul, Mühür Kitaplığı.

- ÇOLAK, V. (2020c) **Yara İçinde Yara Toplu Şiirler II**, İstanbul, Hayal Yayınları.
- DEMİRCİ, A. (2007) “Sessizliğin Sesi: Sein Und Zeit ve Dil Üzerine Bir Deneme”, **Cogito 50: Bellek: Öncesiz, Sonrasız**, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları.
- DOĞAN, M. C. (2018) **Modern Türk Şiiri - Olgular, Eğilimler, Akımlar**, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları.
- DİLÇİN, C. (1983) **Türk Şiir Bilgisi**, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları.
- EAGLETON, T. (2018) **Eleştiri ve İdeoloji - Marksist Edebiyat Teorisi Üzerine Bir Çalışma**, Çev. Savaş Kılıç, İstanbul, İletişim Yayınları.
- EAGLETON, T. (2019) **Marksizm ve Edebiyat Eleştirisi**, Çev. Utku Özmakas, İstanbul, İletişim Yayınları.
- ENGİNÜN, İ. (2000) **Araştırmalar ve Belgeler**, İstanbul, Dergâh Yayınları.
- EPIKTETOS, (2013) **Söylevler**, Çev. Birdal Akar, Ankara, Divan Kitap.
- EROĞLU, E. (2018) **Modern Türk Şiirinin Doğası**, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları.
- ERYÜKSEL, G. (1996) “Şiirin Soru Köşesi”, **Dize, Şiirde Öncü Yorum Aylık Şiir Postası**, Sayı 9.
- FEDAİ, C. (moderatör) (2018) “**Veysel Çolak: İmkânsız İnsanın Şiirini Yazdım...**”, Türkiye, Yüz Yüze Konuşmalar Youtube kanalı, Erişim: 26.11.2022.
- FLAUBERT, G. (2019) **Yerleşik Düşünceler Sözlüğü**, Çev. Sema Rifat, Elif Gökteke, İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- FOUCAULT, M. (2007) **Cinselliğin Tarihi**, Çev. Hülya Uğur Tanrıöver, İstanbul, Ayrıntı Yayınları.
- FREUD, S. (2016) **Kültürdeki Huzursuzluk**, Çev. Elif Yıldırım, İstanbul, Oda Yayınları.
- FREUD, S. (2001) **Sanat ve Sanatçılar Üzerine**, Çev. Kamuran Şipal, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları.
- FROMM, E. (1990) **Umut Devrimi**, Çev. Şemsa Yeğin, İstanbul, Payel Yayınları.
- FROMM, E. (2000) **Sevme Sanatı**, Çev. Işitan Gündüz, İstanbul, Say Yayınları.
- GÜLER, A. F. (2004) “**Cemal Süreya’nın Şiirlerinin Tematik ve Yapı Bakımından İncelenmesi**”, Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, S.B.E., Elazığ.
- GÜLTAŞ, V. (2018) **Bir İnsan, Bir Şair Bir Şiir Militanı!**, Ankara, Bilge Yayınevi.
- GÜZ, N. (1987) “Şiirsel İşlev ve Yapısal Çözümleme”, **Dilbilim VII**, s.83-89.

- HEIDEGGER, M. (2020) **Düşünmek Ne Demektir**, Çev. İlhan Turan, İstanbul, Dergâh Yayınları.
- HIZLAN, D. (2014) **Edebiyat Dönencesi**, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları.
- HORATIUS (2019) **Ars Poetica – Şiir Sanatı**, Çev. C. Cengiz Çevik, İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- KABAKLI, A. (2016) **Edebiyat Türleri - Roman, Hikâye, Nazım**, İstanbul, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları.
- KANTER, B. (2013) **Şiirsel Kimlikten Mekânsal Sınırlara - İkinci Yeni Şairlerinin Mekân Algısı**, İstanbul, Okur Akademi.
- KAPLAN, M. (2015) **Şiir Tahlilleri 1 “Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Kadar”**, İstanbul, Dergâh Yayınları.
- KARATAŞ, T. (2004) **Edebiyat Terimleri Sözlüğü**, Ankara, Akçağ Yayınları.
- KAYGISIZ, N. (2022) “Veysel Çolak Şiirinde Emek”, **Veysel Çolak Şiir Diye Bir Kelime**, Haz. Hatice Eğilmez Kaya, Ankara, Akdoğan Yayınevi.
- KAYIRAN, Y. (2013) **Felsefi Şiir-Tinsel Poetika**, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları.
- KIERKEGAARD, S. (2017) **Ölümcül Hastalık Umutsuzluk**, Çev. M. Mukadder Yakupoğlu, Ankara, Doğu Batı Yayınları.
- KOCAKAPLAN, İ. (2012) “Yeni Türk Edebiyatında Tür ve Şekil Bilgisi”, **Başlangıçtan Günümüze Türk Edebiyatında Tür ve Şekil Bilgisi**, Ed: Prof. Dr. Ömür Ceylan, 3.bs., İstanbul, Kesit Yayınları.
- KORKMAZ, R. (2014) **“İkaros’un Yeni Yüzü Cahit Sıtkı Tarancı”**, Ankara, Akçağ Yayınları.
- KORKMAZ, R. (2016) **Sabahattin Ali İnsan ve Eser**, İstanbul, Kesit Yayınları.
- LEFEBVRE, H. (2009) **Sosyalist Dünya Görüşü Marksizm**, Çev. G. Doğan Görsev İstanbul, Yordam Kitap.
- MAYAKOVSKİ, V. (2016) **Şiir Nasıl Yapılır**, Çev. Alper Çeker, İstanbul, Altıkkırkbeş Yayın.
- MORAN, B. (2018) **Edebiyat Kuramları ve Eleştiri**, İstanbul, İletişim Yayınları.
- NABİ, Y. (2008) “Dil Özleşmesi İçin”, **Varlık 75. Yıl Seçkisi**, Haz. Enver Ercan, İstanbul, Varlık Yayınları.

- NAMLI, T. (2004) “**Ataol Behramoğlu’nun Şiirlerinin Tematik ve Yapı Bakımından İncelenmesi**”, Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, S.B.E., Elazığ.
- NARLI, M. (2015) **Şiir Burcu - Cumhuriyetten Bugüne Türk Şiiri**, Ankara, Akçağ Yayınları.
- NECATİGİL, B. (2021) **Bile/Yazdı**, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları.
- ORWELL, G. (2018) **Edebiyat Üzerine**, Çev. Yunus Çetin, İstanbul, Sel Yayıncılık.
- ÖNER, H., “**Veysel Çolak**”, **Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü Arama Motoru**, <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/colak-veysel>, Erişim 30/11/2022.
- ÖZBAY, H. İ. (2009) “Sözcüklerin Biriktirdiği”, **Kurşun Kalem Dergisi**, Sayı 1.
- ÖZCAN, T. (2017) **Aykırı ve Şair İlhan Berk**, İstanbul, Kesit Yayınları.
- ÖZCAN, T. (2005) **Şair ve Sözün Mahşeri Oktay Rifat**, Ankara, Akçağ Yayınları.
- ÖZCAN, T. (2014) **Şair ve Şölen Süleyman Bektaş**, Ankara, Manas Yayıncılık.
- ÖZTOPRAK, H. (1999) “Bir Şiir Faniği Veysel Çolak” **Cumhuriyet Gazetesi Kitap Eki**, Sayı 504.
- ÖZÜNLÜ, Ü. “Sözbilimde Dil Yapıları ve Şiir İncelemeleri”, <https://www.academia.edu/>, Erişim: 01/01/2023, s.1-11.
- PROUST, M. (2018) **Edebiyat ve Sanat Yazıları**, Çev. Roza Hakmen, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları.
- PROUST, M. (2022) **Kıskançlık**, Çev. Ebru Erbaş, İstanbul, Can Sanat Yayınları.
- RAN, N. H. (2008) **Bütün Şiirleri**, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları.
- SARTRE, J. P. (2018) **Öznellik Nedir?**, Çev. İnci Malak Uysal, İstanbul, Can Sanat Yayınları.
- SAYERS, S. (2008) **Marksizm ve İnsan Doğası**, Çev. Şükrü Alpagut, İstanbul, Yordam Kitap.
- SCHOPENHAUER, A. (2010) **Güzelin Metafiziği Sanatta ve Edebiyatta Güzelin Sırları**, Çev. Ahmet Aydoğan, İstanbul, Say Yayınları.
- SCHOPENHAUER, A. (2010) **Hayatın Anlamı**, Çev. Ahmet Aydoğan, İstanbul, Say Yayınları.
- SPINOZA, B. (2011) **Etika**, Çev. Hilmi Ziya Ülken, Ankara, Dost Kitabevi Yayınları.
- TAHİR, K. (1989) **Notlar/Sanat Edebiyat 2**, İstanbul, Bağlam Yayıncılık.

TÜRKMEN, F., TÜRKER F. (2014) “Geleneklerde ve İnançlarda ‘Demir’ ”, **Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi**, Cilt:14, Sayı 1, s. 1-8.

UYAR, T. (2011) **Büyük Saat**, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları.

YALÇIN, M. (ed.) (2010) **Tanzimat’tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi**, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, Sayı 3.

YALOM, I. D. (1995) **Aşkın Celladı ve Diğer Psikoterapi Öyküleri**, Çev. Handan Saraç, İstanbul, Remzi Kitabevi.

YETKİN, S. K. (2007) **Edebiyat Üzerine Denemeler**, Ankara, Palme Yayıncılık.

EK 1: Yenibütüncü Şiirin Manifestosu

Yenibütün: Kendini Biriktiren Bireyin Şiiri

Şiir; her insana yayılmış somut ilişkilerin bireyde kabına sığamayan yoğunlaşmasından patlayan bu lirik başkaldırı, hiçbir bireyi ayırmaksızın herkese yöneltilmiş bu gözüpek ve tok çağrı, bugün de zekânın ve yüreğin bireysel oylumdan çıkan şimşeği olarak kendini yaşamın ön siperlerine adıyor: Çünkü maden ve ipek, başak ve mürekkep, ter ve buz, gül ve bakır sürtünmüştür. Öneriyor ve işe koyuluyoruz: Gün, ateşe atılış günüdür.

Günümüz, mal fetişizminin insani olan her şeyi, tarihin en yıkıcı köle tanrısı olan parayla an be an değişime zorlayışına tanıktır. Emeğin binlerce yıllık ürünü olan birey, o sonsuz somutluğuyla her yüz yüze gelişinde kendinden uzaklaşarak nesnesinin biraz daha tutsağı olmaktadır: Milyonlar, ekmekte billurlaşan ter ve hünerini, ona tek tek baktıkça kokusu ve tadıyla kendileri oluşunu tanıma yeteneğinden yoksundur. Çünkü karşılıklarına on binlerce ilmekle düğüm olmuş hayatın bin bir ayrıntısından dayatılan sonuç, paranın "mutlak güzelliği"dir. İnsan, emeği ve her biçimdeki yaratma yeteneğiyle bu köle tanrıya zincirlidir. İnsanı birey ve toplum olarak bütünüyle teslim alma tutkusunun peşinde saatini son kez kuran kapitalizm, bireyin özgür, asi ve yalnızca üretme-yaratma güzelliğine uyumlu bütünlüğünü parçalayarak her türlü alçalmaya doğru çürütüyor, koparılmış zekâ ve yüreğiyle saçmalıklar silsilesine kilitliyor. Bireyleşme sürecinden tekdüzeliğe ve insanilikten yalıtılmış, birbirini sürekli yineleyen, anlamını yitirmiş ayrıntıların hücrelerine kapatılmış insan, toplumsal bütünlüğün diyalektiğinden alıkonmuş olarak yalnızlığa ve kendi ben'inin üstünlüğüne yozlaştırılıyor... Günümüz, birey ve toplum olarak, özgürlüğü ve zorunluluğu insanın kurtuluş ereğinde gerçekleştirmenin de güzelliğine tanıktır. Zekânın ve yüreğin, biricik üretici ve yaratıcı özneye, insana tutkuyla sarılmasından, insanın sonsuz diyalektiğini gerçekleştirme yeteneği önünde hiçbir zorluk tanınamamasından büyüyen yalın kahramanlıklara da...

Yenibütüncü şiir, paranın büyüsunü bozmaya adanmış zekânın lirizmidir.

Günümüz, insanın günübürlük politik “doğru”larla çarçur edilmesini ya da buzul politikalara devralınmasını yaşıyor. İnsanın politikadan sonra geldiği, yedeklendiği bir politik ortam, insaniliğini yitirmiş ve saplantılar hurdalığına dönüşmüştür. Emek süreçleriyle girilebilecek ve ancak böylelikle insanın safında yer alabilecek politik deneyimlerden kaçıldığı yerde, emeğin demokratik zorunun yükselişi korkuların en büyüğüdür. Bireyin kitlesel düzeyde kendini yaratmasının etkin ortamı olarak insanileşmiş politik özün, bu gerçekliğe basıp geçen kabullerle çetin savaşı, gündemin sıcak ilkesidir: İnsani deneyim ve bilinçliliğin politik önkabullerin buzullarına çarpmadan ilerleyeceği bütünsel eylem programı, devrim ve dönüşümün yaşamda mevzilenen örgütlülüğü.

Yenibütüncü şiir, politikayla barışık olmayan insani politikleşmedir.

Günümüz, bireyin tarihsel özgürleşme ereğinden ve bu uğurda nice güzelliğinden kovuluşunun kötü fotoğrafıdır. İletişim araçlarının gözaltı barbarlığı, insanı tarihle çelişkisinden ve tarihi gerçekleştirme bilincinden çalarak, kendisi ve dünya karşısında katılaşılmaya zorluyor. İnsanın hiç bilmediği bir uçtaki dostu ya da düşmanına tarihteki hiçbir dönemde duyamayacağı yakınlık ya da uzaklığı tersine çevirerek tepkisini boşaltıyor. Dünyadan atılmışlık ve kaçış duygusu, bireyi tragedyasından yüz çevirmeye, sürüleştirmeye zorluyor. Açlık ya da tokluk, sevgi ya da kavga, insanilik ya da işkence, savaş ya da barış, ölüm ya da hayat karşısında tragedyası olmayan birey, toplumsal bütünlüğünü yitirmeye yazgılıdır: Kendisi ve var olduğu toplum için hiçbir özveriye üstlenemeyeceği bir çözülüşü yaşamaktadır. Tragedyanın varlık nedeni ve aşılma ortamı, tarihsel bütünlüktür. Bireyin tarihsel örgütlenme süreci, işte bu bütünlükte yaşanan sonsuz tragedya diyalektiklidir; tragedyasından çalınmış birey ona geri döndürülmeli, her türlü insani eylem bireyin tragedyasında somutlaştırılmalıdır.

Yenibütüncü şiir, tragedyasında yetkinleşen bireyin diyalektiklidir.

Günümüz, insani özün kireçlenmeye ve tıkanıklığa geriletilmesiyle yüz yüzedir. İnsanın yaratıcı etkinliği, yeniden üretimin on binlerce tekrarında tüketilirken, bilimsel ve teknolojik ilerleme, insanın biricik boyutu olarak göklere çıkartılıyor, pragmatizm tek yaşam biçimi olarak ömür boyu kutsanıyor. Oysa insan

özün gereği, Amerika'nın keşfi değil. Hamlet'in yaratılmasıdır. Bilim ve teknik, insani özün aracı, sanat amacıdır: Yaratma süreci, bu özün yetkin eylemidir. İnsanın doğayla ve kendi doğasıyla savaşmasını aştığı özgür bilincin pratiğidir.

Yenibütüncü şiir, öz demek olan yaratma sürecinin etkinliğidir.

Günümüz, tarihin ve geleneğin nostalji ve hobiyle giderilme çarpıklığında bocalıyor. Bu, insanın tarihten savruluşunun gizlenmesidir. Tarih ve gelenek, bugünü anlamak ve kurmak, geleceği yükleniş, geleneğin içinde doğrulan bir karşı çıkıştır. Bugünkü insan, geleneğin içinde birikir ve geleneğin elverdiği boyuttaki bugündür. Tarih, bugüne insan için birikmesi ve geleceğe elvermesiyle vardır. Yeni olan, tarihten gelerek tarihe biriken insaniliğin gerçekleşmesidir.

Yenibütüncü şiir, yenilikte geleneği de sırtlayan süreklilikte kendine birikmedir.

Günümüz, güncellik adına kayıp gidişin, yenilik adına yufkalığın kutsanmasıyla lekelidir. Hayatın karşımıza çıkardığı binlerce olayın görünüşteki sırasızlığı, sonu gelmeyen karmaşa, bitip tükenmez telaş, özgür ve zorunlu olanın çelişkiler bütünlüğünden sıçıran özdür. Derinliğiyle buluşmayan ayrıntı, burjuva yanılsamasıdır. Dağınıklığın özündeki sürekliliğin gizi, yaşamın örgütlülüğünde saklı bilinçtir. Binlerce olayın çağrıştırdığı gerçek tektir: Güncelde kalıcıyı keşfeden somut derinlik.

Yenibütüncü şiir, hayat kadar dağınık, hayat kadar örgütlüdür. Venüs'ün ölümsüzlük gizi, insanın yaşama telaşıdır.

Günümüz, özgünlüğü yerellikle, gerçekliği evrensellekle, takas yanılgısındadır. Birey, yaşadığı samur ilişkilerin diyalektik bütünüdür. O bütünde, yerelin her rengi, evrensel rengin tonlarıdır. Geleneğin ve yeniliğin yerelde tıkandığı, evrensellekle adına yerel olanın silindiği bir durum, bireyin kendini de sildiği durumdur. Yerellik ve evrensellekle, bütünün gerçek doğasıdır.

Yenibütüncü şiir, brooyyy kadar yerli, merhaba kadar evrenseldir.

Günümüz, insana kalıp sözlerde sürgünlüğü yaşıyor. İnsandan koptuğu yapay biçimleri hızla yaygınlaştırarak, yaşamı terk edip sürecine sokulan söz, toplumsal ilişkilerin en dar bölgelerinde küflenmeye atılıyor. Toplumsal etkinliğin biçimleşmiş diyalektiği olan ve canlılığını bireyden alan dil, bireyi tüketen ilişkilerde tüketiliyor; gerçek niteliği olan billurlaşmayı, saydam ve üretken, yoğun ve yaratıcı katılaşmayı sözcükte ve sözde kuramıyor. Her şey günübirliktir: Bugün herkesin bir ağırdan söylemesi gereken sözün yarınki yersiz yurtsuzluğu, dilin doğası durumuna getiriliyor, çünkü insan aynı duruma sürükleniyor. Dile, gerçek toplumsal ilişkide ve birey etkinliği olarak herkeste soluk alması başaracak yaşamsallığı kazandırılmasıdır. Sözcüklerin paslanması ve kullanım güzelliğinden, anlamından sürülmesi böyle olanaksızlaşabilir. Fabrikadan tarlaya, işten alanlara, evden sinemaya, karikatüre, edebiyata yayılma biçimi, dilsel toplamın örtüştüğü yeni arakesitleri bulmak ve dili buradan bütünlüğe götürerek bölünmüşlükten kurtarmakla yaratılacaktır. Yaşamın öncü yorumu, dilin de yavanlıktan bireysel yeni kullanımlara imgelemesiyle olanaklıdır. Kurtuluşunu sözcüklerde billurlaştıramayan birey, yaşamda asla yaratamaz.

Yenibütüncü şiir, dilin öncü yorumunu, belirleyici imkân olarak yüklenir.

Yenibütün, kendini toplumsal ilişkiyle ve onu aşarak biriken bireydir. Marksizmin ufkundaki bütünsel insanın kendini bugünden üstlenmesinin karşılığıdır. Yenibütüncü şiir, her kıpırdayışında politikleşmiş sözcüğün, tek kişinin ufkundan herkesin ufkuna yayılmasıdır. Bireyin insanileşmesi, toplumda özgürleşmesinin estetik örgütlülüğüdür. Bireyleşmeyi başaramamış bir toplumun insanlar, örgütlenmeyi yaratma sürecini de başaramaz. Yenibütün insan, tarihin neresinde olduğuna her ilişkisinde yeniden bakan, onu çarpışarak kendine katan ve ona katılma yürekliliğini bulmuş insandır. Yenibütüncü şiir, onun her yerde ve her süreçteki öncü lirizmidir.

Kaynak: Veysel Çolak & Aslıhan Tüylüoğlu, Yenibütüncü Şiir Manifestosu Yazılar/ Karşı Yazılar, s. 11-12-13-14-15.

EK 2: Veysel Çolak (2022)

EK 3: Veysel Çolak, Gülten Akın (1992)

EK 4: İzmir’de Veysel Çolak’ın İsmi Verildiği Parkın Açılış Töreni¹

¹ Tarih: 3 Şubat 2022.

EK 5: Veysel Çolak'ın 204 Sayı Olarak Yayımladığı *Dize Şiirde Öncü Yorum* Dergisi

